

K.K.T.C. MERKEZ BANKASI

ÜÇ AYLIK BÜLTEN

Sayı: 2009 - III

© KKTC Merkez Bankası, 2009 / III

Adres

Bedreddin Demirel Caddesi,
Lefkoşa - KKTC

Yazışma Adresi

P.K. 857, Lefkoşa-KKTC

Telefon

0392 - 228 3216 (10 Hat)

Fax

+0392 - 228 5240

+0392 - 228 2131

Websitesi

<http://www.kkctcmerkezbankasi.org>

E-mail

ileti@kkctcmerkezbankasi.org

Üç aylık bültende yayımlanan veriler geçici verilerden derlenmiştir. Önceki bültenler ve/veya internet sitemizdeki verilerle karşılaştırıldığında farklılıklar görmek mümkün olup, kamuoyunu bilgilendirmek amacıyla hazırlanan bu bültendeki veriler kanıt gösterilmek suretiyle KKTC Merkez Bankası'ndan herhangi bir hak veya değişiklik talebinde bulunulamaz.

Bu yayının tüm hakları saklıdır. Sadece, ticari amaçlı olmayan eğitim, araştırma vb. çalışmalarda kaynak gösterilerek kullanılabilir.

Ön Kapak Resmi: *Lala Mustafa Paşa Camii-Gazimağusa*

A. KISALTMALAR

ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AB/AB-13	Avrupa Bölgesi
AMB/ECB	Avrupa Merkez Bankası
BoE	İngiltere Merkez Bankası
DPÖ	Devlet Planlama Örgütü
FED	Amerika Merkez Bankası
GSMH	Gayri Safi Milli Hasıla
GSYİH	Gayri Safi Yurtiçi Hasıla
ILO	Uluslararası Çalışma Örgütü
IMF	Uluslararası Para Fonu
İAB	İstanbul Altın Borsası
KKTCMB/Banka	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası
KOBİ	Küçük ve Orta Boy İşletme
MB	Merkez Bankası
MDC	Menkul Değerler Cüzdanı
MMK	Mevduat Munzam Karşılıkları
OECD	Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
SYSR/SYR/SYSO	Sermaye Yeterliliği Standart Rasyosu
TL/TP	Türk Lirası
TGA	Tahsili Gecikmiş Alacaklar
TCMB	Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası
YP	Yabancı Para
£	Sterling, GBP
\$/Dolar	Amerikan Doları, ABD Doları
€	Euro, Avro

B. TANIMLAR

Brüt Krediler: Kredi ve Avanslar + Tahsili Geçikmiş Alacaklar

Likit Aktifler: Nakit Değerler + Merkez Bank. Alacaklar + Bankalardan Alacaklar

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
Önsöz	i
1 Uluslararası Gelişmeler	1-8
2 İstihdam ve Fiyatlar	9-12
3 Dış Ekonomik İlişkiler	13-21
4 Bütçe Gelişmeleri	23-27
5 Parasal ve Finansal Gelişmeler	29-40
6 Finansal İstikrar Analizi	41-46
7 Araştırma, Anket ve Çalışma Raporları	47-52
Ekonomik Kararlar	53-55
İstatistik Tabloları	57-88
Notlar	89-90

(Sayfa düzeni gereği boş bırakılmıştır.)

1. ULUSLARARASI GELİŞMELER

2009 Yılı Üçüncü Çeyrek Küresel Görünümü

Dünya ekonomisi 2008 yılı son çeyreğinde başlayan ve 2009 yılında devam eden küresel ölçekteki derin durgunluğun ardından 2009 yılı üçüncü çeyreği içerisinde açıklanan verilerle toparlanma sinyallerini vermeye başlamıştır. 2009 yılı içerisinde geniş kapsamlı kamu müdahaleleriyle talebin artırılması, finans piyasalarındaki belirsizliklerin azalmasına bağlı sistemik riskin gerilemesi ekonomide görülmeye başlayan iyileşme sinyallerinin temellerini oluşturmuştur. Bunların yanında gelişmiş ekonomilerde ve gelişmekte olan ülke ekonomilerinin birçoğunda, talebi canlandırıcı ve küresel krizin etkisini azaltıcı güçlü kamu politikalarının uygulanması da önemli bir yer tutmuştur. Krizin ortaya çıkmasından sonra küresel ekonomik faaliyette ve küresel ticarete İkinci Dünya savaşından bu yana en sert düşüşler yaşanmıştır. Ancak merkez bankaları krize hızlı tepki vererek politika faiz oranlarını çok ciddi ölçüde düşürmüş, piyasalara likidite aktarmış ve kredi sistemlerinin ayakta kalmasına yönelik çok önemli adımlar atmıştır. Bu önlemlerle birlikte piyasalarda belirsizlik nispeten azalmış ve uluslararası sermaye hareketleri yeniden hız kazanmış olsa da içinde bulunduğumuz durum borçlu ülkeler açısından ciddi tehlikeler barındırmaya devam etmektedir. Kamu desteğinin kademeli olarak kesilecek olması gelişmiş ülke ekonomilerinde yaşayan insanların ortaya çıkan yüksek işsizlikle mücadele edebilmesi için tüketim alışkanlıklarının değişerek tasarrufa yönelebilmesi küresel ekonominin düzelmeye sürecinin uzun ve kademeli olacağını göstermektedir.

Ekonomilerdeki iyileşme ve finansal piyasaların istikrar kazanması, kriz döneminde uygulanan para ve maliye politikalarına son verilmesiyle ilgili doğru zamanın saptanması tartışmalarını başlatmıştır. Ülkeler arasında farklılık gösterse bile önümüzdeki dönemde mevcut politikalardan yumuşak bir çıkış

hedeflenmesi ve küresel krizin başlangıcında alınan ortak önlemler gibi ülkeler arasında koordinasyonun gözetilmesi ile küresel ekonomide güçlü büyümeye odaklanması büyük önem taşımaktadır.

Küresel İşsizlik

Uluslararası Para Fonu'nun (IMF) 2009 Ekim ayında yayımladığı Dünya Ekonomik Görünüm Raporu'nda gelişmiş ülkelerin çoğunda işsizlik oranlarındaki artışın ekonomiler için önemli bir sorun kaynağı olacağı belirtilmiştir. Geçmişte küresel anlamda yaşanan finansal şokların ardından işsizlik oranının önemli ölçüde artış eğilimi göstermesi ve uzun yıllar boyunca yüksek seviyelerde kalması mevcut durum içinde olumsuz bir veri olarak ortaya çıkmaktadır. Aynı raporda bu dönem içerisinde iş kaybının yavaşlatılması için, maaş artışlarının sınırlı tutulması ve hatta çalışanların maaşının düşürülmesinin gerekebileceği vurgulanmıştır.

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO) yayımladığı 'Küresel İstihdam Eğilimleri Raporu'na göre küresel ekonomik aktivitedeki keskin daralmaya bağlı olarak birçok ekonomide büyük ölçekli iş kayıpları kaydedilmeye başlamıştır. Bu raporda belirlenen üç temel senaryoya bağlı olarak oluşturulan çalışmada yaşanan küresel krizin istihdam üzerindeki etkisi ile ilgili tahminler ortaya konulmuştur. 2009 yılı Ocak ayında yapılan tahminlere göre 2007 ve 2009 yılları arasında küresel işsiz sayısının 18 milyon ile 51 milyon arasında artacağı buna bağlı işsizlik oranının yüzde 6,10 ile 7,10 arasında olacağı tahmin edilmiştir. 2009 Mayıs ayında güncellenen tahminlere göre ise küresel işsiz sayısında beklenen artış 29 milyon ile 59 milyon arasında küresel işsizlik oranı tahmini ise yüzde 6,50 ile yüzde 7,40 oranına yükseltilmiştir. Aynı rapora göre 1991 yılından sonraki verilere bakıldığı zaman 2009 yılının yeni iş yaratılması bakımından en kötü yıl olacağı tahmin edilmektedir.

Enflasyon

2009 yılı içerisinde küresel kriz nedeniyle yaşanan talep daralmasına bağlı olarak aşağı yönlü seyir izleyen enflasyon oranları, merkez bankalarının iktisadi faaliyetlerdeki daralmayı sınırlamaya odaklanmasına imkan vermiş, bu çerçevede gerek gelişmiş gerekse gelişmekte olan ülkelerde para politikası önemli ölçüde gevşetilmiştir.

2009 yılı üçüncü çeyreği içinde açıklanan verilerle birlikte mevcut likidite ve ekonomik aktivitenin 2010 itibarıyla toparlanacağına yönelik oluşan beklentiler, küresel ölçekte fiyatlar seviyesi üzerinde baskı olasılığını artırmaktadır. IMF, 2009 yılı için gelişmiş ekonomilerde TÜFE enflasyonunu yüzde 0,10, gelişmekte olan ülkeler için ise yüzde 5,50 olarak öngörürken; en son 2010 yılı tahminlerini, Temmuz 2009 dönemi tahminlerinin üzerinde ve gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler için sırasıyla yüzde 1,1 ve yüzde 4,9 olarak duyurmuştur.

2009 yılı üçüncü çeyreği sonu itibarıyla açıklanan verilerle birlikte küresel ekonominin iyileşmesiyle ilgili sinyallerin alınmaya başladığı dönemde JP-Morgan PMI endeksi verilerine bakıldığı zaman 2009 yılı birinci çeyreği başından itibaren görece bir toparlanma olduğu değerlendirilmektedir. Bu değerlendirmeler yapılırken JP-Morgan PMI endekslerinin 50 değerinin üzerinde olması bu değışkende bir önceki aya göre artış olduğunu, 50 değerinin altında olması ise düşüş olduğunu gösterirken 50 değeri herhangi bir değışiklik olmadığını ifade ettiği göz önünde bulundurulmalıdır.

2008 sonu itibarıyla 37,3 seviyesine gerileyen JP-Morgan 'Küresel Çıktı Endeksi' 2009 yılı üçüncü çeyreği içinde 50 değerini aşarak Eylül ayında 52,90 seviyesine ulaşmıştır.

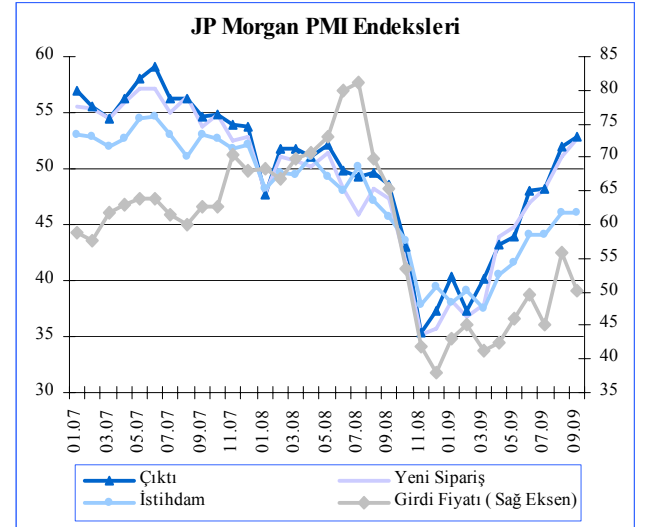
2009 yılı ikinci çeyreği itibarıyla 46,90 seviyesinde gerçekleşen JP-Morgan Küresel Yeni Sipariş Endeksi'nde de 2009 yılı üçüncü çeyreği içinde bir yükseliş yaşanmış ve Eylül

ayı itibarıyla 52,60 seviyesine ulaşmıştır. Bu seviye yeni siparişlerde artış yaşanmaya başladığını işaret etmektedir.

2009 yılının birinci çeyreğine kadar gerilemeye devam eden ve en düşük 37,50 seviyesinde gerçekleşen JP-Morgan küresel istihdam endeksi 2009 yılı ikinci ve üçüncü çeyrekleri içinde artış göstererek Eylül ayı sonu itibarıyla 46,00 seviyesine ulaşmıştır. Buna göre küresel istihdamdaki düşüş devam ederken 2009 yılı üçüncü çeyreği içinde düşüş hızında bir gerileme yaşanmıştır.

2009 yılı birinci çeyreği sonu itibarıyla 41,30 seviyelerinde gerçekleşen JP-Morgan küresel girdi fiyatları endeksi de üçüncü çeyrek içinde yükseliş yaşamış ve Ağustos ayında 55,90 seviyesine ulaşmıştır. Bu durum girdi fiyatları seviyesinde bir önceki aya göre artışa işaret etmektedir. Eylül ayında ise bu endeks 50,2 seviyesinde gerçekleşmiştir.

Grafik 1.1

Kaynak: ISM

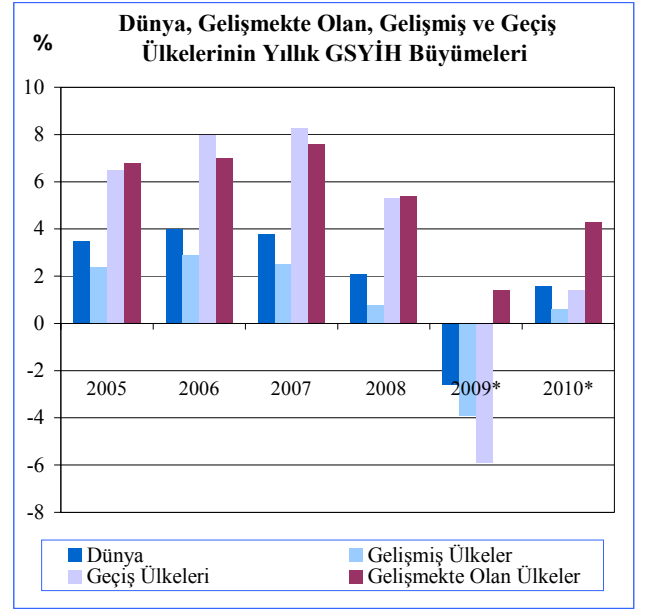
Küresel Büyüme

Ekim ayı içerisinde IMF tarafından yayınlanan Dünya Ekonomik Görünüm Raporu'nda yer alan tahminler, gelişmiş ülke ekonomilerinin 2010 yılında çok düşük oranlarda büyüme göstereceği ve işsizliğin 2010 sonlarına kadar artmaya devam edeceği yönündedir. 2009 yıl sonu itibarıyla gelişmiş ülke ekonomilerindeki daralmanın yüzde 3,50 dolaylarında olacağı tahmin edilen raporda 2010 yılında ekonomik büyümenin yüzde 1,32 seviyelerinde olması beklenmektedir.

Gelişmekte olan ülke ekonomilerinde ise 2009 yıl sonu itibarıyla yüzde 1,75 düzeyinde tahmin edilen GSYİH artışının 2010 yılında yüzde 5,00'e yaklaşması tahmin edilmektedir. Raporda ayrıca gelişmekte olan ülke ekonomilerinde yaşanması beklenen ekonomik büyümenin başını Çin, Hindistan ve diğer bazı gelişmekte olan Asya ekonomilerinin çekeceği öngörülmektedir.

IMF'nin Dünya Ekonomik Görünümü Raporu'nda 2009 yılı içinde uygulanan politikalar sayesinde elde edilen ekonomik iyileşmeye ve özel talepte ciddi toparlanmanın başladığına işaret edilmiş, destekleyici para ve maliye politikalarına zamanından önce son verilmesinin de önemli bir tehlike oluşturacağı öngörülmüştür. Rapora göre kırılan durumda olan dünya ekonomisinin, petrol fiyatlarının artması, H1N1 virüsünün hızla yayılması ve benzeri bir dizi şok karşısında halen savunmasız olduğu göz önünde bulundurulmalıdır.

Grafik 1.2

Not:* Kestirim rakamlarıdır.

Kaynak: 2009 ortasında WESP tarafından güncellenmiştir.

Gelişmiş Ülkeler ve Türkiye'deki Ekonomik ve Finansal Gelişmeler

Büyüme

2009 yılının üçüncü çeyreğine ilişkin açıklanan göstergeler gelişmiş ve gelişmekte olan ülke ekonomilerinde ekonomik aktivitenin arttığına işaret ederken, oluşan olumlu beklentilere paralel risk iştahındaki artış finansal piyasalardaki yükselişin de devam etmesine neden olmuştur.

Gelişmiş ülkelerde küresel büyümeye ilişkin orta vadeli görünüm, milli gelirin uzun bir süre daha kriz öncesi düzeyine ulaşamayacağı yönündedir. Bu çerçevede, dış talebin toplam talebi uzunca bir süre daha sınırlamaya devam edeceği tahmin edilmektedir.

ABD ekonomisi 2009 yılı üçüncü çeyreğinde otomotiv ve konut satışlarındaki artışa bağlı özel tüketim harcamalarının etkisi ile bir önceki çeyreğe göre yüzde 0,90 oranında büyüme kaydetmiştir. Gerçekleşen bu büyüme rakamı ABD'de teknik olarak resesyonun sona erdiğini göstermektedir. Son aylarda kişisel tüketim harcamalarındaki artışın, 2009 yılı

başında uygulamaya konan mali canlandırma paketinin sonucu olduğu vurgulansa da yüzde 9,80 seviyesindeki işsizlik oranının tüketim harcamalarındaki artışı yavaşlatabileceği değerlendirilmektedir.

Avrupa Bölgesi ekonomisi 2009 yılı üçüncü çeyreği içinde bir önceki çeyreğe göre yüzde 0,40 büyüme göstermiştir. Yaşanan bu büyümede ihracatın yüzde 2,90 ve ithalatın yüzde 2,60 artışı etkili olmuştur. ECB tarafından yapılan açıklamada bölge ekonomilerinde iyileşmenin devam ettiği ve önümüzdeki dönemde ekonominin tekrar istikrar kazanmasıyla birlikte ihracat hacmindeki artışın Avrupa bölgesindeki büyümeyi destekleyeceği belirtilmiştir.

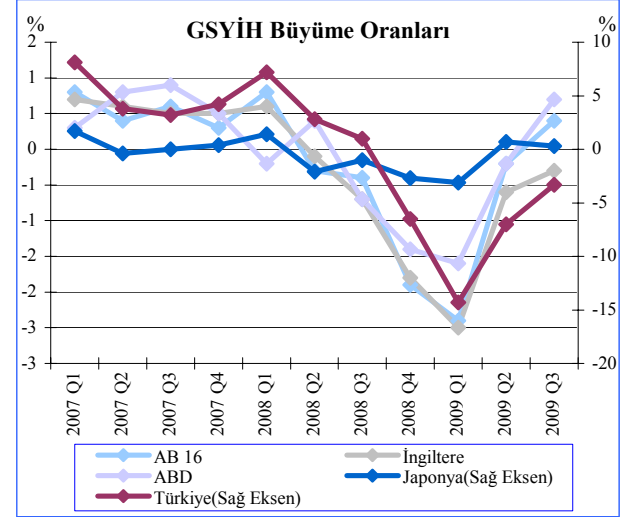
1992 yılından sonra ilk kez 2008 üçüncü çeyreği itibarıyla daralma trendine giren **İngiltere** ekonomisi üst üste beşinci çeyrekte de daralmayı sürdürmüştü ve 2009 üçüncü çeyreğinde bir önceki çeyreğe göre yüzde 0,40 oranında daralmıştır. 2009 yılı üçüncü çeyrek içerisinde gerçekleşen ekonomik aktivite piyasa tahminlerinin altında kalsa bile özellikle emlak sektöründeki öncü göstergeler İngiltere ekonomisinin yılın son çeyreğinde büyüme yaşayabileceğine işaret etmektedir.

Japonya ekonomisi sermaye harcamalarının düşmesi ve firmaların düşük talep karşısında üretime isteksiz olmasına bağlı olarak 2009 yılı üçüncü çeyreği içinde önceki çeyreğe göre yüzde 0,30 büyümüştür. Üçüncü çeyrekte yaşanan bu büyüme rakamıyla birlikte Japonya ekonomisi yıllık bazda yüzde 1,30 büyüme hızına ulaşmıştır.

Türkiye ekonomisi 2009 yılı üçüncü çeyreğinde bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 3,30 daraldı. Bir takım vergi indirimleri ile öne çekilen özel tüketim talebinin ve artan kamu harcamalarının daralmayı yavaşlattığı gözlenirken, özellikle yatırım harcamalarında devam eden gerileme, toparlanmaya ilişkin soru işaretlerini artırmıştır. Üçüncü çeyrekte en büyük daralma yüzde 18,10 ile inşaat

sektöründe görülürken bunu toptan ve perakende ticaret sektöründeki yüzde 7,20'lik küçülme takip etmiştir.

Grafik 1.3

Not: Bir önceki çeyreğe göre yüzde değişim oranları.

Kaynak: OECD ve Ülke İstatistik Kurumları

Enflasyon

2009 yılı üçüncü çeyreği içerisinde küresel enflasyon seviyesi, bir önceki yılın aynı döneminde yüksek seviyelerde olan emtia fiyatlarının yarattığı baz etkisi ile düşük seyrini korumuştur. OECD ülkelerinde Eylül itibarıyla yıllık enflasyon seviyesi yüzde 0,30 olarak gerçekleşmiştir. Küresel anlamda enflasyonist baskının önümüzdeki dönemde de düşük kapasite kullanımına bağlı olarak zayıf kalacağı tahmin edilmektedir.

ABD'de enflasyon seviyesi 2009 yılı birinci çeyreğinde sıfırın altında gerçekleşmesinin ardından ilk kez 2009 yılı Eylül ayında yüzde 1,30 olarak gerçekleşmiş ve tüketici fiyatları endeksi yıllık bazda artış göstermiştir. Ancak bu artışa rağmen enflasyonist baskıların önümüzdeki dönemde düşük seviyede kalacağı belirtilmiştir.

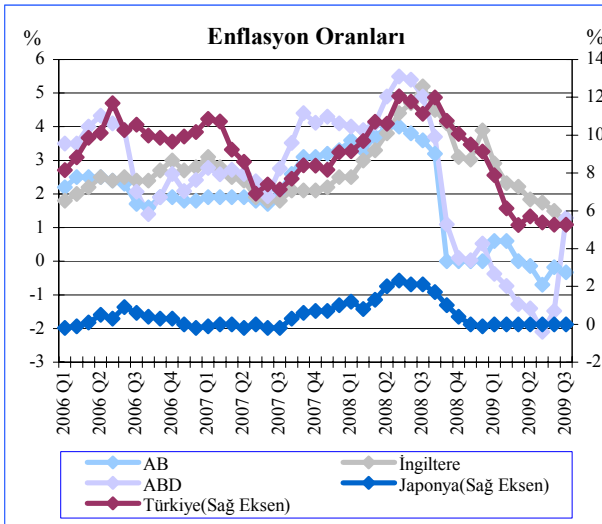
Avrupa Bölgesi'nde 2009 yılı ikinci çeyreği sonu itibarıyla sıfır seviyesinin altına düşen yıllık enflasyon seviyesi 2009 yılı Eylül ayı itibarıyla yüzde 0,30 olmuştur.

İngiltere'de Eylül 2008 itibarıyla yüzde 5,20 seviyesi ile tepe noktasına ulaştıktan sonra düşüş trendine giren yıllık enflasyon seviyesi 2009 yılı üçüncü çeyreği itibarıyla yıllık bazda yüzde 1,10 olarak gerçekleşmiştir.

Japonya'daki enflasyon seviyesi petrol ürünlerin ve ekonomik durgunluğun baz etkisi ile 2009 yılı üçüncü çeyreği içinde de düşmeye devam etmiştir. 2009 yılı Eylül ayı itibarıyla Japonya'daki yıllık enflasyon yüzde -2,24'tür.

Ortaya çıkan küresel krizin ardından toplam talepte yaşanan sert daralma ve emtia fiyatlarındaki keskin düşümlere bağlı olarak **Türkiye**'de 2009 yılının ilk yarısında keskin bir düşüş gösteren enflasyon 2009 yılı üçüncü çeyreğinde de gerilemeye devam etmiş ve yüzde 5,27 seviyesine gelmiştir. Enflasyondaki düşüşün temel kaynakları işlenmiş gıda, enerji ile temel mal ve hizmet gruplarındaki enflasyonun yakın tarihin en düşük seviyelerinde seyretmesidir.

Grafik 1.4

Not: Uyumlaştırılmış Tüketici Fiyat Endeksi, bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde değişim.

Kaynak: Reuters

Politika Faiz Oranları

Gelişmiş ülke merkez bankaları 2008 yılı son çeyreği içinde küresel krizin belirginleşmesi ile birlikte faiz indirimlerine başlamış ve 2009 yılı ikinci çeyreği itibarıyla politika faiz oranları yüzde sıfır - bir aralığına ulaşmıştır. 2009 yılı üçüncü çeyreğinde faiz indirimine gidilmediği görülmektedir. Bu çeyrek içerisinde gelişmiş ülke merkez bankaları ekonomide toparlanma sinyallerinin alınmaya başladığına ancak bu toparlanmanın tedrici olacağına vurgu yapmışlardır. Merkez bankaları ayrıca uygulamada olan genişletici para politikasının sona erdirilmesi konusunda çalışılmaya başladığını, ancak bu uygulamaları kaldırmak için ekonomide belirgin bir iyileşmenin yaşanması gerektiğini belirtmişlerdir.

Amerika Merkez Bankası (FED) 2009 yılı üçüncü çeyreğinde 2008 yıl sonu itibarıyla yüzde 0,25 seviyesine çektiği politika faiz oranını değiştirmemiştir. FED bu çeyrek içerisinde ekonomik aktivitenin zayıf seyrini bir süre daha sürdürebileceği ancak alınan mali ve parasal önlemlerin ekonomik aktivitedeki canlanmayı destekleyeceğine vurgu yapmıştır.

2009 yılı ikinci çeyrek sonu itibarıyla faiz oranlarını yüzde 1,00 seviyesine çeken **Avrupa Merkez Bankası (ECB)**, 2009 yılı üçüncü çeyreği içinde kısa vadeli faiz oranlarında değişikliğe gitmemiştir. ECB üçüncü çeyrek sonunda yaptığı açıklamada Avrupa Bölgesi ekonomilerindeki iyileşmenin güçlendiğini ancak bu sürecin tedrici gerçekleşeceğini belirtmiştir.

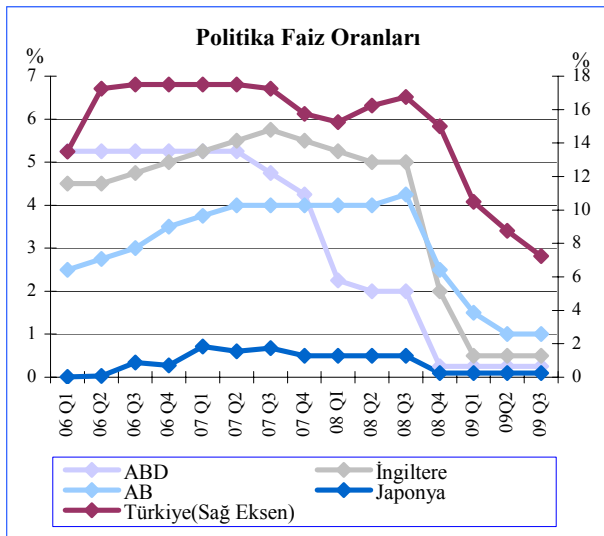
2009 yılı birinci çeyrek sonu itibarıyla politika faiz oranlarını yüzde 0,50 seviyesine çeken **İngiltere Merkez Bankası (BOE)**, 2009 yılı üçüncü çeyreği içinde politika faiz oranında değişikliğe gitmemiştir. BOE son dönemde açıklanan imalat sanayi ve perakende satışlar ile konut fiyatları verilerinin ülkede ekonomik koşulların nispeten iyileşmekte olduğuna işaret ettiğine vurgu yapmıştır.

2008 yılı son çeyreğinde iki seferde 20'şer baz puan indirime giderek politika faiz oranlarını yüzde 0,10 seviyesine çeken **Japonya Merkez Bankası (BOJ)** 2009 yılı üçüncü çeyreği içinde Japonya'da ekonominin toparlanma sinyalleri vermesine karşılık, ekonomiye ilişkin risklerin halen varlığını koruduğuna işaret ederek kısa vadeli faiz oranını değiştirmemiştir.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) küresel krizin etkisi ile emtia fiyatlarında yaşanacak gerilemeye ve talepte yaşanacak daralmaya bağlı olarak enflasyon seviyelerinin keskin düşüşler yaşayacağını öngörmüş ve kısa vadeli faiz oranlarını 2008 yılı son çeyreğinden itibaren süratli bir şekilde aşağıya çekmiştir. Buna göre 2008 yılı Kasım ayında başlanılan faiz indirim süreci 2009 yılı üçüncü çeyreğinde de devam etmiş ve politika faiz oranları Eylül ayı sonu itibarıyla yüzde 7,25 seviyesine çekilmiştir. Yapılan bu indirimlerle Türkiye gelişmekte olan ülkeler arasında küresel krizin derinleştiği dönemden bugüne en fazla faiz indirimine giden merkez bankası olmuştur.

2009 yılı Kasım ayı itibarıyla TCMB politika faiz oranlarını yüzde 6,50 seviyesine indirmiştir.

Grafik 1.5

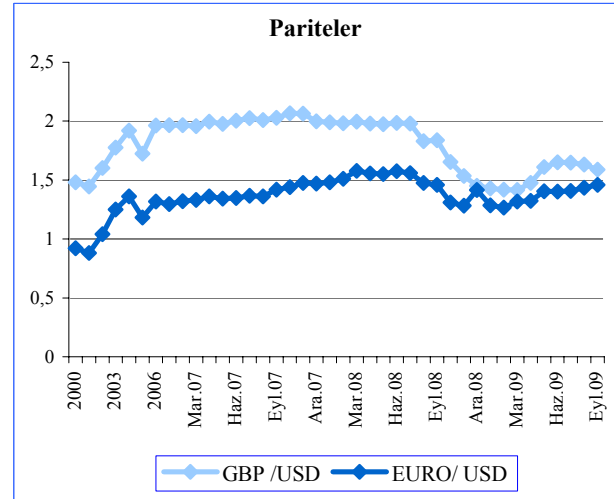
Kaynak: İlgili Ülke Merkez Bankaları

Kur ve Pariteler

2009 yılı üçüncü çeyreği içerisinde açıklanan olumlu verilerle birlikte yatırımcıların risk iştahlarında meydana gelen artış sonucunda Dolar, Avro karşısında değer kaybetmiştir. 2009 Haziran sonu itibarıyla Avro/Dolar paritesi 1,4031 olarak gerçekleşirken Eylül ayı sonu itibarıyla yüzde 3,9 artış kaydederek 1,4577 seviyesine yükselmiştir.

Sterlin/Dolar paritesi ise Haziran sonu itibarıyla 1,6523 seviyesinde gerçekleşirken üçüncü çeyrek içinde yüzde 3,78 düşüş göstererek 1,5897 seviyesine gerilemiştir.

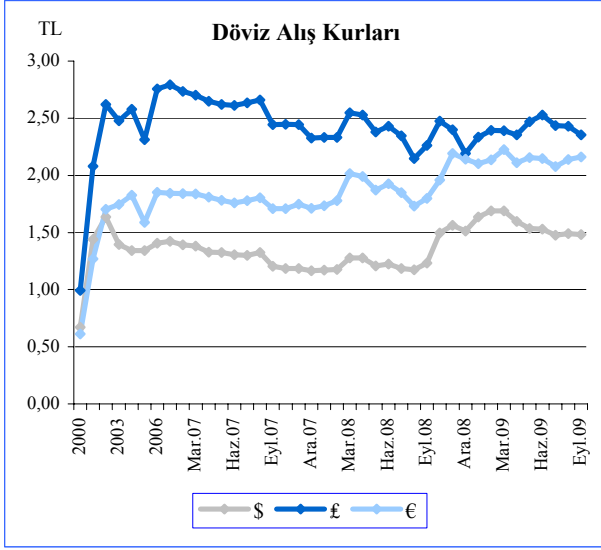
Grafik 1.6

Kaynak: KKTTCMB

2009 yılı Haziran sonu itibarıyla Dolar, Avro ve Sterlin karşısında sırasıyla 1,5310, 2,1469 ve 2,5272 seviyelerinde işlem gören Türk Lirası, 2009 yılı üçüncü çeyreği sonu itibarıyla bir önceki çeyreğe göre Dolar ve Sterlin'e karşı değer kazanırken, Avro'ya karşı çok az gerileme yaşayarak 2,1603 seviyesinde gerçekleşmiştir. Üçüncü çeyrek içinde Türk Lirası Dolar'a karşı bir önceki çeyrek sonuna göre yüzde 3,20 değer kazanarak 1,4820, Sterlin'e karşıda yüzde 6,81 değer kazanarak 2,3549 seviyesine ulaşmıştır.

Grafik 1.7

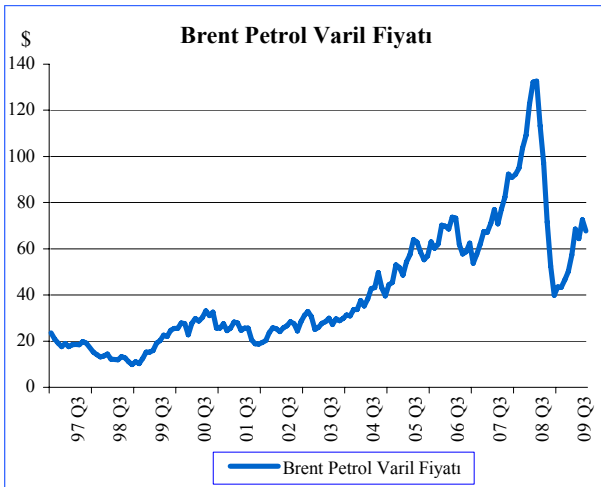

Kaynak: KKTCCMB

Petrol

Küresel büyümede toparlanma sürecine girildiğini gösteren verilerin görülmesi ile birlikte emtia fiyatlarında başlayan artış 2009 yılı üçüncü çeyreğinde de sürmüştür. Buna göre Eylül ayının ilk yarısında 71 \$/varil seviyesine kadar yükselen petrol fiyatları Eylül sonu itibarıyla 67,65 \$/varil seviyesinde gerçekleşmiştir.

Grafik 1.8

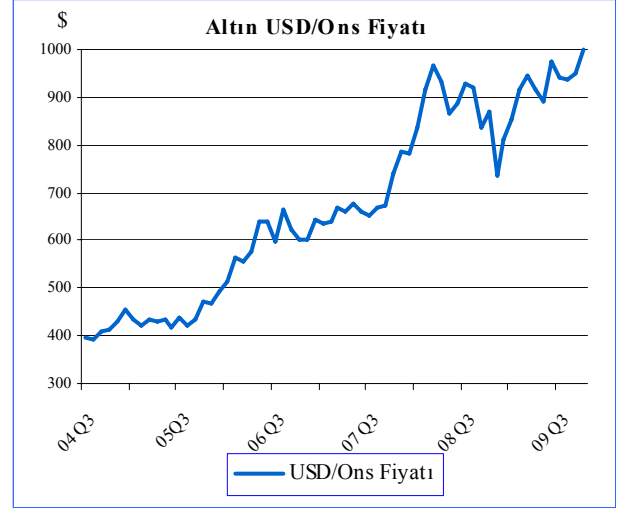
Not: Avrupa Brent Petrol Spot Varil Başına Dolar Fiyatı (FOB)

Kaynak: ABD Resmi Enerji İstatistikleri Kurumu

Altın

2009 yılı Haziran ayında 941,67 \$/ons seviyesinde bulunan altın fiyatı Eylül ayında gösterdiği artışın ardından 1000 \$/ons seviyesine ulaşmıştır.

Grafik 1.9

Kaynak: İAB

Küresel Risk Görünümü

Finansal krize karşı uygulanan ekonomik ve mali politikalar ile reel ekonomideki olumlu sinyaller sistemik riskleri büyük ölçüde rahatlatmıştır. İyileşme yönünde ileriye doğru gidildiği görüntüsüne rağmen, zayıf ekonomik etkinlik ve hane halklarının borçlarını hafifletmeye yönelmeleri özel sektör kredi talebini kısıp bankacılık ile bankacılık dışı sektörlerin finansman kapasitelerini sınırlarken, büyük ekonomilerde özel sektör kredi büyümesindeki daralma devam etmiştir. Bu durum piyasaya olan güvenin yeniden sağlanması ve böylece kredi kanallarının rahatlaması için uygulamaya konulan politikaların daha etkin bir şekilde uygulanması ve mevcut politikaların yeniden gözden geçirilmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır.

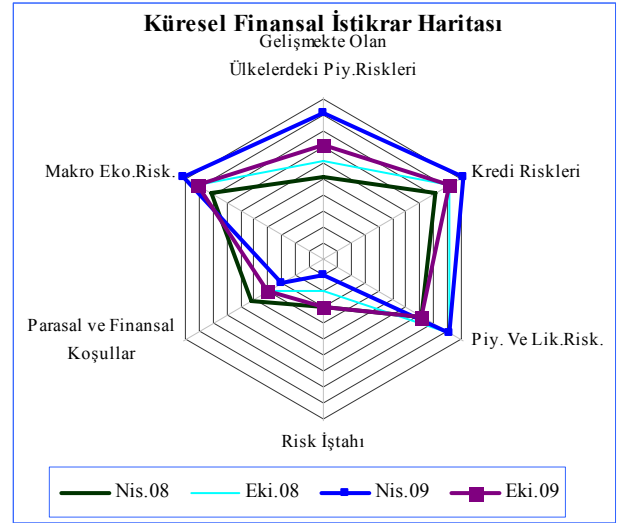
Finans sistemi geride bıraktığımız çeyrek içerisinde büyük bir iyileşme göstermiş ve aşırı fiyat dalgalanması riski azalmıştır. Finans piyasasının dip noktasını geçtiği, gelişmekte olan piyasalarda risklerin hafiflediği, bankaların sermayelerini artırdığı ve mevduat dışı fon piyasalarının yeniden işlemeye başladığı gözlemlenmiştir. Tüm bu gelişmelere rağmen kredi kanallarının hala tam olarak düzelmediği bu nedenle ekonomik toparlanmanın muhtemelen yavaş olacağı öngörülmektedir.

Yeni başlayan ekonomik canlanmayı desteklemek için yeterli kredi büyümesini sağlamaya, uygun çıkış stratejilerini planlamaya, bilanço baskılarıyla bağlantılı riskleri yönetmeye ve düzenleyici organlarla piyasa güçleri arasında, gelecekteki sistemik riskleri azaltmaya yönelik olarak dengeyi korumaya gereksinimler vardır. Orta vadeye doğru, piyasa disiplinini onarma, sistemik kurumların ortaya koyduğu risklere yönelme, makro anlamda sağgörü politika yaklaşımı oluşturma ve sınır ötesi finansal kurumlar üzerinde güçlendirilmiş bir gözetim arayışında olunmalıdır.

Önümüzdeki dönem içerisinde, aşırı sistemik risklerin hafiflemesine rağmen bankacılık sisteminin düzeltilmesi sürecinde rehavete kapılma ihtimalinin devam ettiği, daralan kredi kanallarının özel sektörün en mütevazı taleplerini dahi karşılamakta zorlanabileceği bir ortamda, finans kurumlarının kredi verme ve ekonomideki düzelmeyi destekleme kabiliyeti kazanması için yeniden yapılandırılmasının devam etmesi gerekliliği önemini korumaktadır.

Küresel Finansal İstikrar Haritası'na göre Nisan - Ekim 2009 döneminde temel risklerin genel anlamda azaldığı, parasal ve finansal koşulların ise daraldığı görülmektedir. Nitekim Nisan 2009 sonuna kıyasla Ekim 2009'da gelişmekte olan ülkelerdeki piyasa riskleri, kredi riski, piyasa ve likidite riskleri ile makroekonomik risklerde düşüş, risk iştahında ise artış meydana gelmiştir.

Grafik 1.10

Not: Merkeze yakınlık düşük risk veya zorlaşan/daralan koşulları ifade etmektedir.

Kaynak: IMF

2. İSTİHDAM VE FİYATLAR

İstihdam

Çalışma Dairesi Müdürlüğü tarafından hazırlanan işsizlik verilerine göre 2008 yılının üçüncü çeyreğinde toplamda 1.618 kişi olan aktif kayıtlı işsiz sayısı yüzde 14,34 oranında artarak Eylül 2009'da 1.850 kişiye ulaşmıştır. 2009 yılı Temmuz-Eylül dönemi cinsiyet kompozisyonuna göre incelendiğinde aktif kayıtlı işsiz sayısının yüzde 41,94'ünün erkeklerden, yüzde 58,06'sinin ise kadınlardan oluştuğu görülmektedir. Bir önceki yılın aynı döneminde bu oranlar sırasıyla yüzde 35,16 ve yüzde 64,84 idi. 2008 yılının üçüncü çeyreğinde 569 olan erkek kayıtlı işsiz sayısı yıllık bazda yüzde 36,37 oranında artarak 776 kişiye, kadın kayıtlı işsiz sayısı aynı dönem içerisinde yüzde 2,38 oranında artarak 1074 kişiye ulaşmıştır. 2009 yılı üçüncü çeyreğinde işsizlik oranının bir önceki çeyreğe göre yüzde 8,23 oranında gerilediği görülmektedir.

Tablo 2.1

İş İsteği İle Bekleyen Aktif Kayıtlı İşsizlerin Dağılımı							
	2008			2009			Yüzde değişim (%) 08-Q3 09-Q3
	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	
Erkek	694	569	814	861	925	776	36,37
Kadın	1.095	1.049	895	888	1.091	1.074	2,38
Toplam	1.789	1.618	1.709	1.749	2.016	1.850	14,34

Kaynak: Çalışma Dairesi

Ağustos 2009'da 892'si erkek ve 1.308'i kadın olmak üzere toplam 2.200 kişiden oluşan iş isteğiyle bekleyenlerin sayısı, ay içinde iş isteğiyle müracaat eden toplam 426 kişi ile birlikte 2.626 kişiye yükselmiştir. Ay içinde kayıttan düşen 721 kişi ve bir işe yerleştirilen 55 kişi ile birlikte Eylül sonu itibarıyla iş isteğiyle bekleyenlerin sayısı 1.850 kişiye ulaşmıştır. Eylül 2009 sonunda iş isteğiyle bekleyenler, cinsiyet olarak ayrıştırıldığı zaman, erkeklerin 776, kadınların ise 1.074 kişi olarak gerçekleştiği görülmektedir.

Tablo 2.2

Aktif İşsizlik Kayıtlarının Genel Görünümü			
	Erkek	Kadın	Toplam
Ağustos Sonu İtibarıyla İş İsteğiyle Bekleyenler	892	1.308	2.200
Ay İçinde İş İsteğiyle Müracaat Edenler	206	220	426
Ay İçinde İşe Yerleştirilenler	26	29	55
Ay İçinde Kayıttan Düşenler	296	425	721
Eylül sonu İtibarıyla İş İsteğiyle Bekleyenler	776	1.074	1.850

Kaynak: Çalışma Dairesi

Eylül 2009 sonuna göre kayıtlı aktif işsizlerin yaş gruplarına göre dağılımı incelendiği zaman en yüksek paya, yüzde 42,38 ile 784 kişiden oluşan 20-29 yaş grubunun sahip olduğu gözlenmektedir. İkinci sırada yüzde 26,16 pay ile 484 kişiden oluşan 30-39 yaş grubu, üçüncü sırada, yüzde 17,95 pay ile 332 kişiden oluşan 40-49 yaş grubu ve dördüncü sırada yüzde 6,97 pay ve 129 kişiden oluşan 50-59 yaş grubu bulunmaktadır. Beşinci sıradaki yüzde 5,67 paya sahip 105 kişinin bulunduğu 19 yaş ve aşağısı grubunu 16 kişiden oluşan yüzde 0,87 paya sahip 60 yaş ve üzeri grup bulunmaktadır.

Tablo 2.3

Eylül Sonu İtibarıyla Kayıtlı Aktif İşsizlerin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı				
Yaş Grupları	Erkek	Kadın	Toplam	Yüzde Pay (%)
19 Yaş ve Aşağı	70	35	105	5,67
20 - 29 Yaş Arası	322	462	784	42,38
30 - 39 Yaş Arası	175	309	484	26,16
40 - 49 Yaş Arası	133	199	332	17,95
50 - 59 Yaş Arası	65	64	129	6,97
60 Yaş ve Yukarı	11	5	16	0,87
Toplam	776	1.074	1.850	100,00

Kaynak: Çalışma Dairesi

Üçüncü çeyrek sonu itibarı ile kayıtlı aktif işsizlerin öğrenim durumuna göre dağılımı incelendiğinde toplam 1.850 kişinin 17'si okur-yazar olmayan, 14'ü diplomasız okur/yazar, 500'ü ilkökul mezunu, 303'ü ortaokul mezunu, 514'ü lise veya dengi bir okul mezunu, 18'i meslek yüksek okulu mezunu, 421'i fakülte-akademi ve 63'ü ise yüksek lisans diplomasına sahip olduğu görülmektedir.

Kayıtlı aktif işsizlerden okur/yazar olmayanların sayısının toplam içindeki payı yüzde 0,91, diplomasız okur/yazarların yüzde 0,75, ilkökul mezunlarının yüzde 27,02, ortaokul mezunlarının yüzde 16,38, lise veya dengi bir okul mezunu olanların yüzde 27,78, meslek yüksek okulu mezunu olanların yüzde 0,97, fakülte-akademi mezunu olanların yüzde 22,75 ve yüksek lisans diplomasına sahip olanların ise yüzde 3,44'dür. Tüm öğrenim durumları kapsamında kayıtlı aktif işsizlerden erkek olanların sayısı 776, kadın olanların sayısı ise 1.074 olarak kaydedilmiştir.

Tablo 2.4

Üçüncü Çeyrek Sonunda Kayıtlı Aktif İşsizlerin Öğrenim Durumuna Göre Dağılımı

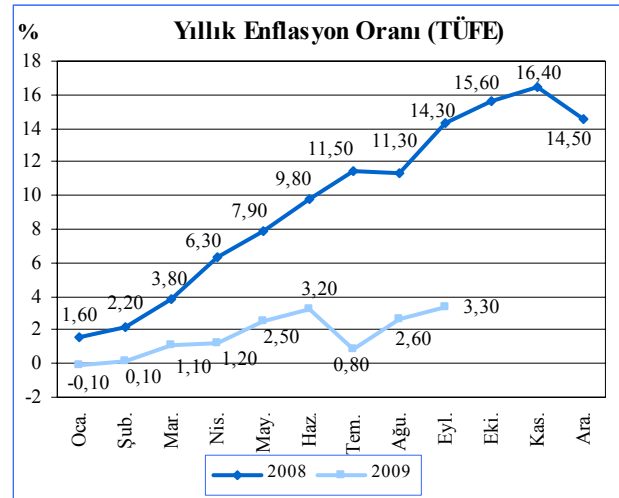
Öğrenim Durumu	Erkek	Kadın	Toplam	Yüzde Pay (%)
Okur / Yazar Değil	2	15	17	0,91
Diplomasız Okur Yazar	1	13	14	0,75
İlkokul Mezunu	243	257	500	27,02
Ortaokul Mezunu	148	155	303	16,38
Lise / Kolej Mezunu	110	179	289	15,62
Meslek Lisesi Mezunu	103	119	222	12,00
Pratik Sanat Okulu Mezunu	2	1	3	0,16
Meslek Yüksek Okulu Mezunu	9	9	18	0,97
Fakülte Akademi Mezunu	140	281	421	22,75
Yüksek Lisans	18	45	63	3,44
Genel Toplam	776	1.074	1.850	100,00

Kaynak: Çalışma Dairesi

Enflasyon

2008 yılı son çeyreğinde başlayan küresel kriz ile birlikte toplam talepte daralma ve emtia fiyatlarında gözlenen düşüş bütün dünyada olduğu gibi ülkemizde de enflasyon oranlarının hızla gerilemesine yol açmıştır. Finansal koşulların giderek sıkılaşması, küresel belirsizlik ve artan ihtiyati tasarruf eğilimi iç talepte de keskin bir daralma yaşanmasına sebep olmuştur. Şeker Bayramı süreci ve okulların açılmasının aynı döneme denk gelmesi, talebin artacağı ve dolayısı ile enflasyonda yukarı yönlü bir hareket olacağı yönünde bir beklenti oluşturmuş ancak rakamlar yine beklentilerin altında çıkmıştır. Bu gelişmeler sonucunda 2009 Eylül ayı itibarıyla enflasyon, yüzde 3,30 olarak gerçekleşmiştir.

Grafik 2.1

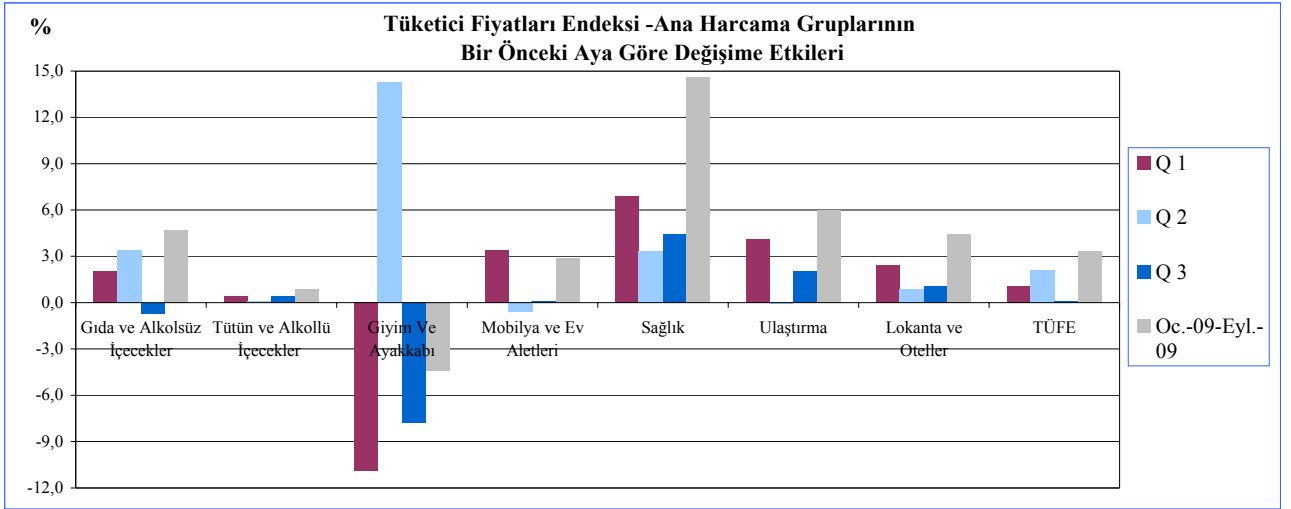
Kaynak: DPÖ

Temmuz - Eylül 2009 döneminde mal grupları bazındaki yüzde 0,1 oranında gerçekleşen fiyat değişimlerinin ağırlıklı olarak giyim ve ayakkabı alt grubu ile sağlık alt grubundan kaynaklandığı görülmektedir. Yılın ikinci üç aylık döneminde yüzde 14,3 gibi ciddi bir fiyat artışı gösteren giyim ve ayakkabı alt grubunun üçüncü çeyrek döneminde yüzde 7,8 oranında düşüş göstermesi ve sağlık sektöründe yüzde 4,4 fiyat artışı genel fiyat seviyesini üçüncü çeyrekte en çok etkileyen iki faktör olmuştur. Gıda ve alkolsüz içecekler alt grubunda da üçüncü çeyrekte yüzde 0,7 oranında fiyat gerilemesi olduğu görülmektedir.

Giyim ve Ayakkabı alt kalemi ve Sağlık sektörü dışında kalan alanlarda ise 2009 üçüncü çeyreğinde önemli bir değişiklik gözlenmezken sıfır ve sıfıra yakın fiyat değişiklikleri kaydedilmiştir.

2009 yılı üçüncü çeyreğinde de genel olarak enflasyonun 2008 yılına kıyasla düşüş eğilimi devam etmiştir. Küresel krizin doğurduğu talep daralması nedeniyle aşağı yönlü seyir izleyen enflasyon oranları, merkez bankalarının iktisadi faaliyetlerdeki daralmayı sınırlamaya odaklanmasına, bu çerçevede para politikalarını önemli ölçüde gevşetilmelerine sebep olmuştur. Bu dönemde, kamu otoritelerinin kriz sürecinde uygulamaya koydukları mali önlemlerin de katkısıyla finansal sisteme ve küresel iktisadi faaliyete dair açıklanan verilerde iyileşme gözlenmiş bu da küresel ekonominin, toparlanma eğilimine girdiğini göstermiştir. Küresel ekonomiye dair öncü göstergelerdeki iyileşmenin yavaş ve istikrarsız olması, kriz sonrası toparlanma sürecinin kademeli olacağına işaret etmektedir.

Grafik2.2

Kaynak: DPÖ

2008 yılının Ocak ayından 2009 yılının Eylül ayına dek olan süreç içerisinde Tüketici Fiyat Endeksi değerleri ve değişim oranları aşağıdaki tabloda verilmektedir. Buna göre 2008 yılının ilk üç çeyreğine gözlenen artış trendi 2009'un aynı döneminde ters yönde hareket ederek düşüş trendine girmiştir. 2008 üçüncü çeyrek sonunda yıllık yüzde 16,1 olan enflasyon oranı 2009 aynı döneminde yüzde 3,6 olarak gerçekleşmiştir. 2009 yılı son çeyreğinde, genelde birçok sektörde başlatılan yılbaşı kampanyaları nedeniyle, enflasyonun aşağı yönlü hareketinin devam edeceği tahmin edilmektedir.

2009 yılı temmuz ayında gerçekleşen yüzde 2,3 oranında deflasyonu, ağustos ayında yüzde 1,7, Eylül ayında ise yüzde 0,7, oranında enflasyon izlemiştir. Bu durum bize talep canlanmasının istenen düzeyde olmadığını ve hükümetin ekonomiyi canlandırmak adına özellikle KDV ve harç indirimleri konusunda yapılan çalışmaların etkisinin sınırlı kaldığını göstermektedir.

Tablo 2.5

**Tüketici Fiyat Endeksi (1998-1999=100 Temel Yılı)
Endeks Değerleri ve Değişim Oranları**

Yıllar	Aylar	Aylık	Yıl Sonuna Göre	Yıllık
2008	Ocak	1,6	1,6	9,7
	Şubat	0,6	2,2	9,6
	Mart	1,6	3,8	9,7
	Nisan	2,4	6,3	11,6
	Mayıs	1,5	7,9	13,3
	Haziran	1,7	9,8	16,2
	Temmuz	1,6	11,5	17,8
	Ağustos	-0,2	11,3	14,9
	Eylül	2,7	14,3	16,1
	Ekim	1,2	15,6	15,8
	Kasım	0,7	16,4	16,9
	Aralık	-1,6	14,5	14,5
2009	Ocak	-0,1	-0,1	12,7
	Şubat	0,1	0,1	12,2
	Mart	1,0	1,1	11,6
	Nisan	0,1	1,2	9,1
	Mayıs	1,3	2,5	8,8
	Haziran	0,7	3,2	7,7
	Temmuz	-2,3	0,8	3,6
	Ağustos	1,7	2,6	5,6
	Eylül	0,7	3,3	3,6

Kaynak: DPÖ

3. DIŞ EKONOMİK İLİŞKİLER

İthalat

2008 yılının Temmuz-Eylül dönemini kapsayan üçüncü çeyrekte 522,8 milyon TL olan toplam ithalat tutarı TL bazında yüzde 17,90 oranında gerileme yaşamış ve 2009 yılı aynı dönemi içinde 429,2 milyon TL olmuştur. Aynı dönemler içerisinde dolar cinsinden ithalat tutarları ise 2008 yılı üçüncü çeyreğinde 432,3

milyon dolar iken 2009 yılı aynı döneminde yüzde 33,70 gerileyerek 286,3 milyon dolar olarak gerçekleştiği görülmektedir. Dolar'daki ithalat yüzde değişim oranının TL'den daha hızlı bir düşüş göstermesindeki en önemli etken dolar kurunun 2009 yılı üçüncü çeyreği içinde bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 25,00 civarında değer kazanması da etkili olmuştur.

Tablo 3.1

	Çeyrek Dönemler İtibarıyla Yıllık İthalat									
	TL (Milyon)					ABD \$ (Milyon)				
	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam
2007	449,8	504,2	508,0	535,7	1.997,7	319,1	376,3	394,4	449,4	1.539,2
2008	501,1	591,8	522,8	447,9	2.063,6	416,4	468,1	432,3	290,7	1.607,5
2009	398,2	513,7	429,2	-	1.341,1	240,6	326,8	286,3	-	853,7

Not: Elektrik üretiminde kullanılan yakıt ithalatı hariçtir.

Kaynak: Ticaret Dairesi

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde 2009 yılının üçüncü çeyreğinde toplam ithalat içerisinde en fazla paya sahip ilk beş mal grubunu sırasıyla taşıt araçları, yakıt, mobilya ve aksesuarları, ilaç ve konfeksiyon grupları oluşturmaktadır. İlk sırada yer alan taşıt araçlarının ithalat tutarı 2008 yılı dördüncü ve 2009 yılı birinci çeyreklerinde sert düşüşler yaşamasının ardından 2009 yılı ikinci çeyreğinde toparlanarak bir önceki yıla göre normal seviyesine dönmüştü. 2009 yılı üçüncü çeyreğinde yine sert bir düşüş yaşayan taşıt araçları ithalatı bir önceki yılın aynı çeyreğine göre yüzde 51,15 oranında düşüş göstererek 40,2 milyon dolardan 21,6 milyon dolara gerilemiştir. 2009 yılı ikinci çeyreğinde taşıt araçları ithalatı bir önceki çeyreğe göre yüzde 116,5 artış göstererek 39,4 milyon dolar, 2009 yılı üçüncü çeyreğinde bir önceki çeyreğe göre yüzde 45,17 azalarak 21,6 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

İkinci sırada yer alan yakıt kaleminin ithalat tutarı 2009'un ikinci çeyreğinde 17,9 milyon dolar iken, 2009 yılı üçüncü çeyreğinde yüzde 7,82 oranında artış göstererek 19,3 milyon dolar'a yükselmiş fakat 2008 yılı aynı dönemine kıyasla yüzde 55,73 daha düşük seviyede kalmıştır.

Üçüncü sırada yer alan mobilya ve aksesuarları kalemi ise, 2009 yılı ikinci çeyrek sonuna göre 2 milyon dolar artarak üçüncü çeyrek sonunda 7,3 milyon dolara ulaşmıştır. İthal edilen mallar içerisinde dördüncü sırada yer alan ilaçların tutarı bir önceki yılın üçüncü çeyreğine göre yüzde 19,64 oranında artarak 2009 yılı üçüncü çeyreğinde 6,7 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

2009 yılı üçüncü çeyreği içinde en çok ithal edilen mallar arasında beşinci sırada yer alan konfeksiyon kalemi ithalat tutarı 2009 yılı ikinci çeyreğine göre yüzde 27,58 azalarak 6,3 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 3.2

ABD \$ (Milyon)	İthalatta Tutar Bazında En Fazla Paya Sahip İlk Beş Mal Grubu									
	2008					2009				
Mal Grubu	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam	Mal Grubu	Q1	Q2	Q3	Toplam
Taşıt Araçları	39,5	35,8	40,2	21,1	136,6	Taşıt Araçları	18,2	39,4	21,6	79,2
Yakıt	36,2	42,9	43,6	21,0	143,7	Yakıt	12,7	17,9	19,3	49,9
Arpa	10,4	14,2	14,6	3,6	42,8	Mobilya ve Aksamları	3,8	5,3	7,3	16,4
İlaçlar	11,9	8,0	5,6	5,6	31,1	İlaçlar	6,8	6,0	6,7	19,5
İnşaat Demiri	12,6	20,2	14,5	8,6	55,9	Konfeksiyon	4,3	8,7	6,3	19,3

Kaynak: Ticaret Dairesi

İthalat'ın 2008 yılındaki dönemler itibarıyla gelişimine bakıldığı zaman, ikinci çeyrekte sonra giderek düşen bir seyir izlediği ve bu trendin 2009 yılının ikinci çeyreğinde kırılarak artış gösterdiği görülmektedir. 2008 yılının ikinci çeyreğinden 2009 yılının birinci çeyreğine kadar olan dönemler arasında ithalat miktarında hem TL hem de dolar bazında düşüş yaşanmış ve bu düşüşler ithalat vergilerine de yansımıştır. 2009 yılı ikinci çeyreğinde ithalat'ta yaşanan artış ile artan ithalat vergileri kalemi 2009 yılı üçüncü döneminde ithalattaki düşüşün etkisiyle gerilemiştir.

İthalat miktarlarındaki yukarı ve aşağı yönlü değişimler, kamu maliyesinin en önemli gelir kaynaklarından olan vergi gelirlerinin alt kalemlerinden birini oluşturan ithalat vergisi gelirleri üzerinde etki yapmaktadır. KKTC'de artan ve azalan ithalat oranlarına paralel olarak ithalat vergisi gelirleri de değişmekte ve bu gelir farklılıkları devlet bütçesinin ithalat vergisi gelirleri kaleminde dönemsel farklılıkların meydana gelmesine sebep olmaktadır.

İthalat vergisi gelirleri bir önceki çeyreğe göre 2008 yılının sadece ikinci çeyreğinde artış gösterirken takip eden dönemlerde düşüş göstermiştir. 2009 yılının ikinci çeyreğinde ise bir önceki çeyreğe göre yüzde 30,00 artarken bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 16,06 gerileme kaydetmiştir. 2008'un üçüncü çeyreğinde 68,1 milyon TL olan ithalat vergileri toplamı, 2009'un aynı döneminde yüzde 19,83

oranında gerileyerek 54,59 milyon TL olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 3.3

TL (Milyon)	İthalat Vergisi Gelirlerinin Dönemsel Dağılımı ve Yüzde Değişimi (%)			
	Q1	Q2	Q3	Q4
2008	53,5	70,8	68,1	64,3
2009	45,7	59,43	54,59	-
Yüzde Değişim (%)	-14,60	-16,06	-19,83	-

Kaynak: Hazine ve Muhasebe Dairesi

İthalat vergisi gelirlerinde 2009 yılı ikinci çeyreğinde meydana gelen artış dışında 2008'in birinci çeyreğinden 2009'un üçüncü çeyreğine kadar sürekli olarak gerileme yaşandığı görülmektedir.

Tablo 3.4

İthalat Vergisi Gelirlerindeki Yüzde Değişimlerin Çeyrek Dönemler Bazında Karşılaştırılması			
(Yüzde Değişim %)			
08-Q4:08-Q3	09-Q1:08-Q4	09-Q2:09-Q1	09-Q3:09-Q2
-5,58	-28,93	30,00	-8,14

Kaynak: Hazine ve Muhasebe Dairesi

Seçilmiş ithal ürünlerinin miktarlara göre dağılımının gösterildiği tabloda, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin 2008 yılı ile 2009 yılının üçüncü çeyreğini kapsayan dönemdeki ithalatında yer alan sigara, yakıt, meşrubat-meyve suyu, LPG, ve hayvan yemleri ithal miktarları incelenmiştir. Fakat kalemler arasında karşılaştırma yapmak, her birinin farklı ağırlık birimleri ve sayısal değerlerle ölçülmesinden dolayı mümkün olmamaktadır. Dolayısıyla söz konusu seçilmiş kalemlerin gelişimi kendi içerisinde değerlendirilmiştir.

Sigara kaleminin ithal miktarı 2008 yılı üçüncü çeyreğinde 140,4 milyon adet iken bu toplam 2009 yılı üçüncü çeyreğinde yüzde 10,68 artış kaydederek 155,4 milyon adet olmuştur.

Yakıt kaleminin ithalat miktarları, 2008 yılının üçüncü çeyreğinde 57,2 milyon litre iken, 2009 yılının üçüncü çeyreğinde bir önceki yılın aynı

dönemine göre yüzde 3,80 oranında azalarak 55,0 milyon litreye gerilemiştir.

Özellikle ilkbahar ve yaz aylarında artış gösteren meşrubat-meyve suyu kalemi 2009 yılı ikinci ve üçüncü çeyreğine bakıldığı zaman normal seyrini göstermiş fakat 2008 yılının üçüncü çeyreğine göre 2009 yılı üçüncü çeyreği miktarı yüzde 12,70 oranında gerilemiştir.

LPG ithalatı 2009 yılı üçüncü çeyreğinde, 2008 yılı aynı dönemine kıyasla çok az bir azalış göstermiş, bir önceki çeyreğe göre yüzde 19,40 gerileyerek 2,9 milyon kg olarak gerçekleşmiştir.

Hayvan yemleri ithalatı incelendiği zaman, 2008 yılının ilk üç çeyreğinde 12,2 milyon ton olan toplam ithalat miktarı, 2009 yılının ilk üç çeyreğinde yüzde 71,2 oranında gerileyerek 3.51 milyon ton olmuştur.

Tablo 3.5

Seçilmiş İthal Ürünlerinin Miktarlara Göre Dağılımı

Mal Grubu	2008					Toplam	2009				
	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam		Mal Grubu	Q1	Q2	Q3	Toplam
Sigara (Milyon Adet)	128,0	150,8	140,4	151,3	570,5	Sigara (Milyon Adet)	136,6	160,3	155,4	452,3	
Yakıt (Milyon Lt)	60,6	62,0	57,2	56,3	236,1	Yakıt (Milyon Lt)	55,3	63,6	55,0	173,9	
Meşrubat-M.Suyu (Milyon Lt)	3,6	5,0	6,3	4,0	18,9	Meşrubat-M.Suyu (Milyon Lt)	2,9	4,6	5,5	27,4	
LPG Gazı (Milyon Kg)	7,3	3,5	3,0	4,9	18,7	LPG Gazı (Milyon Kg)	7,9	3,6	2,9	14,4	
Hayvan Yemleri (Milyon Ton)	0,8	3,7	7,7	2,2	14,4	Hayvan Yemleri (Milyon Ton)	2,3	0,63	0,58	3,51	

Kaynak: Ticaret Dairesi

İhracat

KKTC’de 2008 yılı üçüncü çeyreğinde 16,7 milyon TL olan toplam ihracat tutarı, 2009 yılı aynı döneminde yüzde 4,80 oranında artış göstererek 17,5 milyon TL olmuştur. Dolar bazında karşılaştırıldığında, 2008 yılının üçüncü çeyreğinde 13,8 milyon dolar olan

toplam ihracat tutarı, 2009 yılının aynı döneminde yüzde 15,20 oranında düşüş yaşayarak 11,7 milyon dolara gerilediği gözlenmektedir. İhracatta TL bazında bir önceki yılın aynı dönemine göre artış yaşanırken, dolar bazında düşüş yaşanması, özellikle doların TL karşısında değer kazanmasından kaynaklanmaktadır.

Tablo 3.6

Çeyrek Dönemler İtibarıyla Yıllık İhracat

Dönem	TL (Milyon)					ABD \$ (Milyon)				
	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam
2007	41,3	28,9	18,0	16,6	104,8	29,5	21,5	14,0	14,0	79,0
2008	27,6	36,3	16,7	13,8	94,4	23,0	28,7	13,8	9,00	74,5
2009	30,5	37,5	17,5	-	64,9	18,4	23,9	11,7	-	40,4

Kaynak: Ticaret Dairesi

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde 2009 yılı boyunca yapılan ihracatın yıllık toplam tutar bazında değerleri göz önünde bulundurulduğu zaman, en fazla paya sahip ilk beş mal grubu sırasıyla süt ürünleri, narenciye, rakı, hurda ve döküntüleri ve konfeksiyon kalemlerinden oluşmaktadır.

İlk sırada yer alan süt ürünleri kaleminin ihracatı, 2009 yılının üçüncü çeyreğinde ikinci çeyreğe kıyasla yüzde 29,7 azalış göstererek 6,4 milyon dolardan 4,5 milyon dolara gerilemiştir. 2008 yılının aynı dönemine göre yüzde 9,75 oranında düşüş yaşamıştır.

Narenciye sezonunun sona ermesiyle, İkinci sırada yer alan narenciye kalemi ihracatı 2008’in üçüncü çeyreğinde olduğu gibi sona ermiştir.

Üçüncü sırada yer alan rakı ihracatı, 2008’in üçüncü çeyreğinde 2,5 milyon dolar, 2009 yılının aynı döneminde 2,7 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

Dördüncü sırada yer alan hurda ve döküntüleri kaleminin ihracatı, 2008 yılının üçüncü çeyreğine göre yüzde 62,5 oranında ve 1,0 milyon dolar tutarında gerilemiş ve 2009 yılı üçüncü çeyreğinde 0,6 milyon dolar olmuştur.

Son sırada yer alan konfeksiyon kaleminin 2009 yılının üçüncü çeyreğinde toplam ihracat tutarı bir önceki çeyreğe göre 0,2 milyon dolar artarak 0,8 milyon dolar seviyesine ulaşmıştır.

Tablo 3.7

ABD \$ (Milyon)	İhracatta Tutar Bazında En Fazla Paya Sahip İlk Beş Mal Grubu									
	2008					2009				
Mal Grubu	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam	Mal Grubu	Q1	Q2	Q3	Toplam
Süt Ürünleri	6,4	7,6	4,1	3,5	21,6	Süt Ürünleri	4,1	6,4	4,5	15
Narenciye	9,2	11,2	0	0,1	20,5	Narinciye	5,2	8,3	0	13,5
Hurda ve Döküntüleri	2,6	2,3	1,6	0,8	7,3	Rakı	1,5	2,4	2,7	6,6
Rakı	1,4	1,7	2,5	1,1	6,7	Hurda ve Döküntüleri	1,4	0,7	0,6	2,7
Alçı Taşı	0	1,3	1,9	0,7	3,9	Konfeksiyon	0,5	0,6	0,8	1,9

Kaynak: Ticaret Dairesi

Seçilmiş ihraç ürünlerinin miktarlara göre dağılımının gösterildiği (Tablo 3.8) KKTC’de 2009 yılının Temmuz-Eylül arası dönemini kapsayan üçüncü çeyrekteki ihracatında yer alan beş farklı kalem olarak narenciye, hurda ve döküntüleri, süt ürünleri, patates ve rakı kalemlerinin dönemsel ihraç miktarları, her birinin farklı ağırlık birimleri ile ölçülmesinden dolayı kendi içerisinde değerlendirilmiştir.

Mevsimsel bir ürün olan narenciye, sezonun kapanması nedeni ile 2009 yılının üçüncü çeyreğinde ihraç edilmemiştir.

2008 yılında en çok ihraç edilen ikinci ürün olan sigara 2009 yılında çok düşük seviyelerde kalarak ilk beşe girememiştir.

Başka bir önemli ürün olan hurda ve döküntüleri kaleminin ihracat miktarı, 2008 yılı üçüncü çeyreğinde 3,3 milyon kg tutarında gerçekleşmişken, ilgili miktar 2009 yılının aynı

döneminde 2,8 milyon kg. artarak 6,1 milyon kg. olarak kaydedilmiştir.

Süt ürünleri kaleminin ihracat miktarı, 2009 yılının üçüncü çeyreğinde, geçen yılın üçüncü çeyreğine göre yüzde 57,14 oranında artış göstererek 1,1 milyon kg. olmuştur.

Patates kaleminin ihracatı, 2009 yılının üçüncü çeyreğinde, bir önceki yılın aynı çeyreğine göre yüzde 50,00 gerileyerek 0,5 milyon kg olarak gerçekleşmiştir.

Rakı kaleminin ihracat miktarı ise 2009 yılı üçüncü çeyreği içerisinde, aynı yılın ikinci çeyreğine göre 0,3 milyon litre artarak, 2,7 milyon litreye ulaşmıştır.

Tablo 3.8

Seçilmiş İhraç Ürünlerinin Miktarlara Göre Dağılımı										
Mal Grubu	2008					2009				
	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam	Mal Grubu	Q1	Q2	Q3	Toplam
Narenciye (Milyon Kg)	32,0	42,2	0	0,7	74,9	Narenciye (Milyon Kg)	22,0	39,3	0	61,3
Sigara (Milyon Adet)	5,0	10,0	13,9	0	28,9	Hurda ve Döküntüleri (Milyon Kg)	6,7	3,0	6,1	15,8
Hurda ve Döküntüleri (Milyon Kg)	8,9	8,7	3,3	4,9	25,8	Süt Ürünleri (Milyon Kg)	1,2	1,7	1,1	4,0
Patates (Milyon Kg)	1,2	2,9	1,1	1,5	6,7	Patates (Milyon Kg)	0,7	3,6	0,5	4,8
Süt Ürünleri (Milyon Lt)	1,0	1,1	0,7	0,8	3,6	Rakı (Milyon Lt)	0,2	0,3	0,6	1,1

Kaynak: Ticaret Dairesi

Dış Ticaret Dengesi

KKTC dış ticaret dengesindeki açık 2009 yılının ikinci çeyreğinde bir önceki yılın aynı dönemine göre dolar bazında yüzde 33,38 oranında azalmıştır. Buna göre 2009 yılının üçüncü çeyreğinde toplam ithalat 286,3 milyon dolar, ihracat ise 11,7 milyon dolar olarak

gerçekleşmiştir. Söz konusu rakamlarla 2009 yılı üçüncü çeyreği dış ticaret açığı -274,6 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu açığın azalmasında ithalattaki değişim oranının ihracattaki değişim oranından daha hızlı olması etkili olmuştur.

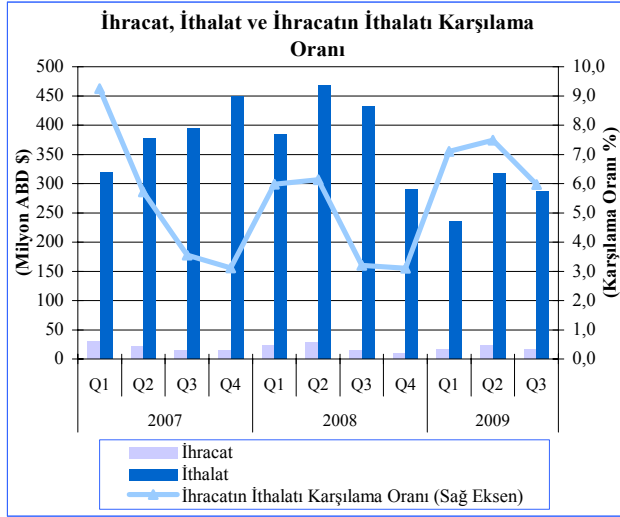
Tablo 3.9

ABD \$ (Milyon)	İthalat, İhracat ve Dış Ticaret Dengesi ile Değişim Oranları							
	2008				2009			YüzdeDeğişim (%)
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	2008-Q3 - 2009-Q3
İthalat	384,6	468,1	432,3	290,7	240,6	326,8	286,3	-33,77
İhracat	22,9	28,6	14,0	9,0	18,4	23,9	11,7	-16,42
Dış Ticaret Açığı	-361,7	-439,5	-418,3	-281,7	-218,2	-292,8	-274,6	-33,38

Kaynak: Ticaret Dairesi

2009 yılı üçüncü çeyreği ile 2008 yılı aynı dönemi karşılaştırıldığı zaman, ithalattaki gerileme hızının ihracatın gerileme hızından daha fazla olmasına bağlı olarak toplam ihracatın ithalatı karşılama oranı yüzde 3,20'den yüzde 6,00'ya yükselmiştir.

Grafik 3.1

Kaynak: Ticaret Dairesi

İhracat yapılan ülkeler ele alındığında, ihracatın büyük bir kısmının Türkiye ile gerçekleştirildiği görülmektedir. Bunun yanı sıra, 2005 yılında Yeşil Hat Tüzüğü'nün devreye girmesiyle Güney Kıbrıs'a yapılan ihracat zaman içinde artmıştır. Tüzüğün bütünü uygulanmamasından dolayı Güney ile yapılan ihracat, toplam KKTC ihracatının yüzde 10'uyla sınırlı kalmıştır. Bu oran, düşük bir oran olmakla birlikte, ticaretin başladığı döneme göre artan bir eğilim izlemektedir.

Güney Kıbrıs'a yapılan ihracat tutarları dönemler bazında incelendiği zaman, temmuz-Eylül 2009 dönemindeki ihracat miktarı, 2008 yılının üçüncü çeyreğine göre yüzde 35,00 oranında azalış göstererek 1,3 milyon Euro olarak gerçekleşmiştir. 2007 yılının aynı döneminde gerçekleşen ithalat toplamının 1 milyon Euro seviyesindeydi.

Tablo 3.10

Euro (€) Milyon	Yeşil Hat Tüzüğü Kapsamında Güney Kıbrıs ile Yapılan İhracat				
	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam
2007	1.0	0.9	1.0	1.3	4.2
2008	1.4	1.7	2.0	2.0	7.1
2009	1.4	2.1	1.3	-	4.8

Kaynak: Kıbrıs Türk Ticaret Odası

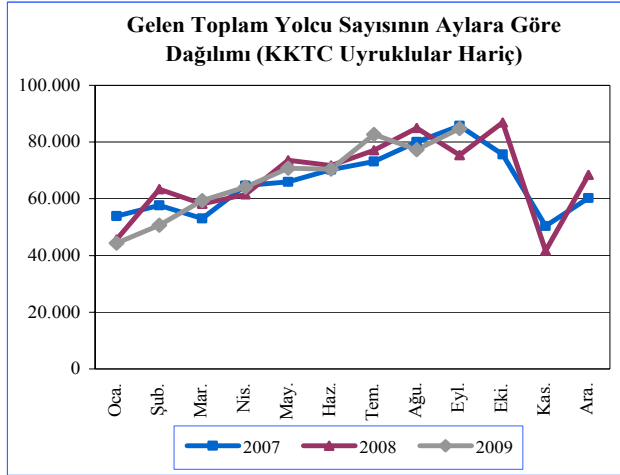
Turizm

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne gelen yabancı yolcu sayısının 2009 yılının üçüncü çeyreğinde bir önceki yılın aynı dönemine göre çok düşük bir artış yaşadığı görülmektedir. Buna göre 2009 yılı üçüncü çeyreği içinde KKTC'ye gelen toplam yolcu sayısı 2008 yılı aynı dönemine göre yüzde 3,08 artarak 244,805 olarak gerçekleşmiştir.

KKTC'ne 2009 yılı ilk dokuz ayı itibarıyla gelen yolcu sayısına bakılacak olursa 2008 yılı aynı dönemine göre yüzde 1,11 oranında gerileme yaşandığı ve toplamda 604,698 yolcu geldiği görülmektedir.

Aylık dönemler bazında karşılaştırma yapmak gerekirse, 2008 yılının Temmuz ayında 77,131 olan yabancı yolcu sayısı, 2009 yılının aynı ayında yüzde 7,27 oranında artış göstermiştir. Ağustos ayında bu oran yüzde 8,96 gerilerken Eylül ayında yüzde 12,37 oranında artış göstermiştir. 2009 yılı Temmuz, Ağustos ve Eylül aylarında gelen yabancı yolcu sayıları sırasıyla 82.742, 77.352 ve 84.711 kişi olmuştur.

Grafik 3.2

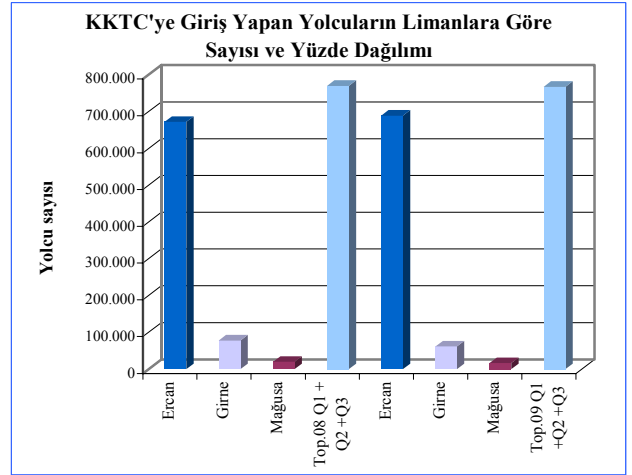

Kaynak: Turizm Planlama Dairesi

2009 yılının ilk üç çeyreğinde, ülkemizde mevcut tek havalimanı ve iki deniz kapısından giriş yapan kişilerin toplam sayısı, 2008 yılının aynı dönemine göre yüzde 0,33 oranında azalış kaydederek 767,429 kişiye düşmüştür. 2009 yılında Ülkeye girişlerde tek havalimanı olan Ercan toplam girişlerin yüzde 89,81'inin yapıldığı kapı olurken Girne limanından giriş yapanlar yüzde 8,00, Mağusa Limanı'ndan giriş yapanlar ise toplamın yüzde 2,19'unu oluşturmaktadır.

2009 yılının ilk dokuz ayı esas alındığı zaman, toplam içerisinde en çok tercih edilen kapı olan Ercan Havalimanı'ndan giriş yapanların sayısı 689.244 olurken, girişlerde Girne Limanı ve Mağusa Limanı'nı tercih eden kişilerin toplam sayısı sırasıyla 61.585 ve 16.600 olarak kaydedilmiştir.

Grafik 3.3

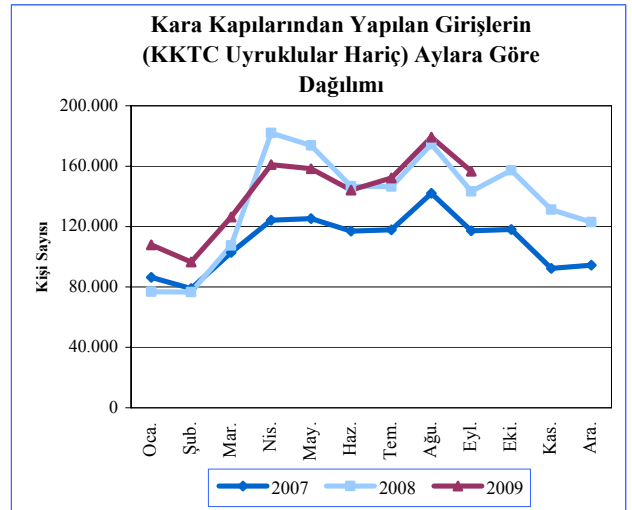

Kaynak: Turizm Planlama Dairesi

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne kara kapılarından giriş yapan yabancıların sayısı 2009 yılı üçüncü çeyreğinde 2008 yılı aynı dönemine göre yüzde 5,10 artış göstererek 487.973 olarak gerçekleşmiştir.

2009 yılı Temmuz ve Ağustos aylarında bir önceki yılın aynı dönemlerinde olduğu gibi artış gösteren kara kapılarından girişler, 2009 yılı Eylül ayında düşüşe geçmiştir.

Grafik 3.4

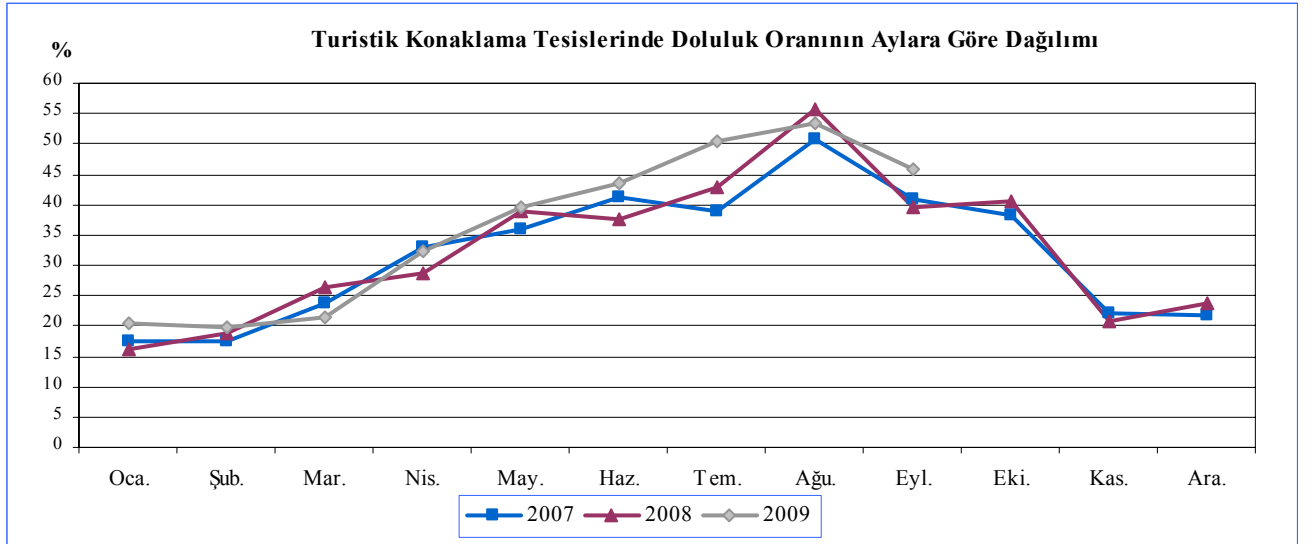
Kaynak: Turizm Planlama Dairesi

Turistik konaklama tesislerinde 2009 yılının üçüncü çeyreğinde gerçekleşen ortalama doluluk oranı son üç yılda sürdürdüğü yükseliş trendi devam etmiş ve yüzde 49,90'a ulaşmıştır. 2007 ve 2008 yılı üçüncü çeyreklerinde doluluk oranları sırasıyla yüzde 43,50 ve yüzde 46,10 olarak gerçekleşmiştir.

Mevsimsel değişimlere yüksek derecede bağımlı olan KKTC turizmi ve buna bağlı olarak turistik tesislerin doluluk oranı, ilkbahar ve yaz aylarında yılın diğer aylarına göre artış yaşamaktadır. 2008 ve 2009 yıllarındaki

doluluk oranları aylar bazında karşılaştırıldığı zaman, 2008 yılının Temmuz ayında yüzde 42,80 olan doluluk oranının, 2009 Temmuz ayında yüzde 50,30'a yükseldiği görülmektedir. Ağustos 2009'da bir önceki yılın aynı dönemine göre belirgin bir değişim yaşanmazken, 2008 yılı Eylül ayında yüzde 39,70 olan doluluk oranı, 2009 Eylül ayında yüzde 45,90 olarak gerçekleşmiştir.

Grafik 3.5

Kaynak: Turizm Planlama Dairesi

(Sayfa düzeni gereği boş bırakılmıştır.)

4. BÜTÇE GELİŞMELERİ

2008-2009 Üçüncü Çeyrek Karşılaştırmaları

2009 mali yılı üçüncü çeyrek bütçe gerçekleşme rakamları incelendiği zaman geçen yılın aynı dönemine göre bütçe giderleri yüzde 4,38, bütçe gelirleri ise yüzde 9,63 gerileme göstermiştir. Bir önceki yılın aynı dönemine göre yaşanan gerilemenin ardından bütçe gelirleri ve bütçe giderleri 2009 yılı üçüncü çeyreğinde sırasıyla 544,00 milyon TL ve 550,76 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. Bütçe gelirlerindeki gerilemenin bütçe giderlerine kıyasla daha hızlı yaşanmasına bağlı olarak 2009 yılı üçüncü çeyreği içerisinde KKTC mali bütçesi 6,76 milyon TL açık vermiştir.

Tablo 4.1

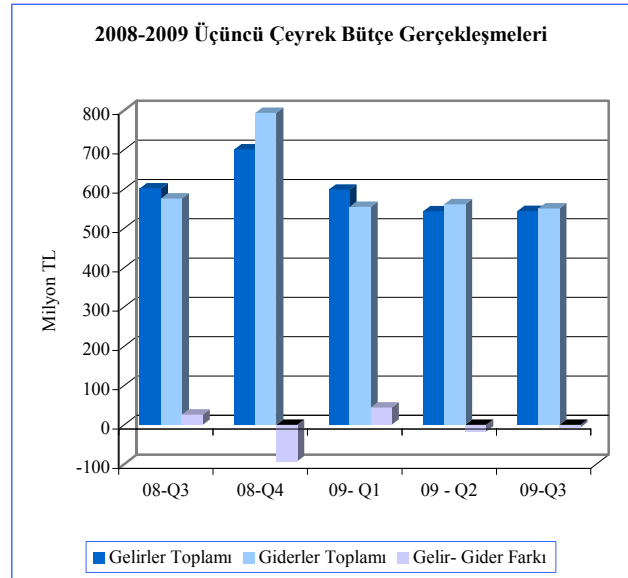
2008-2009 Üçüncü Çeyrek Karşılaştırmaları

Milyon TL	2008		2009		Yüzde Değişim (%)
	Yıllık Gerçekleşme	Q3 Gerçekleşme	Tadil Ödenek	Q3 Gerçekleşme	
Bütçe Gelirleri	2.361,53	601,96	2.557,16	544,00	-9,63
Bütçe Giderleri	2.364,72	575,99	2.714,00	550,76	-4,38
Bütçe Dengesi	-3,19	25,97	-156,84	-6,76	-126,03

Kaynak: Hazine ve Muhasebe Dairesi

2008 ve 2009 yılı üçüncü çeyrekleri arası bütçe gelir ve gider gelişmeleri aşağıdaki grafikte çeyrekler itibarıyla verilmiştir. Grafikten görüldüğü gibi bütçe gelirleri son dört çeyrekte gerileme göstermektedir.

Grafik 4.1

Kaynak: Hazine ve Muhasebe Dairesi

Gelirler

2009 mali yılı üçüncü çeyreğinde bütçe gelirleri bir önceki yılın aynı dönemine göre 57,96 milyon TL gerileme yaşayarak 544,00 milyon TL olmuştur. Bu gerilemenin temelini vergi ve vergi dışı gelirler kalemlerinde bir önceki yılın aynı dönemine göre sırasıyla yaşanan 66,58 milyon TL ve 25,61 milyon TL tutarındaki düşüşler oluşturmuştur. Buna göre vergi gelirleri bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 20,36 gerilerken, vergi dışı gelirlerde aynı dönem içerisinde yüzde 21,98 gerileme kaydetmiştir. Aynı dönemler içinde alınan bağış yardım ve krediler kaleminin yüzde 19,39 artış göstererek 188,61 milyon TL olarak gerçekleşmesi, vergi ve vergi dışı gelirlerde yaşanan gerilemenin toplam bütçe gelirleri üzerindeki etkisini azaltmıştır.

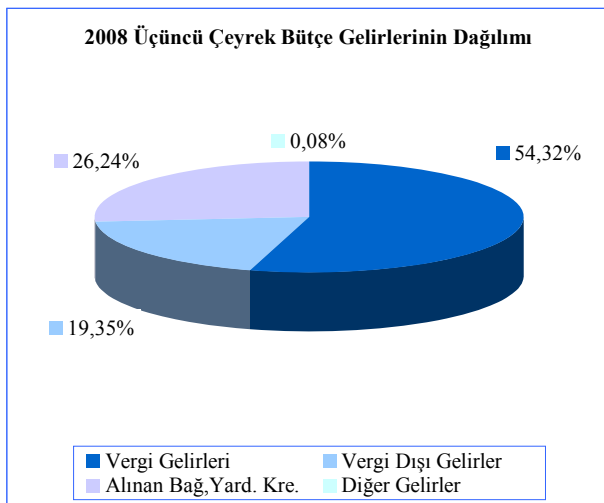
Tablo 4.2

Bütçe Gelirleri			
Milyon TL	2008 Q3	2009 Q3	Yüzde Değişim (%)
Vergi Gelirleri	327,00	260,42	-20,36
Vergi Dışı Gelirler	116,49	90,88	-21,98
Alınan Bağış Yardım ve Krediler	157,98	188,61	19,39
Diğer Gelirler	0,49	4,09	734,69
Toplam	601,96	544,00	-9,63

Kaynak: Hazine ve Muhasebe Dairesi

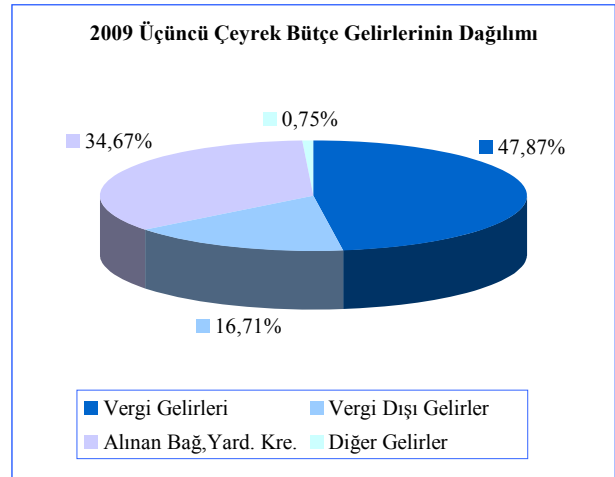
Alınan bağış, yardım ve krediler kalemindeki artış ile vergi ve vergi dışı gelir kalemlerindeki düşüşe bağlı olarak 2009 yılı üçüncü çeyreği içinde toplam bütçe gelirleri içindeki kalemlerin dağılımlarında da değişiklikler yaşanmıştır. Buna göre, 2008 yılı üçüncü çeyreği içerisinde alınan bağış, yardım ve krediler kaleminin toplam bütçe gelirleri içindeki payı yüzde 26,24 iken bu rakam 2009 yılı üçüncü çeyreği içinde yüzde 34,67'ye yükselmiştir. Alınan bağış, yardım ve kredi kaleminin payının artmasına bağlı olarak vergi gelirleri ile vergi dışı gelirler kalemlerinin yüzde 54,32 ve yüzde 19,35 olan payları sırasıyla yüzde 47,87 ve yüzde 16,71 seviyelerine gerilemiştir.

Grafik 4.2

Kaynak: Hazine ve Muhasebe Dairesi

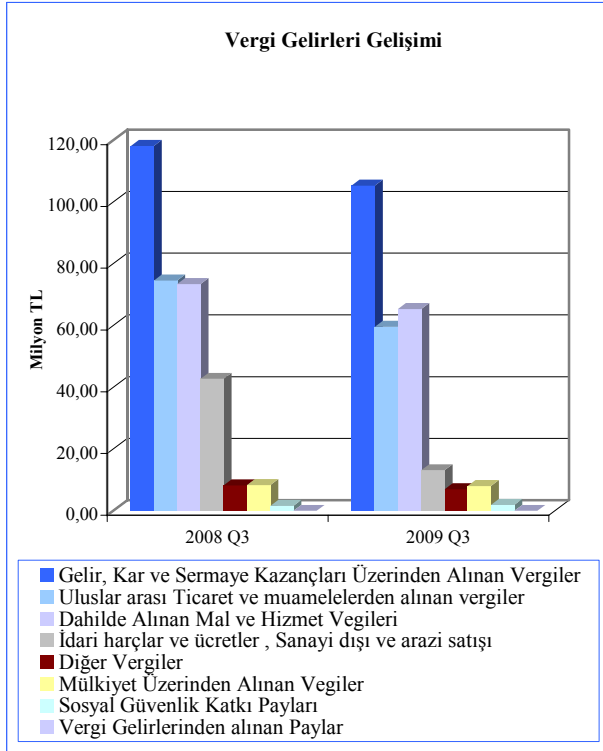
Grafik 4.3

Kaynak: Hazine ve Muhasebe Dairesi

Bütçe gelirleri içerisinde 2009 yılı üçüncü çeyreğinde yüzde 47,87 paya sahip vergi gelirleri toplamını oluşturan kalemlere bakıldığı zaman gelir, kar ve sermaye kazançları üzerinden alınan vergiler kalemi, uluslararası ticaret ve muamelelerden alınan vergiler kalemi ve dahilde alınan mal ve hizmet vergileri kalemlerinin vergi gelirleri toplamının yüzde 88,41'ini teşkil ettikleri görülmektedir. Vergi gelirleri içinde en büyük paya sahip gelir, kar ve sermaye kazançları üzerinden alınan vergiler kalemi, 2009 yılı üçüncü çeyreğinde bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 10,60 düşüş göstererek 105,60 milyon TL'ye gerilemiştir. Aynı dönem içinde dahilde alınan mal ve hizmet vergi gelirleri kalemi de yüzde 11,03 düşüş göstererek 65,32 milyon TL olmuştur. Vergi gelirleri içinde üçüncü en büyük paya sahip uluslar arası ticaret ve muamelelerden alınan vergiler kaleminde de diğer büyük kalemlerde olduğu gibi, aynı dönemde yüzde 20,13 gerileme yaşanması vergi gelirleri toplamının 2009 yılı üçüncü çeyreği içinde bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 20,32 düşmesine sebep olmuştur.

Grafik 4.4

Kaynak: Hazine ve Muhasebe Dairesi

Gerçekleşen bu rakamlara göre 2009 mali yılı içinde tahsil edilmesi öngörülen 2.557,16 milyon TL'nin yüzde 21,27'si üçüncü çeyrek içinde tahsil edilmiştir. Bir önceki yıl aynı dönemi için bu oran yüzde 22,97 olarak gerçekleşmiştir.

Giderler

2009 yılı üçüncü çeyreği itibarıyla bütçe giderleri bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 4,38 gerilemiş ve 550,76 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. Bu çeyrek içinde bütçe giderleri içerisinde en büyük paya sahip cari transferler ve personel giderleri kalemlerinde artışlar yaşanmasına rağmen sermaye giderleri ve transferleri kalemlerinde yaşanan 46,11 milyon TL tutarındaki gerileme toplam bütçe giderlerinin bir önceki yılın aynı dönemine göre gerilemesine neden olmuştur. Sermaye giderleri ve transferleri kaleminde yaşanan bu gerilme ise elektrik altyapıları giderleri kaleminin bir önceki yıla göre çok düşük seviyede olmasına bağlıdır.

Bu çeyrek içerisinde gider kalemleri içinde en büyük paya sahip cari transferler kalemi bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 7,01 artış göstererek 237,53 milyon TL'ye ulaşmıştır. İkinci en büyük paya sahip personel giderleri kalemi ise aynı dönem içerisinde yüzde 2,69 artış göstermiş ve 236,97 milyon TL olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 4.3

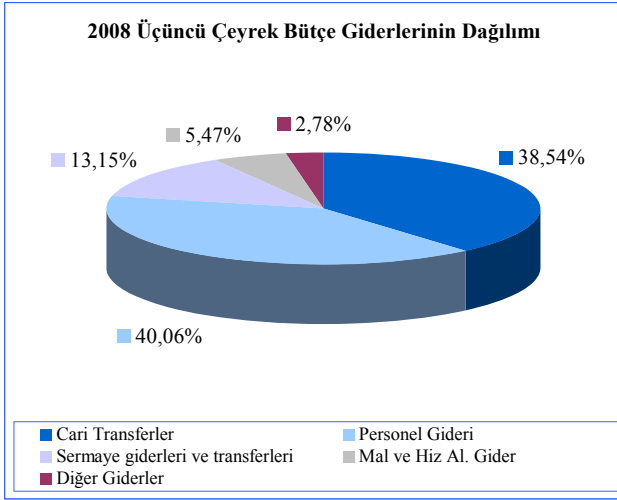
Bütçe Giderleri			
Milyon TL	2008 Q3	2009 Q3	Yüzde Değişim (%)
Cari Transferler	221,97	237,53	7,01%
Personel Giderleri	230,77	236,97	2,69%
Sermaye Giderleri ve Transferler	75,75	29,64	-60,87%
Mal Hizmet Alım Giderleri	31,50	30,42	-3,43%
Diğer Giderler	16,00	16,20	1,25%
Toplam	575,99	550,76	-4,38%

Kaynak: Hazine ve Muhasebe Dairesi

2008 yılı üçüncü çeyreği içinde bütçe giderleri toplamının yüzde 38,54'ünü oluşturan cari transferler kaleminin payı, 2009 yılı üçüncü çeyreği içerisinde yüzde 43,13'e yükselmiştir. Personel giderleri kaleminin toplam giderler içindeki payı ise aynı dönem içerisinde yüzde 40,06'dan yüzde 43,03'e yükselmiştir. Bu değişikliklerle birlikte personel giderleri ve cari transferler kalemlerinin toplam bütçe giderleri içindeki payı yüzde 78,60'dan yüzde 86,16'ya yükselmiştir. Bu iki kalemin toplamında meydana gelen artışı, sermaye giderleri ve transferleri kaleminin toplam giderler içindeki payının yüzde 13,15'ten yüzde 5,38'e gerilemesi karşılamıştır.

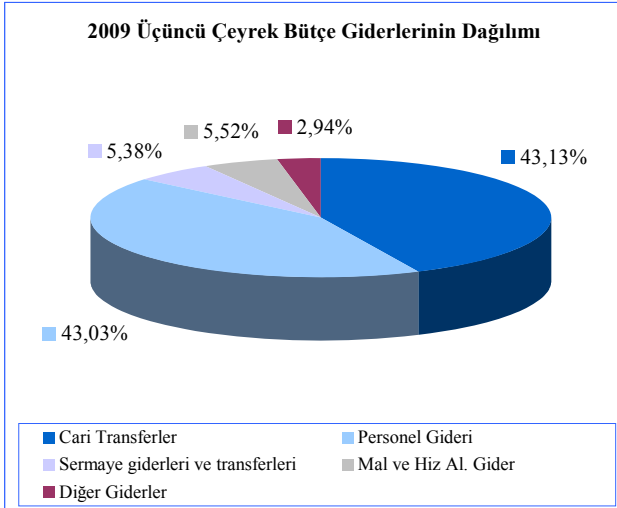
Gerçekleşen bu rakamlara göre 2009 yılı içinde saptanan hizmet ve faaliyetlerin yürütülmesinde kullanılmak üzere öngörülen 2.714,00 milyon TL'nin yüzde 20,29'u üçüncü çeyrek içinde kullanılmıştır. Bir önceki yılın aynı döneminde bu oran yüzde 21,00 olarak gerçekleşmiştir.

Grafik 4.5

Kaynak: Hazine ve Muhasebe Dairesi

Grafik 4.6

Kaynak: Hazine ve Muhasebe Dairesi

Finansman Dengesi

Bütçe gelirlerinden TC kredileri ve iç borçlanma kalemlerinin çıkarılması suretiyle elde edilen gelir rakamı ile bütçe giderleri arasındaki farka eşit olan finansman dengesi, 2009 yılı üçüncü çeyreğinde 2008 yılı aynı dönemine göre 45,36 milyon TL artış göstererek -139,37 milyon TL seviyesine ulaşmıştır. Üçüncü çeyrek içinde gerçekleşen bu açığın kapatılması için finansman kaynağı olan 132,61 milyon TL tutarındaki TC kredi kalemi ise açığın kapatılmasında yeterli olmamıştır.

Yerel gelirler kaleminde 2009 üçüncü çeyreğinde bir önceki yılın aynı dönemine göre 88,59 milyon TL'lik kayıp yaşanırken dış yardımlarda 18,00 milyon TL tutarında artış yaşanmıştır. Buna göre 2009 yılı üçüncü çeyreği içerisinde yerel gelirler toplamı 355,39 milyon TL iken dış yardımlar toplamı 56,00 milyon TL olmuştur. 2008 yılı üçüncü çeyreği içinde personel giderleri, yerel gelirler toplamının yüzde 51,97'si iken 2009 yılı aynı dönemi içerisinde, yerel gelirlerdeki yüzde 19,95'lik gerilemeye bağlı olarak, bu oran yüzde 66,68'e yükselmiştir. 2009 yılı üçüncü çeyreği içinde cari transferler kalemi ise toplam yerel gelirlerin yüzde 66,83'ünü oluşturmaktadır.

2009 yılı üçüncü çeyreği itibarıyla oluşan bütçe rakamlarına göre yerel gelirlerimizle bütçe giderlerini karşılama oranı yüzde 64,53 olmuştur. Aynı oran 2008 yılı üçüncü çeyreğinde yüzde 77,08 idi. 2009 yılı üçüncü çeyreği içinde oluşan 139,37 milyon TL tutarındaki finansman dengesi, yerel gelirlerin yüzde 39,21'ine denk gelmektedir.

Tablo 4.4

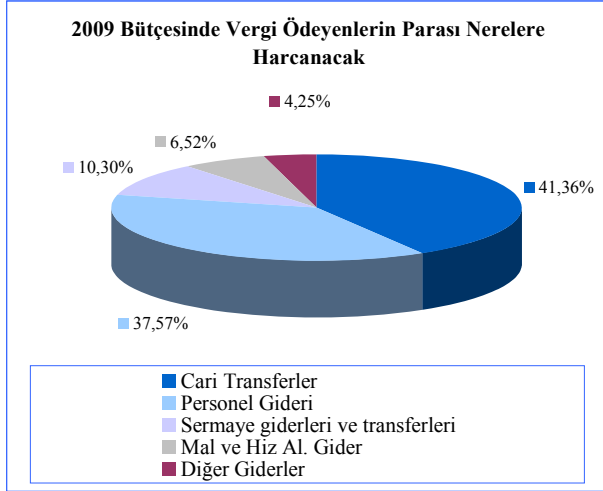
Finansman Dengesi		
Milyon TL	2008 Q3	2009 Q3
Bütçe Gelirleri	481,98	411,39
1. Yerel Gelirler	443,98	355,39
Vergi Gelirleri	327,00	260,42
Vergi Dışı Gelirler	116,49	90,88
Sermaye Gelirleri ve Alacaklardan Tah.	0,49	4,09
2. Dış Yardımlar	38,00	56,00
TC Yardımları	38,00	56,00
Bütçe Giderleri	575,99	550,76
Personel Giderleri	230,77	236,97
Cari Transferler	221,97	237,53
Sermaye Giderleri	75,75	29,64
Diğer Giderler	47,50	46,62
Finansman Dengesi	-94,01	-139,37
Finansman	71,26	132,61
TC Kredileri	71,26	132,61
İç Borçlanma	0,00	0,00

Kaynak: Hazine ve Muhasebe Dairesi

2009 Mali Yılı Bütçesi

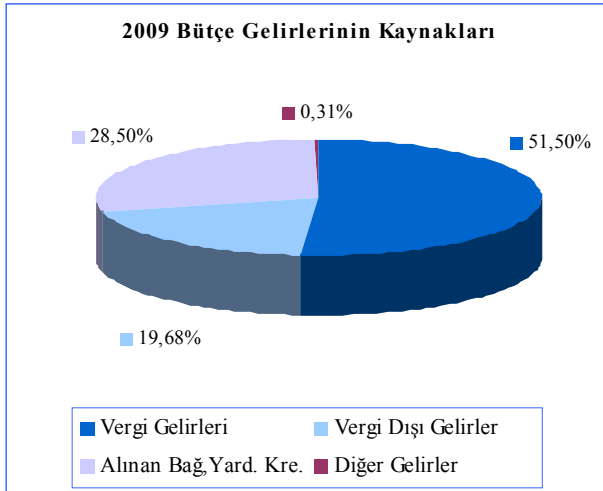
2009 yılı içerisinde saptanan hizmet ve faaliyetlerin yürütülmesinde kullanılmak üzere bütçe giderleri için yılbaşında 2.566,75 milyon TL ödenek tahsis edilmiştir. Tahsis edilen bu ödenek 2009 yılı üçüncü çeyreği içinde tadil edilerek 2.714,00 milyon TL'ye yükseltilmiştir. Bu ödeneklerin ana kalemler itibarıyla dağılımı incelendiğinde yüzde 41,35'inin cari transferlere, yüzde 37,08'inin ise personel harcamalarına ayrıldığı görülmektedir.

Grafik 4.7

Kaynak: Hazine ve Muhasebe Dairesi

Grafik 4.8

Kaynak: Hazine ve Muhasebe Dairesi

2010 Mali Yılı Bütçe Yasa Tasarısı

KKTC 2010 mali yılı bütçe yasa tasarısı Bültenin basıma hazırlandığı sırada KKTC Cumhuriyet Meclisi'nde görüşülmekte idi. Meclise sunulan 2010 mali yılı bütçe yasa tasarısına göre bütçenin finansmanı için saptanan kaynaklardan 1.302,96 milyon TL mahalli gelir, 264,36 milyon TL fiyat istikrar fonu geliri, 37,10 milyon TL diğer fon gelirleri, 4,72 milyon TL döner sermaye geliri, 305,00 milyon TL T.C. yardımı ve 509,00 milyon TL TC kredisi ve 141,13 milyon TL iç kaynaklar ile birlikte toplam 2.645,27 milyon TL gelir öngörülmektedir.

Aşağıdaki tabloda 2009 yılı tadil ödenek gelir rakamları ile 2010 yılı bütçe yasa tasarısında iç kaynaklar kalemi dışında yer alan, gelir rakamlarının karşılaştırılması verilmektedir. Buna göre 2010 yılında toplam gelirlerde yüzde 1,53 gerileme beklenmektedir. Yaşanacak olan bu gerilemenin ana kaynağı vergi ve vergi dışı gelirler kalemlerinde yaşanan düşüşlerdir.

Bunun yanında alınan bağış yardım ve krediler kalemlerindeki yüzde 22,79'luk artış 2010 yılı bütçe gelirleri içerisinde göze çarpan bir diğer gelişmedir.

Tablo 4.5

Bütçe Gelirleri Yıllık Karşılaştırma (Milyon TL)			
Milyon TL	2009	2010	Yüzde Değişim (%)
Gelirler	2.557,16	2.517,79	-1,53
Vergi Gelirleri	1.317,00	1.185,04	-10,01
Vergi Dışı Gelirler	503,26	435,38	-13,48
Alınan Bağış Yardım ve Krediler	728,85	895,00	22,79
Diğer Gelirler	8,05	2,27	-71,80

Kaynak: Hazine ve Muhasebe Dairesi

(Sayfa düzeni gereği boş bırakılmıştır.)

5. PARASAL VE FİNANSAL GELİŞMELER

Bankacılık Sektörü Piyasa Yapısı

Bankacılık sektöründe faaliyet gösteren banka sayısı 2009 yılının ikinci çeyreğinde olduğu gibi üçüncü çeyrek sonunda da 24'dür. Sektördeki 24 bankanın 2'si kamu eliyle yönetilen mevduat bankası, 15'i özel sermayeli

banka ve 7'si şube bankasıdır. Eylül 2009 sonunda 15 adet özel sermayeli bankaların toplam banka sayısı içindeki payı yüzde 62,50'dir. Özel sermayeli bankaları sırasıyla yüzde 29,17'lik payla şube bankalar ve yüzde 8,33'lük payla kamu mevduat bankaları izlemektedir.

Tablo 5.1

	Banka Sayısındaki Gelişmeler							
	2004	2005	2006	2007	2008	Mart 2009	Haziran 2009	Eylül 2009
Kamu Mevduat Bankalar	3	2	2	2	2	2	2	2
Özel Sermayeli Bankalar	16	15	15	15	15	15	15	15
Şube Bankalar	6	6	6	7	7	7	7	7
Toplam	25	23	23	24	24	24	24	24

Kaynak: KKTCMB

Bankacılık sektöründe şube sayısı üçüncü çeyrek sonunda, ikinci çeyreğe göre 3 adet artarak 178 adete yükselmiştir. Şube sayısının banka gruplarına göre dağılımına bakıldığında, özel sermayeli bankaların toplam şube sayısı içindeki payı ikinci çeyrek sonunda yüzde 65,14 iken, 2009 yılı üçüncü

çeyreği itibarıyla yüzde 65,17'e, kamu mevduat bankalarının payı yüzde 16,00'den yüzde 15,73'e gerilemiş, şube bankalarının toplam şube sayısı içindeki payı ise yüzde 18,86'dan yüzde 19,10'a yükselmiştir.

Tablo 5.2

	Şube Sayısının Gelişimi ve Yüzde Dağılımı (%)								
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Mart 2009	Haziran 2009	Eylül 2009
Kamu Mevduat Bankalar	29	29	23	23	24	27	28	28	28
Özel Sermayeli Bankalar	87	88	83	83	95	111	113	114	116
Şube Bankalar	18	21	25	28	30	32	32	33	34
Toplam	134	138	131	134	149	170	173	175	178
Yüzde Dağılım (%)									
Kamu Mevduat Bankalar	21,64	21,01	17,56	17,16	16,11	15,88	16,18	16,00	15,73
Özel Sermayeli Bankalar	64,93	63,77	63,36	61,94	63,76	65,30	65,32	65,14	65,17
Şube Bankalar	13,43	15,22	19,08	20,90	20,13	18,82	18,50	18,86	19,10

Kaynak: KKTCMB

Sektörde 2006 yılından itibaren artış gösteren personel sayısı, 2009 yılının ikinci çeyreğinde 22 kişi artarken, üçüncü çeyrek içerisinde 9 kişi azalmıştır. Bu gelişmeler sonucunda Eylül 2009 sonuna göre sektörün personel sayısı 2.381 kişi olmuştur. Haziran 2009’da sektörün toplam personel sayısının içinde yüzde 59,83’üne sahip olan özel sermayeli

bankalarının payı 2009 yılı üçüncü çeyreğinde yüzde 59,22’ye, gerilemiştir. Aynı dönemde şube bankaları personel sayısı yüzde 16,65’den yüzde 17,26’ya yükselmiştir. Kamu mevduat bankaları, toplam personel sayısı içindeki payı değişmeyerek yüzde 23,52 oranında kalmıştır.

Tablo 5.3

	Personel Sayısı Dağılımı (%)								
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Mart 2009	Haziran 2009	Eylül 2009
Kamu Mevduat Bankalar	866	941	857	491	518	558	564	562	560
Özel Sermayeli Bankalar	1.018	1.086	1.171	1.257	1.386	1.432	1.407	1.430	1.410
Şube Bankalar	209	249	269	296	345	382	397	398	411
Toplam	2.093	2.276	2.297	2.044	2.249	2.372	2.368	2.390	2.381
Yüzde Dağılım (%)									
Kamu Mevduat Bankalar	41,37	41,34	37,31	24,02	23,03	23,52	23,82	23,52	23,52
Özel Sermayeli Bankalar	48,64	47,72	50,98	61,50	61,63	60,37	59,42	59,83	59,22
Şube Bankalar	9,99	10,94	11,71	14,48	15,34	16,11	16,77	16,65	17,26

Kaynak: KKTCMB

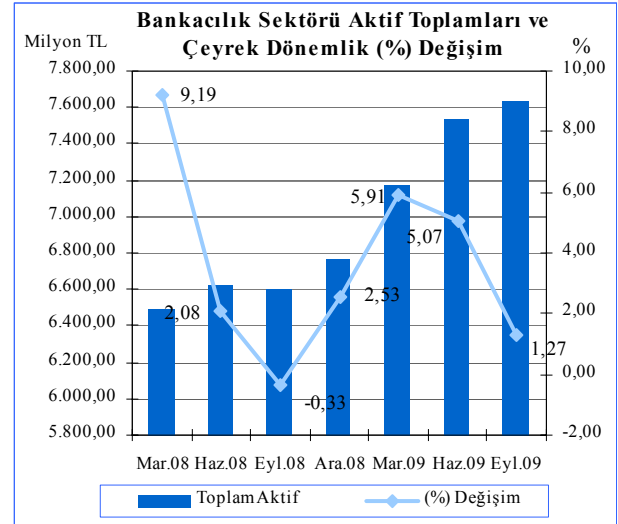
Bankacılık Sektörü Konsolide Bilançosu

Eylül 2009 itibarıyla, sektörün toplam aktifleri Aralık 2008 sonuna göre 859,7 milyon TL artarak 7.630,0 milyon TL seviyesine yükselmiştir. Yılın ilk dokuz ayında, menkul değerler cüzdanı yüzde 50,50, brüt krediler yüzde 6,09 ve likit aktifler yüzde 7,12 oranında artış göstermiştir. Bir yıllık dönem incelendiğinde ise (Eylül 2008 - Eylül 2009), bankacılık sektörü toplam aktiflerinin yüzde 15,55 oranında arttığı, miktar olarak ise 1026,8 milyon TL artarak 6.603,2 milyon TL'den 7.630,0 milyon TL'ye ulaştığı görülmektedir. Bir yıllık dönemde en büyük artış, yüzde 43,10 oranla menkul değerler cüzdanında olmuştur.

Bankacılık sektörü kaynak yapısı incelediğinde, yılın ilk iki çeyreğinde olduğu gibi üçüncü çeyrekte de trendin artış yönünde olduğu görülmektedir. Buna göre Haziran 2009 - Eylül 2009 döneminde mevduatta 28,5, özkaynaklarda 27,8 ve diğer pasifler kaleminde 39,7 milyon TL artış olmuştur. 2009 yılı ilk dokuz ayında ise mevduatta yüzde 12,90, özkaynaklarda yüzde 20,59 oranında artış olmuştur.

Sektör toplam aktiflerinin çeyrek dönemlik yüzde değişimlerine bakıldığında, 2009 yılının birinci çeyreğinde yüzde 5,91, ikinci çeyrekte yüzde 5,07 üçüncü çeyrekte ise 1,27 oranında genişleme olmuştur. Bir önceki yılın ilk üç çeyreğinde bu oranlar sırasıyla yüzde 9,19 ve 2,08 ve -0,33'dür.

Grafik 5.1

Kaynak: KKTCCMB

Tablo 5.4

Milyon TL	Bankacılık Sektörü Konsolide Bilançosu								
	2008				2009			Yüzde Değişim (%)	
	Mart	Haziran	Eylül	Aralık	Mart	Haziran	Eylül	12/08-09/09	09/08-09/09
Likit Aktifler	2.263,2	2.126,5	1.951,5	2.159,5	2.276,5	2.339,7	2.313,2	7,12	18,53
MDC	299,8	372,4	421,3	400,6	531,8	571,9	602,9	50,50	43,10
Krediler (Brüt)	3.014,7	3.035,1	3.050,5	3.402,3	3.485,4	3.608,7	3.609,6	6,09	18,33
Diğer Aktifler	912,5	1.091,1	1.179,9	807,9	876,6	1.013,7	1.104,3	36,69	-6,41
Toplam Aktif-Pasif	6.490,2	6.625,1	6.603,2	6.770,3	7.170,3	7.534,0	7.630,0	12,70	15,55
Mevduat	5.433,7	5.429,0	5.319,2	5.563,2	6.046,2	6.252,1	6.280,6	12,90	18,07
Diğer Pasifler	477,0	587,0	654,8	550,4	432,1	517,8	557,5	1,29	-14,86
Özkaynaklar	579,5	609,1	629,2	656,7	692,0	764,1	791,9	20,59	25,86

Kaynak: KKTCCMB

Eylül 2009 itibarıyla sektörün toplam aktifleri içerisindeki en büyük payı geçmiş dönemlerde olduğu gibi yine yüzde 47,31 oranla brüt krediler kalemi almaktadır. Brüt kredileri sırasıyla yüzde 30,32 payla likit aktifler, yüzde 14,47'lik payla diğer aktifler ve yüzde 7,90'lık payla menkul değerler cüzdanı takip etmektedir.

Bankacılık sektörünün bir yıllık (Eylül 2008-Eylül 2009) varlıkları yapısal dağılım yönünden incelendiğinde diğer aktifler kalemi dışındaki tüm aktiflerde genişleme olduğu görülmektedir. İncelenen dönemde brüt kredilerin aktif toplamı içerisinde payı 1,11 puan artarak yüzde 47,31'e, menkul değerler cüzdanı 1,52 puan artarak yüzde 7,90'a yükselmiş, likit aktifler 0,77 puan artarak yüzde 30,32'ye yükselmiş, buna karşın diğer

aktifler yüzde 3,4 oranında gerileyerek 14,47 seviyesine inmiştir.

Sektörün pasif yapısı incelendiğinde, mevduatın geçmiş dönemlerde olduğu gibi sektörün ana fon kaynağı olmaya devam ettiği görülmektedir. 2009 yılının üçüncü çeyreğinde, bir önceki çeyreğe göre toplam mevduatın kaynak içindeki payı yüzde 82,99'dan yüzde 82,31'e gerilemiştir. Aynı dönemde özkaynakların payı ise yüzde 10,14'ten yüzde 10,38'e yükselmiştir.

Mevduatın kaynak içindeki payı Eylül 2008'de yüzde 80,55 iken, 2009 Eylül sonunda artarak yüzde 82,31'e yükselmiştir. Aynı dönemde özkaynaklar yüzde 9,53'den yüzde 10,38'e ulaşmıştır.

Tablo 5.5

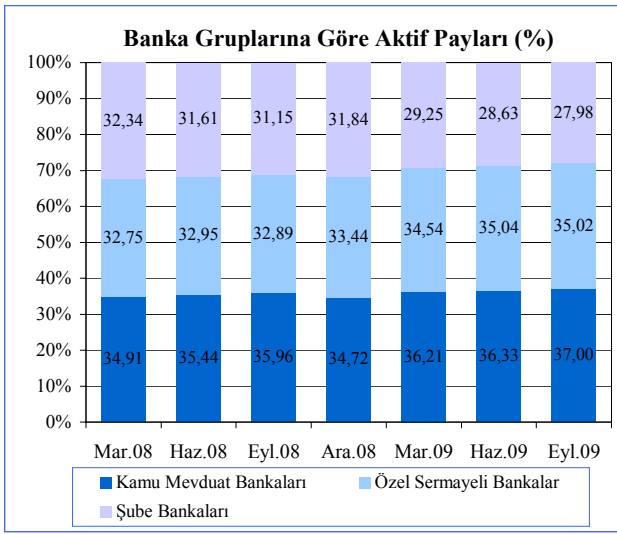
Aktif	Bankacılık Sektörü Aktif / Pasif Yapısal Dağılımı (%)						
	2008				2009		
	Mart	Haziran	Eylül	Aralık	Mart	Haziran	Eylül
Likit Aktifler	34,87	32,10	29,55	31,90	31,75	31,06	30,32
MDC	4,62	5,62	6,38	5,92	7,42	7,59	7,90
Krediler (Brüt)	46,45	45,81	46,20	50,25	48,61	47,90	47,31
Diğer Aktifler	14,06	16,47	17,87	11,93	12,23	13,46	14,47
Toplam	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Pasif							
Mevduat	83,72	81,95	80,55	82,17	84,32	82,99	82,31
Diğer Pasifler	7,35	8,86	9,92	8,13	6,03	6,87	7,31
Özkaynaklar	8,93	9,19	9,53	9,70	9,65	10,14	10,38
Toplam	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Kaynak:KKTCMB

Eylül 2009 itibarıyla kamu mevduat bankalarının sektör aktiflerinin yüzde 37,00'sini oluştururken, özel sermayeli ve şube bankaların payları sırasıyla yüzde 35,02 ve yüzde 27,98 oranında gerçekleşmiştir.

Bir yıllık dönemde (Eylül 2008-Eylül 2009) sektörün aktif yapısı banka grup paylarına göre incelendiğinde, kamu mevduat ve şube bankalarının payında artış, özel sermayeli bankaların payında ise azalış olmuştur.

Grafik 5.2

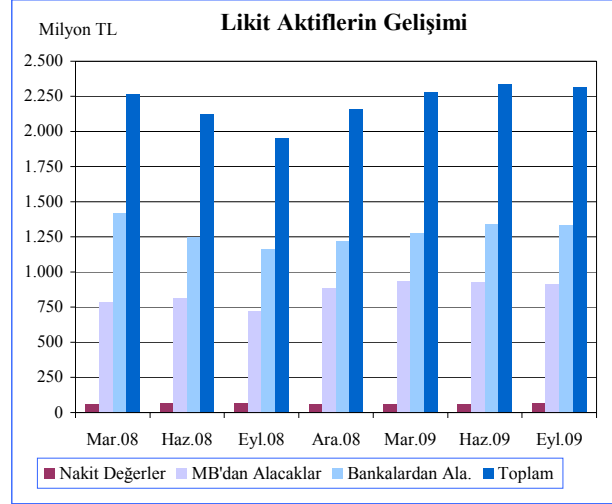
Kaynak: KKTCMB

Likit Varlıklar

Bankacılık sektörü likit aktiflerini oluşturan nakit değerler, bankalardan alacaklar ve Merkez Bankası'ndan alacaklar kalemlerinin toplamı, yılın üçüncü çeyreğinde bir önceki çeyreğe göre 26,5 milyon TL azalarak 2.339,7 milyon TL'den 2.313,2 milyon TL olmuştur. İncelenen dönemde, nakit değerler bir önceki çeyreğe göre 4,4 milyon TL artarak 68,8 milyon TL olmuştur. Merkez Bankası'ndan alacaklar kalemi 932,0 milyon TL'den 912,9 milyon TL'ye, bankalardan alacaklar kalemi ise 1.343,3 milyon TL'den 1.331,5 milyon TL'ye gerilemiştir. Eylül 2008 döneminde 1.951,5 milyon TL olan likit aktifler, Eylül 2009 itibarıyla, 361,7 milyon TL artarak 2.313,2 milyon TL'ye ulaşmıştır. Bu dönemde nakit değerler kalemi 67,7 milyon TL'den 68,8

milyon TL'ye, Merkez Bankası'ndan alacaklar 723,1 milyon TL'den 912,9 milyon TL'ye, bankalardan alacaklar kalemi ise 1.160,7 milyon TL'den 1.331,5 milyon TL'ye yükselmiştir.

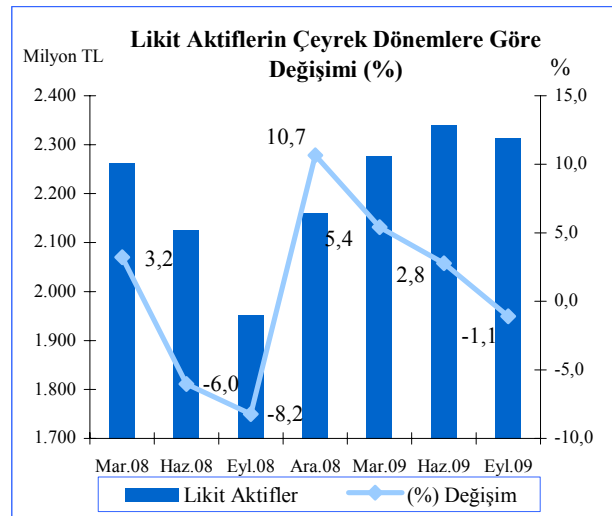
Grafik 5.3

Kaynak: KKTCMB

Likit aktifler çeyrek dönemler bazında incelendiği zaman, 2008 yılının birinci çeyreğinden itibaren gözlenen azalış trendi, Eylül 2008 - Haziran 2009 dönemi artış ivmesi kazanmıştır. 2009 üçüncü çeyreğinde trend yeniden azalış yönünde harekete geçmiştir.

Grafik 5.4

Kaynak: KKTCMB

Brüt Krediler

Eylül 2009 itibarıyla, kredilerin sektörlere göre dağılımında, geçmiş dönemlerde olduğu gibi şahsi ve mesleki borçlar, Haziran 2009'a göre 15,8 milyon TL artarak 1.683 milyon TL ile birinci sırada yer almaktadır. Bunu 1.188,5 milyon TL ile kamu kurum ve kuruluşları, 578,1 milyon TL ile ticaret sektörü izlemektedir.

Bir yıllık dönemde (Eylül 2008 - Eylül 2009) şahsi ve mesleki borçlar 1.404,1 milyon TL'den 1.683 milyon TL'ye, kamu kurum ve kuruluşları 875,7 milyon TL'den 1.188,5 milyon TL'ye yükselmiştir. Ticaret kredileri aynı dönemde 52,4 milyon TL azalarak 630,5 milyon TL'den 578,1 milyon TL'ye gerilemiştir.

Tablo 5.6

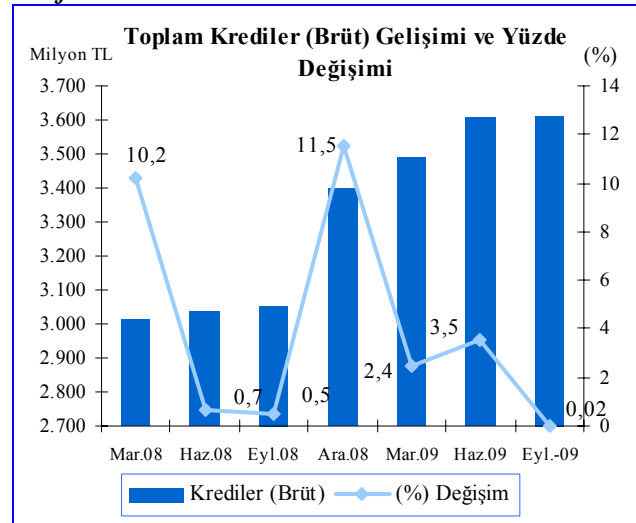
Milyon TL	Kredilerin (Brüt) Sektörel Dağılımı						
	2008				2009		
	Mart	Haziran	Eylül	Aralık	Mart	Haziran	Eylül
Kamu Kurum ve Kuruluşları	944,3	917,1	875,7	1.134,6	1.152,3	1.181,5	1.188,5
Tarım	13,7	14,3	11,9	15,0	17,4	16,1	14,1
Madencilik ve Taş Ocakçılığı	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Sanayi	8,2	8,9	8,2	9,3	28,5	33,3	24,2
Nakliye ve Ulaşım	31,3	14,4	15,1	16,5	16,9	15,6	15,3
Ticaret	716,5	608,5	630,5	571,9	587,3	600,4	578,1
İhracat	2,3	1,6	5,1	1,5	1,8	2,3	2,4
Turizm	20,7	19,5	15,6	16,2	17,3	5,3	4,8
Bina ve İnşaat	131,9	137,0	113,1	112,8	112,3	116,2	129,0
Küçük Esnaf ve Zanaatkar	7,6	6,9	6,0	5,8	5,8	11,6	10,9
Şahsi ve Mesleki Borçlar / Diğer	1.138,2	1.339,7	1.404,1	1.547,4	1.578,5	1.667,2	1.683,0
Toplam Krediler (Brüt)	3.014,7	3.067,9	3.085,3	3.431,0	3.518,1	3.649,5	3.650,3

Not: Kredilerin (Brüt) sektörel dağılımına iskonto senetleri dahil edilmiştir.

Kaynak: KKTOMB

Sektör kredilerinin 2008 yılındaki artış trendi, grafikten de görüleceği gibi, 2009 yılının ilk üç çeyreğinde de devam etmiştir. 2009 yılı ilk çeyreğinde yüzde 2,4 olan artış hızı, ikinci çeyrek sonunda 1,10 puan artarak yüzde 3,5 oranına yükselirken 2009 yılı üçüncü çeyrek sonunda 3,48 puan düşerek yüzde 0,02 oranında gerçekleşmiştir.

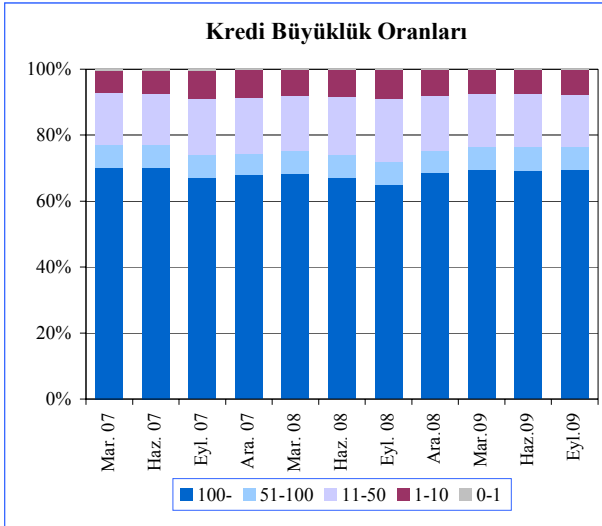
Grafik 5.5

Kaynak: KKTOMB

Haziran 2009 sonuna göre bankacılık sektörü kredilerine bakıldığı zaman 100 bin TL'den büyük kredilerin toplam kredilerin yüzde 69,43'ünü teşkil ettiği görülmektedir. Kredi büyüklüklerinde ikinci büyük dilimi yüzde 15,83 paya sahip 11-50 bin TL dilimi almaktadır. 51-100 bin TL ve 1-10 bin TL tutarlarındaki krediler ise toplam kredilerin sırasıyla yüzde 7,11 ve yüzde 7,38'ini oluşturmaktadır. Haziran 2009 da en düşük kredi kullanım dilimi 0-bin TL ise yüzde 0,25 paya sahiptir.

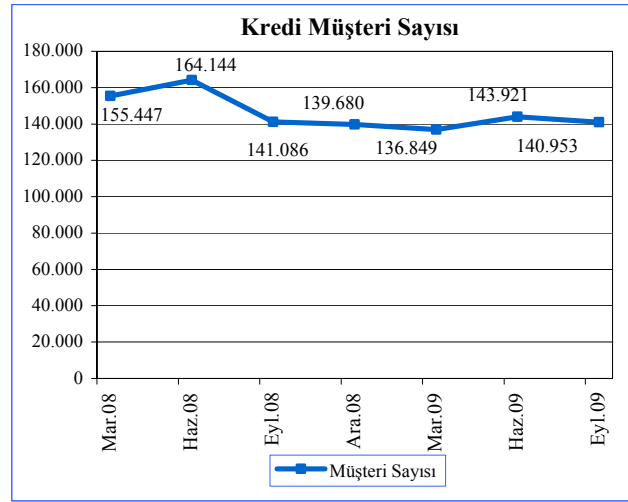
Grafik 5.6

Kaynak: KKTCMB

Kredi müşteri sayıları incelendiği zaman 2009 yılı Eylül ayı itibarıyla Haziran 2009'a göre yüzde -2,06 düşüş göstererek 140.953'e gerilediği görülmektedir. Bir önceki yılın Eylül ayına göre ise, müşteri sayısı yüzde -0,09 oranında gerileme göstermiştir.

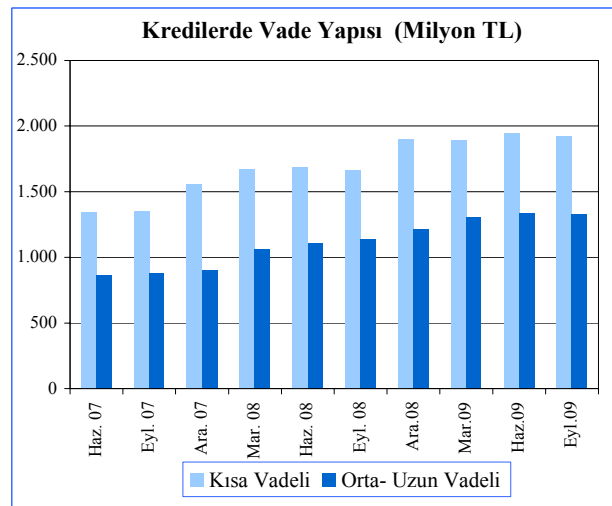
Grafik 5.7

Kaynak: KKTCMB

Eylül 2009 sonu itibarıyla kısa vadeli kredilerin toplam krediler içerisindeki payı yüzde 59,13, orta ve uzun vadeli kredilerin payı ise yüzde 40,87'dir. Bu paylar Haziran 2009'da sırasıyla 59,34 ve 40,66 olarak gerçekleşmiştir. Bir yıllık dönemde (Eylül 2008-Eylül 2009) kısa vadeli kredilerin payında 0,23 puan gerileme yaşanırken, orta ve uzun vadeli kredilerin payında ise 0,24 puanlık artış gözlenmektedir.

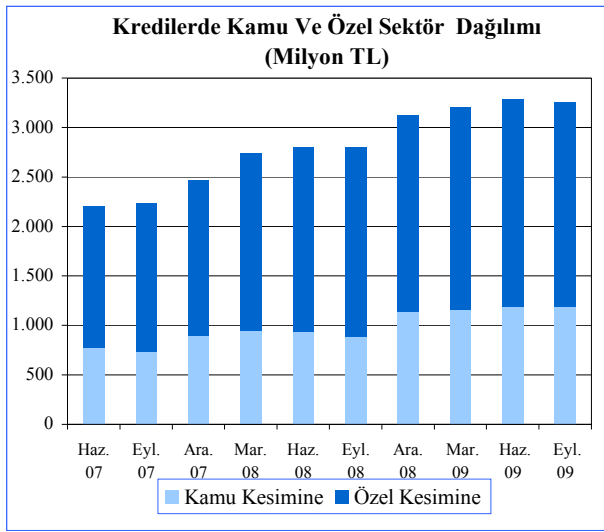
Grafik 5.8

Kaynak: KKTCMB

Eylül 2009 sonu itibarıyla kredilerde kamu ve özel sektör dağılımı incelendiğinde, kamu kesimine verilen krediler toplamında 2009 yılı Haziran sonuna göre yüzde 0,2 artış yaşanırken, özel kesime verilen krediler toplamı aynı döneme göre yüzde 1,56 düşüş göstermiştir. Buna göre Eylül 2009 sonu itibarıyla kamu kesimi ve özel kesime kullanılan kredi toplamları sırasıyla 1.194,9 ve 2.061,7 milyon TL olmuştur.

Grafik 5.9

Kaynak: KKTCMB

Mevduatlar

Sektörün en önemli fon kaynağı olan mevduat 2009 yılı ilk üç çeyreğinde Aralık 2008 dönemine göre 717,4 milyon TL aratarak 6.280,6 milyon TL düzeyine yükselmiştir. Sektör mevduat toplamı bir yıllık dönemde ise, yüzde 18,07 oranında artış göstermektedir.

Mevduatın türlerine göre gelişimi incelendiğinde, en büyük payın geçmiş dönemlerde olduğu gibi Eylül 2009 sonunda da 4.871,8 milyon TL'lik meblağ ve yüzde 77,57'lik payla tasarruf mevduatında yoğunlaştığı gözlenmektedir. Bunu sırasıyla 592,7 milyon TL ve yüzde 9,44'lük payla resmi mevduat, 385,4 milyon TL ve yüzde 6,14 payla ticari mevduat izlemektedir.

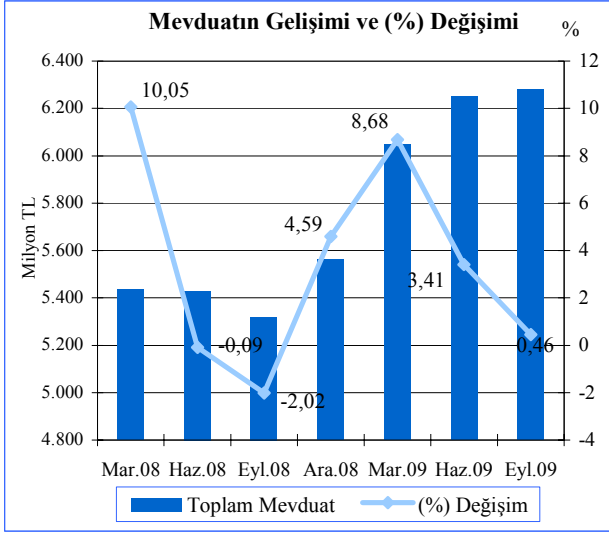
Tablo 5.7

Milyon TL	Mevduatın Türlerine Göre Gelişimi						
	2008				2009		
	Mart	Haziran	Eylül	Aralık	Mart	Haziran	Eylül
Resmi	485,6	506,6	503,0	572,9	561,8	582,2	592,7
Ticari	373,5	350,0	336,4	321,3	374,2	370,3	385,4
Tasarruf	4.153,7	4.236,5	4.160,7	4.367,1	4.689,3	4.902,5	4.871,8
Diğer	268,5	253,4	257,4	252,2	359,5	341,6	359,7
Bankalararası	152,4	82,5	61,7	49,7	61,4	55,5	71,0
Toplam Mevduat	5.433,7	5.429,0	5.319,2	5.563,2	6.046,2	6.252,1	6.280,6

Kaynak: KKTCMB

Sektör mevduatının gelişimi grafikten de görüleceği gibi, 2008 yılı üçüncü çeyreğindeki azalma dışında 2008 dördüncü çeyreğinden itibaren miktar olarak sürekli bir artış trendine girmiş ve Eylül 2009 itibarıyla bir önceki çeyreğe göre yüzde 0,46 oranında genişleme göstermiştir.

Grafik 5.10

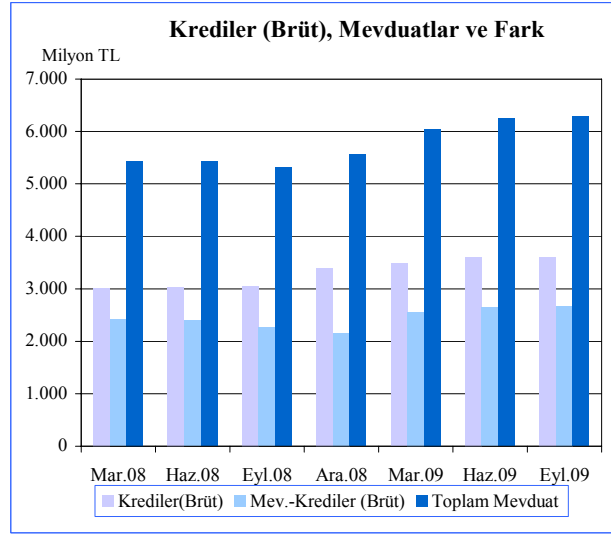

Kaynak: KKTCCMB

Toplam mevduat ile brüt krediler arasındaki fark miktar yönünden karşılaştırıldığı zaman, Haziran 2009 sonunda 2.643,4 milyon TL olan fark, Eylül 2009 sonunda 27,6 milyon TL artarak 2.671,0 milyon TL olarak gerçekleşmiştir.

Toplam mevduat ve brüt krediler arasındaki fark bir yıllık dönemde (Eylül 2008-Eylül 2009) 402,3 milyon TL artarak 2.671,0 milyon TL'ye ulaşmıştır.

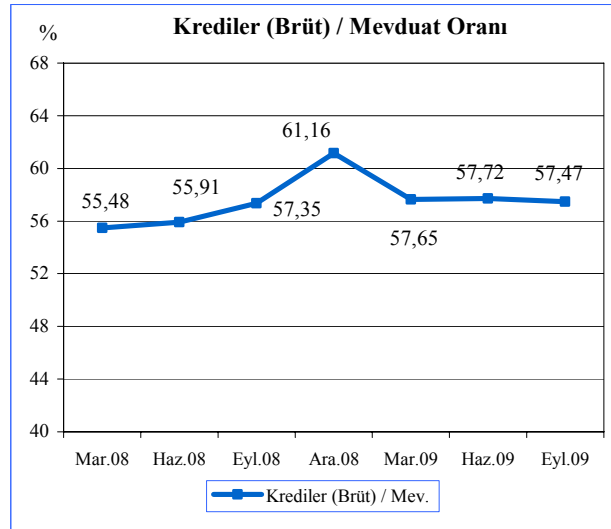
Grafik 5.11

Kaynak: KKTCCMB

Bankacılık sektörünün derinliği ile aracılık fonksiyonunun göstergelerinden biri olan kredi/mevduat oranı, Eylül 2009 sonunda yüzde 57,47 oranında gerçekleşmiştir. Bir yıllık dönemde bu oran seviyesini korumuştur.

Grafik 5.12

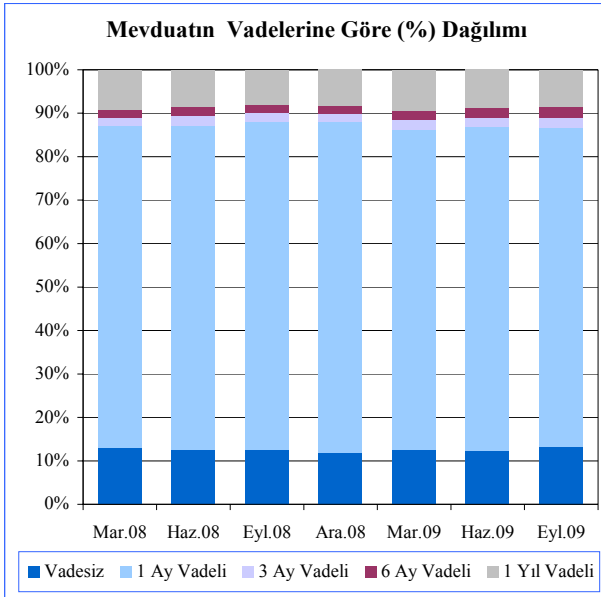

Kaynak: KKTCCMB

Sektör mevduatının vade yoğunluğu önceki dönemlerde olduğu gibi, Eylül 2009 sonunda Haziran 2009'a göre 0,78 puan azalarak yüzde 70,88 oranla bir ay vadeli mevduatta olduğu görülmektedir. Bir ay vadeli mevduatı yüzde 12,68 oranla vadesiz mevduat, yüzde 8,20 oranla bir yıl vadeli mevduat, yüzde 5,92 oranla üç ay vadeli mevduat ve yüzde 2,33'lük oranla 6 ay vadeli mevduat izlemektedir.

Bir yıllık dönemde (Eylül 2008-Eylül 2009) bir ay vadeli mevduatın sektör toplamı içindeki payı 2,23 puan azalarak yüzde 73,11'den yüzde 70,88'e gerilemiştir.

Grafik 5.13

Kaynak: KKTCCMB

Özkaynaklar

Bankacılık sektörünün istikrarı ve gelişmesi açısından büyük önem taşıyan özkaynakları, Eylül 2009 itibarıyla, Haziran 2009 sonuna göre, 27,8 milyon TL artarak 791,9 milyon TL'ye çıkmıştır. İncelenen dönemde sektörün ödenmiş sermayesi 1,2 milyon TL, karları 26,5 milyon TL, sektör ihtiyatlarında 0,1 milyon TL artış olmuştur.

Bankacılık sektörü özkaynakları 2008 yılsonuna göre yılın ilk dokuz ayında yüzde 20,59 oranında artmıştır.

2008 yılı Eylül döneminde 629,2 milyon TL seviyesinde olan sektör özkaynak toplamı, bir yıllık dönemde 162,7 milyon TL artmıştır. İncelenen dönemde sektörün ödenmiş sermaye toplamında 99,8 milyon TL, ihtiyatlarda 46,2 milyon TL, kar/zarar kaleminde 16,7 milyon TL artış olmuştur.

Tablo 5.8

Milyon TL	Özkaynakların Gelişimi						
	2008				2009		
	Mar.	Haz.	Eyl.	Ara.	Mar.	Haz.	Eyl.
Ödenmiş Sermaye	386,1	392,2	395,5	403,2	415,7	494,1	495,3
İhtiyatlar	129,4	146,3	162,1	160,3	205,4	208,2	208,3
Kar/Zarar	64,0	70,6	71,6	93,2	70,9	61,8	88,3
Toplam	579,5	609,1	629,2	656,7	692,0	764,1	791,9

Kaynak: KKTCCMB

Para Arzı

Eylül 2009 itibarıyla, M1 para arzı Haziran 2009 sonunda 4,42 oranında artmıştır. Bir yıllık dönemde (Eylül 2008 - Eylül 2009) ise M1 para arzı 183,3 milyon TL artarak 887,8 milyon TL'den 1.071,1 milyon TL'ye ulaşmıştır.

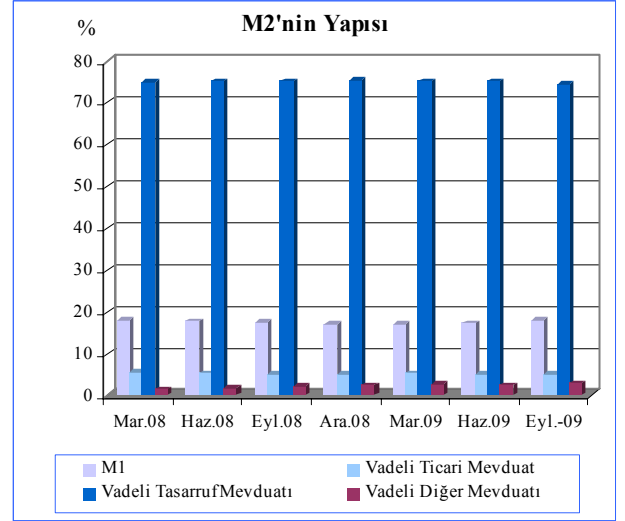
2008 yılı Eylül döneminde 5.066,6 milyon TL seviyesinde olan M2 tanımlı para arzı, 2009 yılının aynı dönemine göre yüzde 20,00 oranında artarak 5.977,8 milyon TL'ye yükselmiştir. M2 para arzı bir önceki döneme göre yüzde 0,37 oranında artış göstermiştir.

M2 para arzına resmi mevduat ve KKTC Merkez Bankası nezdindeki diğer mevduatın ilave edilmesiyle bulunan en geniş tanımlı para arzı M3, 2009 yılının üçüncü çeyreğinde Aralık 2008 sonuna göre 733,8 milyon TL artarak 5.903,1 milyon TL'den 6.636,9 milyon TL'ye ulaşmıştır. Bir önceki yılın Eylül dönemine göre M3'te meydana gelen büyüme yüzde 18,52'dir.

M2 para arzının yapısı incelendiğinde, en büyük payın önceki dönemlerde olduğu gibi 2009 yılı üçüncü çeyreği sonunda da yüzde

74,25 oranla vadeli tasarruf mevduatında olduğu gözlenmektedir. Bunu sırasıyla yüzde 17,91'lik payla M1, yüzde 5,05'lik payla vadeli ticari mevduat ve yüzde 2,79 oranla vadeli diğer mevduat izlemektedir.

Grafik 5.14

Kaynak: KKTMB

Tablo 5.9

Yıllar	Para Arzı Verileri (Milyon TL)						
	Devre	M1	Yüzde Değişim (%)	M2	Yüzde Değişim (%)	M3	Yüzde Değişim (%)
2003		424,1		2.317,5		2.608,2	
2004		618,4	45,8	3.017,7	30,2	3.382,7	29,7
2005		695,9	12,5	3.382,8	12,1	3.848,9	13,8
2006		828,6	19,1	4.367,4	29,1	4.907,8	27,5
2007	I	838,3	1,2	4.489,2	2,8	5.012,2	2,1
	II	857,2	2,3	4.551,0	1,4	5.168,3	3,1
	III	861,0	0,4	4.555,0	0,1	5.125,1	-0,8
	IV	859,5	-0,2	4.620,4	1,4	5.138,7	0,3
2008	I	904,5	5,2	5.047,5	9,2	5.613,0	9,2
	II	907,2	0,3	5.127,0	1,6	5.675,5	1,1
	III	887,8	-2,1	5.066,6	-1,2	5.599,8	-1,3
	IV	899,9	1,4	5.295,4	4,5	5.903,1	5,4
2009	I	977,3	8,6	5.746,8	8,5	6.366,2	7,8
	II	1.025,8	5,0	5.955,8	3,6	6.567,5	3,2
	III	1.071,1	4,4	5.977,8	0,4	6.636,9	1,1

Kaynak: KKTCMB

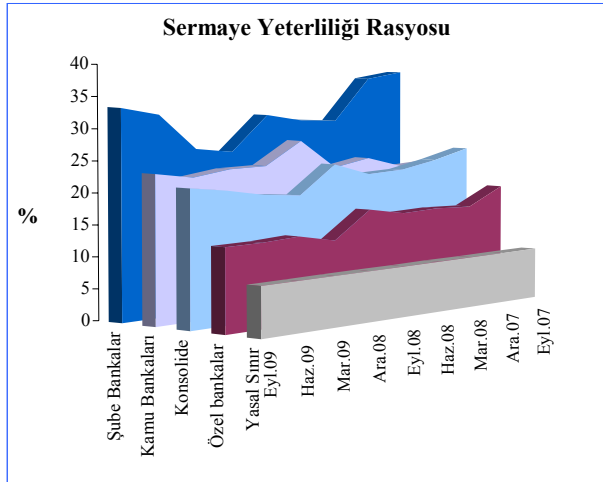
6. FİNANSAL İSTİKRAR ANALİZİ

Sermaye Yeterliliği

Sermaye Yeterliliği Standart Rasyosu'nun (SYSR) konsolide bazda gelişimi incelendiğinde 2009 yılı üçüncü çeyreğinde asgari yasal oran olan yüzde 8,00'in üzerinde seyretmeye devam ettiği gözlenmektedir. Eylül 2009'da gerçekleşen konsolide Sermaye Yeterliliği Standart Rasyosu Haziran 2009'a göre 0,91 puan artmıştır. Haziran 2009 ve Eylül 2009 sonu itibarıyla gerçekleşen SYSR sırasıyla yüzde 20,87 ve 21,78'dir.

Kamu, özel ve şube bankalar itibarıyla SYSR oranlarına bakıldığında ise Eylül 2009 itibarıyla sırasıyla yüzde 23,61, 13,30 ve 33,45 olarak gerçekleştiği görülmektedir. Bu oranlar Haziran 2009 dönemi için sırasıyla yüzde 22,47, 13,30 ve 31,98 olmuştur. Buna göre 2009 yılı üçüncü çeyrek içerisinde şube bankalarının SYSR'sunda 1,47 puanlık artış meydana gelirken, kamu bankalarının rasyosunda 1,14 puanlık gerileme yaşanmıştır.

Grafik 6.1

Kaynak: KKTCCMB

Eylül 2009 itibarıyla, yüzde 20 ve yüzde 50 risk ağırlığına sahip varlıklar için ayrılan karşılıkların bir önceki çeyrek sonuna göre sırasıyla, yüzde 1,17 ve 8,30 azaldığı görülmektedir. Aynı dönemde yüzde 100

karşılık ayrılan risk grubunda ise yüzde 5,37 artış gerçekleşmiştir. Piyasa ve Operasyonel risk için ayrılan karşılıklar ise, bir önceki çeyreğe göre yüzde 2,65 gerilemiştir.

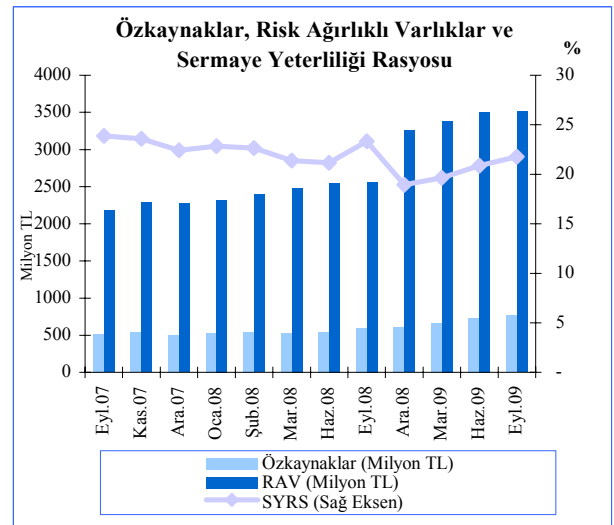
Tablo 6.1

Risk Ağırlıklı Varlıklar				
Bin TL	Mar. 09	Haz. 09	Eyl. 09	Yüzde Değişim (%)
%0	-	-	-	-
%20	273.510	288.967	285.576	-1,17
%50	557.709	567.261	520.202	-8,30
%100	1.523.829	1.617.576	1.704.376	5,37
Piyasa Riski + Operasyonel Riski	1.027.265	1.027.521	1.000.257	-2,65

Kaynak: KKTCCMB

Haziran 2009 sonunda 3.501,3 milyon TL olan risk ağırlıklı varlıklar, Eylül 2009 sonunda yüzde 0,26 oranında artarak 3.510,4 milyon TL olmuştur. İlgili dönemde öz kaynaklarda yüzde 4,64, SYSR'de ise yüzde 4,36 oranında artış yaşanmıştır.

Grafik 6.2

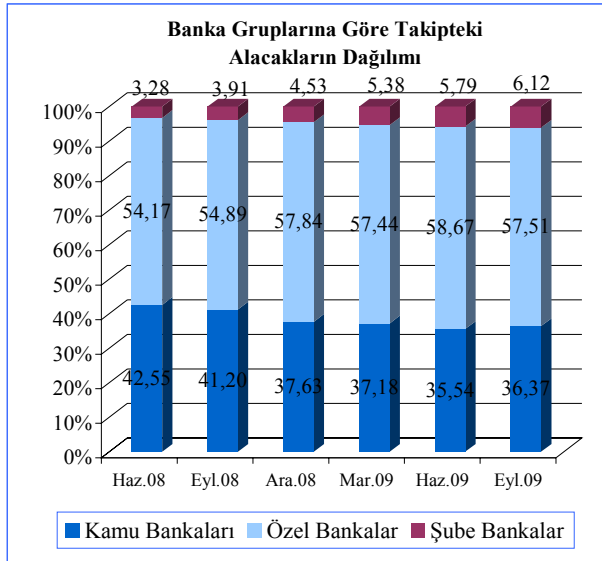

Kaynak: KKTCCMB

Tahsili Gecikmiş Alacaklar

Eylül 2009 itibarıyla, tahsili gecikmiş alacaklar banka gruplarına göre incelendiğinde, kamu bankaları ile şube bankaları payında artış, özel sermayeli bankalar grubu payında ise azalma olduğu görülmektedir. Sektörün bütününe ait TGA'lar içinde özel bankalar yüzde 57,51 oranı ile en büyük paya sahiptir. Özel bankaları sırasıyla, yüzde 36,37 oran ile kamu bankaları, yüzde 6,26 oranla şube bankaları takip etmektedir. Bir yıllık dönemde, kamu bankalarının sektör içindeki TGA payı yüzde 41,20'den yüzde 36,37'ye gerilemiş, buna karşın özel bankaların payı yüzde 54,89'dan yüzde 57,51'e ve şube bankalarının payı ise yüzde 3,91'den yüzde 6,12'ye yükselmiştir.

Grafik 6.3

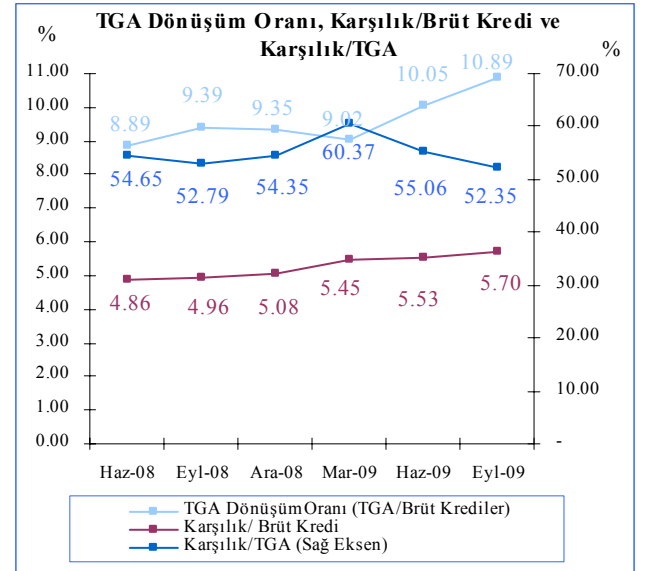
Kaynak: KKTCCMB

Haziran 2009'da yüzde 10,05 olan TGA takibe dönüşüm oranı 2009 yılının üçüncü çeyreğinde, yüzde 10,89 olmuştur. TGA takibe dönüşüm oranı, bir yıllık dönemde (Eylül 2008-Eylül 2009) yüzde 9,39'dan yüzde 10,89'a yükselmiştir.

Diğer taraftan, ilgili grafikten de görüleceği gibi karşılıkların brüt kredilere oranı bir yıllık dönemde artış eğilimini sürdürmektedir.

Eylül 2009 itibarıyla, Haziran 2009 sonunda yüzde 55,06 olan karşılıkların TGA'ya oranı 2,71 puan azalarak yüzde 52,35 olarak gerçekleşmiştir.

Grafik 6.4

Kaynak: KKTCCMB

Finansal Sağlık Göstergeleri

2009 yılı Eylül ayı itibarıyla seçilmiş finansal sağlık göstergeleri Haziran ayı sonuna göre kıyaslandığı zaman özellikle özkaynak karlılığı ve net faiz gelirlerinin toplam aktife oranında belirgin artış gözlenmiştir. SYS rasyosunda da 0,91 puanlık artış dikkat çekmektedir. Kredilerdeki ve mevduatlardaki büyüme hızında ise sırasıyla, 3,52 ve 2,95 puanlık düşüş olmuştur. Likit aktiflerin toplam aktifler içindeki payında ise 0,74 puan düşüş gerçekleşmiştir.

Bankacılık sektörünün SYSR'si Eylül ayı itibarıyla Haziran ayına göre 0,91 puan artış ile yüzde 21,78 olarak gerçekleşmiştir. Bir önceki yılın Eylül ayına göre ise sektör SYSR'si 1,53 puan gerileme göstermiştir.

2009 yılı üçüncü çeyrek sonu itibarıyla likit aktiflerin toplam aktifler içindeki payı ikinci çeyrek sonuna göre çok az bir gerileme göstererek yüzde 30,32 olarak gerçekleşmiştir. Bu oran bir önceki yılın aynı döneminde yüzde 29,55 olarak gerçekleşmişti.

2009 Eylül sonu itibarıyla mevduatın krediye dönüşüm oranını gösteren kredi/mevduat oranı Haziran ayına göre yaşanan 0,25 puanlık gerileme ile yüzde 57,47 olmuştur. Haziran sonu itibarıyla bir önceki çeyreğe göre yüzde 3,41 olan mevduatlardaki büyüme hızı Eylül sonu itibarıyla bir önceki çeyreğe göre yüzde 0,46'dır.

Kredilerin aktif toplam içerisindeki payı Eylül 2009'da yüzde 47,31 olarak gerçekleşmiştir. Bir önceki yılın aynı döneminde bu oran yüzde 46,20 idi.

Kredilerin büyüme hızına bakıldığında Eylül sonu itibarıyla Haziran sonuna göre yüzde 0,02 artış gösterdiği görülmektedir.

Tahsili gecikmiş alacakların, brüt krediler içindeki payı 2009 yılı üçüncü çeyrek sonu itibarıyla yüzde 10,89 olarak gerçekleşerek çift haneli oranlara ulaşmıştır. Bir önceki yılın aynı

döneminde bu oran yüzde 9,32 olarak gerçekleşmişti.

2009 yılının ikinci çeyreğinde yüzde 1,00 olan aktif karlılığının 2009 yılının üçüncü çeyreğinde 0,34 puan artarak ve yüzde 1,34'e ulaşmıştır. Diğer taraftan aynı dönemler itibarıyla özkaynak karlılığı da 3,5 puan artarak yüzde 9,87'den yüzde 13,37'ye yükselmiştir.

2009 yılı ikinci çeyreği sonu itibarıyla finansal kaldıraç oranı bir önceki çeyreğe göre artarak yüzde 83,43 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 6.2

Açıklama	2008		2009		
	Eyl.	Ara.	Mar.	Haz.	Eyl.
Likit Aktifler / Top. Aktifler	29,55	31,90	31,75	31,06	30,32
SYSR	23,31	18,93	19,64	20,87	21,78
Aktif Karlılığı	1,08	1,68	0,99	1,00	1,34
Özkaynak Karlılığı	11,38	15,74	7,10	9,87	13,37
Net Faiz Gelir./ Top. Aktifler*	3,51	4,68	1,13	2,20	3,25
TGA / Brüt Krediler	9,32	9,35	9,02	10,05	10,89
Brüt Krediler / Mevduat	57,35	61,71	62,65	57,72	57,47
Brüt Krediler / Top. Aktifler	46,20	50,25	48,61	47,90	47,31
Kredilerdeki Büyüme Hızı	0,51	11,53	2,44	3,54	0,02
Mevduatlardaki Büyüme Hızı	-2,02	4,89	8,68	3,41	0,46
Finansal Kaldıraç (FK)	83,52	85,70	85,76	82,99	83,43

Not: FK oranının hesaplanmasında yabancı kaynaklar, mevduat ve kullanılan kredi kaleminden oluşmaktadır.

* Provizyon öncesi Net Faiz Geliri kullanılmıştır.

Kaynak: KKTCMB

Finansal Sağlık Endeksi

KKTC’de faaliyet gösteren bankaların oluşturduğu yapının finansal sağlığını, konsolide riskini ve kırılganlıklarını bileşik bir göstergeye indirgeyerek izlenebilmesi amacı ve seçilmiş rasyoların kullanılması ile Finansal Sağlık Endeksi oluşturulmuştur. Bu endeks, bankacılık sektöründeki risk ve kırılganlıkları en iyi yansıtacak rasyoların kullanılması sonucunda ayrı ayrı oluşturulan aktif kalitesi, likidite, karlılık, ve sermaye yeterliliği alt endekslerinin ortalamalarının alınmasıyla elde edilmiştir.

KKTC bankacılık sektörünün sağlığını risklerini ve kırılganlıklarını ortaya koyabilmek üzere KKTC Merkez Bankası tarafından oluşturulan bu endeks sonuçları sektörün gidişatına bir yol gösterici olarak algılanmalıdır.

Bu gösterge, sektör ve KKTC ekonomisi ile ilgili yapılan analiz ve yorumlarda ışık tutması amacıyla yayınlanmıştır. Oluşturulan bu endekse tek başına bakılarak sektörle ilgili olumlu ya da olumsuz yargı ve sonuçlara ulaşılması mümkün olmayacaktır.

Finansal Sağlık Endeksi’nin elde edilmesi için oluşturulan alt endekslere ulaşılırken rasyolar önceden belirlenen ağırlıklara göre kullanılmaktadır. Bu alt endeksler ve kullanılan rasyoların ağırlıkları aşağıdaki kutuda verilmektedir.

Kutu-1

Finansal Sağlık Endeksi Değişkenleri			
	Finansal Sağlık Göstergeleri	Endekse Etkinin Yönü	Ağırlık
Aktif Kalitesi	Brüt Takipteki Alacaklar / Brüt Kredi	Negatif	0,33
	Net Takipteki Alacaklar / Özkaynaklar	Negatif	0,33
	Duran Aktifler ¹ / Toplam Aktifler	Negatif	0,33
Likidite	Likit Aktif ² / Toplam Aktif	Pozitif	1,00
Karlılık	Net Kar / Toplam Aktif	Pozitif	0,50
	Net Kar / Özkaynaklar	Pozitif	0,50
Sermaye Yeterliliği	Serbest Sermaye ³ / Toplam Aktif	Pozitif	0,50
	SYSR	Pozitif	0,50

¹ Duran Aktifler; iştirak, bağlı ortaklık, elden çıkarılacak kıymetler, sabit kıymetler ve net takipteki alacaklar toplamından oluşmaktadır.

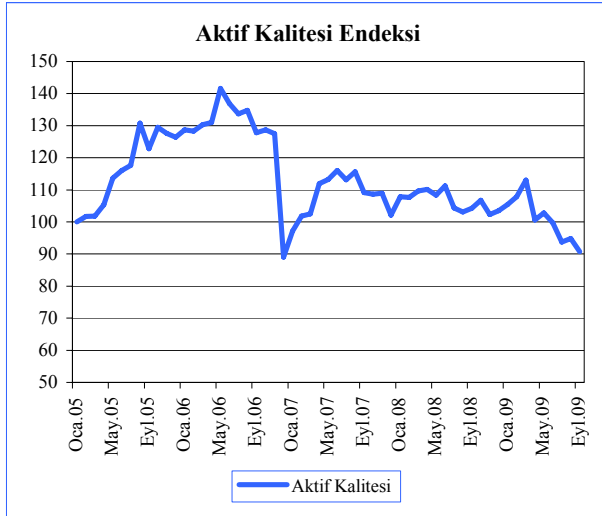
² Likit Aktifler; nakit değerler, Merkez Bankası, Piyasalar, bankalar ve ters repo işlemlerinden alacaklar toplamından oluşmaktadır.

³ Serbest sermaye, özkaynak tutarından duran aktiflerin çıkarılmasıyla hesaplanmaktadır.

Finansal sağlık endeksi oluşturulurken yukarıda (Kutu-1) verilen dört alt endeks kullanılmaktadır. Finansal Sağlık Endeksini oluşturan alt endeksler aşağıda sırası ile incelenmiştir.

Aktif Kalitesi Endeksi: 2009 ikinci çeyreği sonu itibarıyla 99,69 seviyesinde gerçekleşen aktif kalitesi endeksi üçüncü çeyrek içinde düşüş yaşamış ve Eylül ayında 90,71'e gerilemiştir. Üçüncü çeyrek içinde yaşanan bu gerilemede bankacılık sektörü duran aktifler, net takipteki alacaklar ve brüt takipteki alacaklar kalemlerinde gözlenen artışlar esas rolü oynamıştır. Endeks Temmuz ve Ağustos aylarında sırasıyla 93,73 ve 94,82 seviyelerinde gerçekleşmiştir. Geline bu nokta ile endeks hazırlanmaya 2006 yılı sonunda ulaştığı en düşük değere yaklaşmıştır.

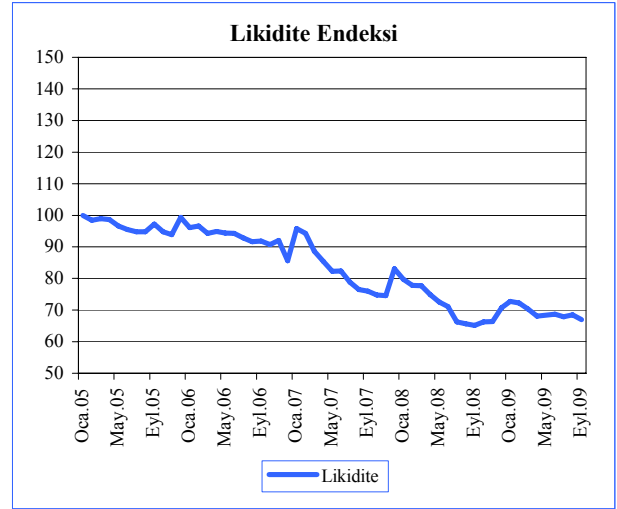
Grafik 6.5

Kaynak: KKTCCMB

Likidite Endeksi: 2009 Eylül sonu itibarıyla bankacılık sektörü likit aktifler toplamında Haziran ayına göre yaşanan gerilemeye ve aynı dönem içinde toplam aktifler de yaşanan artışa bağlı olarak likidite endeksi 66,99 seviyesine gerilemiştir. 2009 yılı Haziran itibarıyla likidite endeksi 68,73 seviyesinde bulunmaktadı.

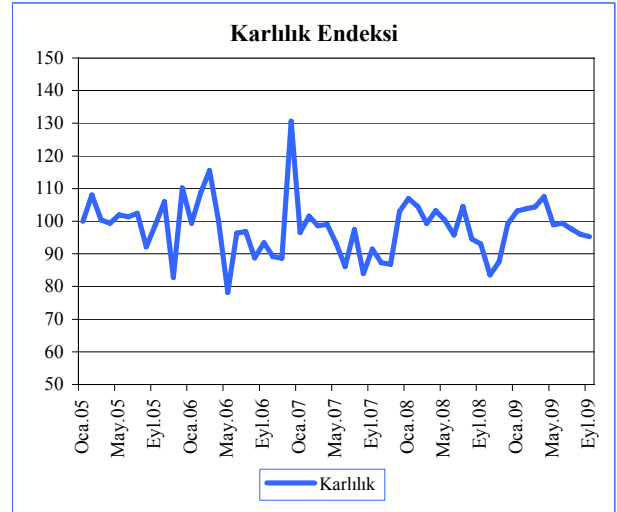
Grafik 6.6

Kaynak: KKTCCMB

Karlılık Endeksi: Alt endeksler arasında en yüksek oynaklığa sahip karlılık alt endeksi 2009 yılı üçüncü çeyreği içinde gerilemiş ve Eylül ayında 95,32 seviyesine gelmiştir. 2008 yılı Eylül ayında 93,02 seviyesinde gerçekleşen endeks, bir önceki yılın aynı dönemine göre daha yüksek bir seviyede bulunmaktadır.

Grafik 6.7

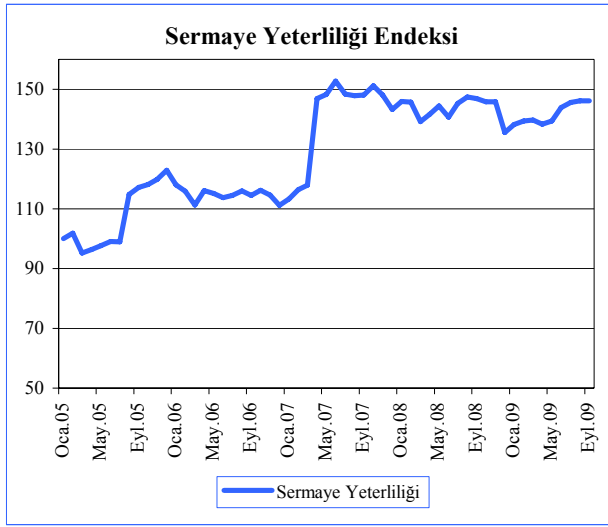

Kaynak: KKTCCMB

Diğer üç alt endekste Haziran ayı endeks değerlerine göre yaşanan gerilemelere rağmen **Sermaye Yeterliliği Endeksi** 2009 yılı üçüncü çeyreği içinde artış göstermiştir. 2009 yılı Temmuz, Ağustos ve Eylül ayları içerisinde özellikle bankacılık sektörü özkaynak toplamındaki artış hızının riskli varlıklar toplamındaki artış hızından daha fazla olmasına bağlı olarak endeks Eylül ayı itibarıyla 146,05 seviyesine ulaşmıştır.

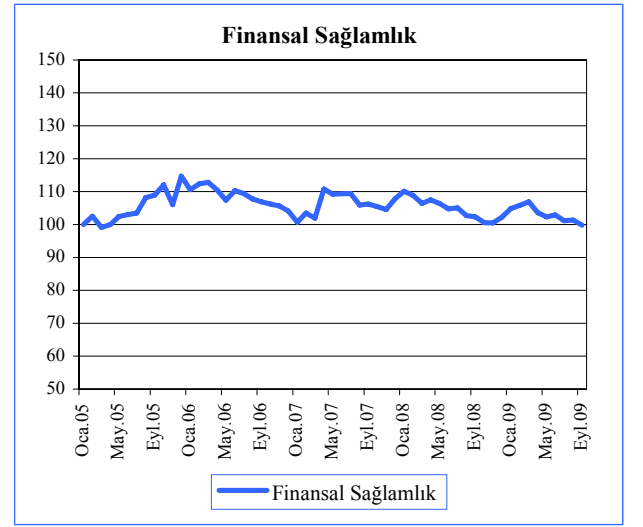
Finansal Sağlamlık Endeksi: 2009 yılı üçüncü çeyreği içerisinde alt endeksler arasında Aktif Kalitesi, Likidite ve Karlılık Endeksleri'nde yaşanan gerilemeye bağlı olarak ikinci çeyrek sonuna göre gerileme göstermiştir. Yaşanan gerileme ile birlikte 2009 Eylül sonu itibarıyla endeks, hesaplanmaya başladığı 2005 Ocak ayındaki 100 değerinin altına gerileyerek 99,77 seviyesinde gerçekleşmiştir.

Grafik 6.8

Kaynak: KKTCMB

Grafik 6.9

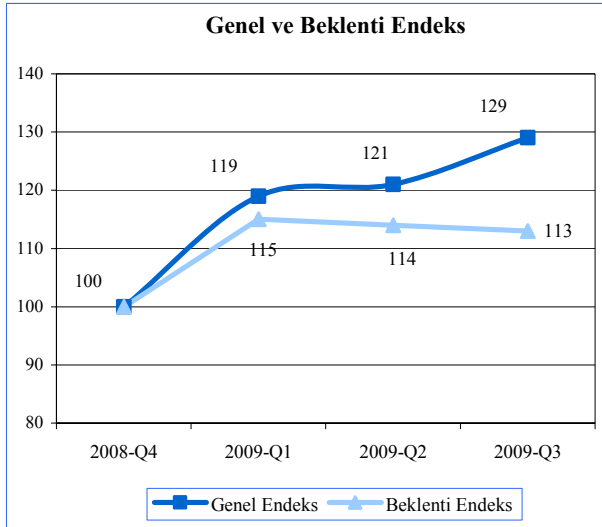
Kaynak: KKTCMB

İKTİSADİ YÖNELİM VE BEKLENTİ ANKETİ

Temmuz - Eylül 2009 Dönemi

KKTC Merkez Bankası'nın üç aylık piyasa yönelim ve beklenti anketinin 2009 üçüncü çeyrek dönemi (Temmuz - Eylül 2009) yönelim ve dördüncü çeyrek (Ekim - Aralık 2009) dönemine yönelik beklenti anket sonuçları toplam 100 firma yöneticisi ile telefon anketi yoluyla görüşülerek elde edilmiştir. Eylül ayı içerisinde yapılan anketlerde işletmelere Temmuz - Eylül 2009 dönemindeki gerçekleştirmeler ile Ekim - Aralık döneminde üretim, finansman ve istihdam alanındaki beklentileri sorulmuştur. Çalışmada işletmelerin bir önceki döneme ait gerçekleştirme sonuçlarını "azaldı - değişmedi - arttı" şeklinde ayrıştırılarak puanlanmaktadır.

Grafik 7.1

Kaynak: İktisadi Yönelim ve Beklenti Anketi.

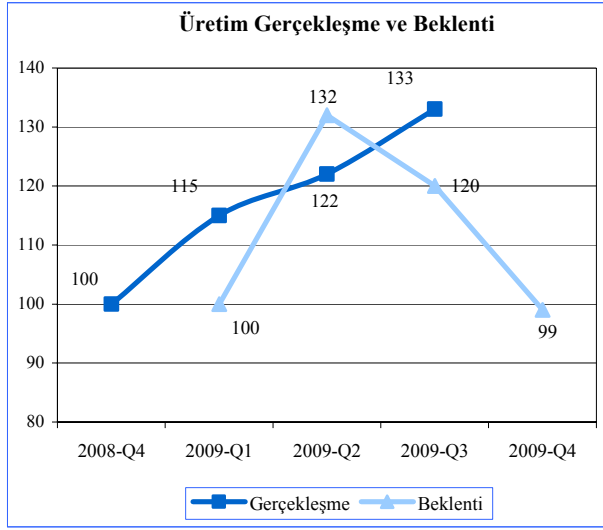
İktisadi Yönelim ve Beklenti Anket uygulamasına başlandığı ilk dönem olan Ekim - Aralık 2008 döneminde elde edilen sonuçlar baz endeks değeri 100 kabul edilmiştir. Takip eden her döneme ait aynı bazlı endeks değerler hesaplanmaktadır. Buna göre Ocak-Mart 2009 döneminde genel yönelim endeks değeri 119 seviyesine, Nisan - Haziran 2009 döneminde çok az bir ilerleme ile 121 seviyesine ve son yapılan Temmuz - Eylül 2009 dönemindeyse endeks, 129 seviyesine ulaşmıştır. İktisadi Yönelim ve Beklenti Anket uygulamasının 2009 üçüncü çeyrek anket sonuçları işletmelerin bir önceki çeyreğe göre olumlu gelişmeler gösterebildi bazı alanlarda olumsuz ve durağan eğilimlerin ortaya çıktığı görülmüştür. Gerçekleşme değerlerinden çok yılın son çeyreğine ait beklentilere yönelik hafif bir gerilemede bu dönemde gözlemlenmiştir.

1. Üretim: Bu bölümde işletmelerin üretimleri ile ilgili sorular sorularak son üç ay boyunca ve içinde bulunulan dönem sonu ilgili beklentiler sorgulanmaktadır. Tüm sektörlerle sorulan bu soru grubunda ayrıca üretimi kısıtlayan altı faktörü de değerlendirmeleri istenerek hangi faktörün hangi sektörde daha etkili olduğu tespit edilmeye çalışılmaktadır.

1.a. Üretim ve Satışlar: İşletmelerin üretim ve satış ile ilgili Temmuz - Eylül 2009 döneminde gerçekleşen üretim performans endeksi 122'den 133 seviyesine çıktığı görülmektedir. Temmuz-Eylül dönemi skor değeri ise 2.00 yani durağan bir düzey olarak tanımlanmıştır. Bu rakam Ocak - Mart döneminde 1,65 düzeyinde ölçülmüş yani üretimin azalmaya devam ettiğini göstermekteydi. Ancak 2,00 değeri üretimdeki gerilemenin durduğunu ve durağan bir döneme girildiğini işaret eden bir değer olmuştur.

Gelecek üç aylık döneme (Ekim - Aralık 2009) ait üretim beklentilerinde ise bir önceki döneme göre ciddi bir azalma eğilimi görülmektedir. Nisan döneminde yapılan ankette bu beklenti skoru 2,32 gibi yüksek bir oranda çıkarken, Temmuz ayında 2,12'ye gerilemiş bu dönemdeyse 1,74 seviyesine yani azalma yönüne doğru eğilim gösterdiği görülmüştür.

Grafik 7.2

Kaynak: İktisadi Yönelim ve Beklenti Anketi.

Bu bölümde sorulan sorulardan bir tanesi de üretimi kısıtlayan faktörlerdir. İşletmelerden üretimlerini en çok kısıtlayan altı faktörü sırlamaları istenmektedir. Üretimi kısıtlayan en önemli etkenin bu çeyrekte de talep yetersizliği olmaya devam ettiği, kamu kaynaklı bürokratik sorunların etkisi azalsa da ikinci en önemli faktör olmaya devam ettiği görülmüştür. Daha sonra sırasıyla teknoloji ve altyapı eksiklikleri ile maliyet artışlarının geldiği görülmektedir. Maliyet artış faktörü bu çeyrekte etkisini biraz daha azaltmış görülmektedir. Üretimi kısıtlayan faktörler arasında işgücü ve hammadde yetersizliğinin en az etkili faktör olmaya devam ettiği görülmektedir.

Tablo 7.1

Üretimi Kısıtlayan Faktörler			
2009	Oca.-Mar.	Nis.-Haz.	Tem.-Eyl.
Talep Yetersizliği	5,02	5,42	5,13
Kamu Kaynaklı Bürokratik Sorunlar	3,84	5,30	4,86
Teknolojik Altyapı Eksikliği	-	4,99	4,51
Maliyet Artışları	4,42	5,13	4,33
Mali İmkansızlıklar	3,59	4,85	4,12
Hammadde Yetersizliği	1,37	4,76	3,58
İş Gücü Yetersizliği	2,50	4,24	3,26

Kaynak: İktisadi Yönelim ve Beklenti Anketi.

1.b. Yurtdışı Siparişler: Ankete katılan ihracatçı işletmelerin (bu işletmeler sanayi ve inşaat sektörlerinden seçilmiştir) önemli bir bölümü ise dış talepte ciddi bir değişme olmadığı yönünde görüş belirtmiştir. Dış talebin azaldığını belirten işletme oranındaki azalma bu dönemde de devam etmiştir ve endeks değeri geçen dönemki 118'in üzerine çıkarak 135 seviyesine ulaşmıştır.

Tablo 7.2

Yurtdışı Siparişler			
2009	Oca.-Mar.	Nis.-Haz.	Tem.-Eyl.
Arttı	%22	%9	%13
Değişmedi	%22	%35	%48
Azaldı	%56	%56	%39
Endeks	128	118	135

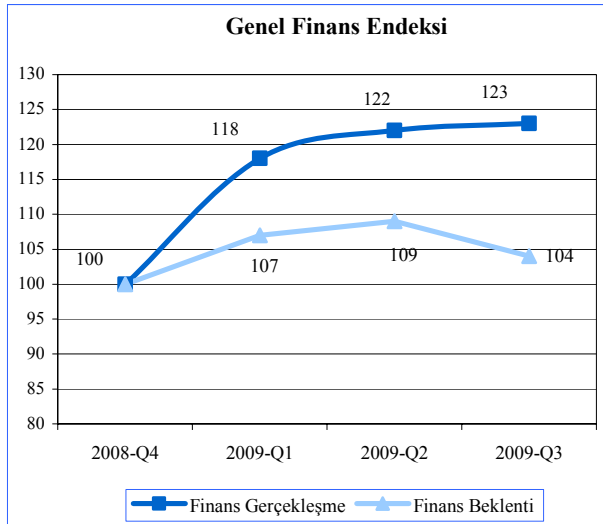
Kaynak: İktisadi Yönelim ve Beklenti Anketi.

Yurtdışı siparişlerle ilgili olarak gelecek döneme yönelik beklentilerde de belirgin bir iyileşme beklentisi görülmektedir. Üretimdeki olumsuzluğa dönen beklentilerin aksine yurtdışı sipariş beklentisinde geçmiş dönemlere göre

artış beklentisi kuvvetlenmiştir. Bu beklentinin sezonluk hareketlerle de bağlantılı olabileceğini değerlendirilmektedir.

2. Finansman: Bu bölümde işletmelere satış fiyatları, tahsilat oranları, kredi kullanımı, ödeme vadeleri ve maliyetler ile ilgili sorular yöneltilmiştir. Tüm bu sorulara verilen cevaplardan **Genel Finansman Endeksi** türetilmektedir. Finansman endeksi başlangıç dönemi olan Ekim-Aralık 2008’de 100 olmak üzere, Ocak-Mart döneminde 118, Nisan-Haziran döneminde 122, Temmuz-Eylül 2009 döneminde ise 123 seviyesinde ölçülmüştür. Finansman genel endeksinde önceki dönemlere göre kısmi bir iyileşmeden çok durağan bir durumun hakim olduğu söylenebilir. Ancak burada dikkati çeken bir diğer nokta, genel finansmanla ilgili beklentilerin bir önceki çeyreğe göre gerileme göstermesidir. 2008 4’üncü çeyrekteki beklenti düzeyi 100 kabul edildiği takdirde 2009 birinci çeyrekte 107 olan beklenti endeksi, ikinci çeyrekte 109 ve üçüncü çeyrekte 104 seviyesine gerilemiştir. Ölçülen seviye çok ciddi bir düşüşü göstermese de piyasada iyimser bir beklentinin oluşmadığını işaret etmektedir.

Grafik 7.3

Kaynak: İktisadi Yönelim ve Beklenti Anketi.

2.a. Satış Fiyatları: İşletmelerin ürün veya hizmet satış fiyatlarının bir önceki dönemde ne yönde değişim gösterdiğine dair verdikleri cevaplardan, satış fiyatlarının çok önemli oranda değişmediğini, fiyatlardaki azalma eğiliminin de üç çeyrekte art ardarda yavaşlamaya devam ettiği yönündedir. Satış fiyatlarında henüz bir artış eğilimi gözlemlenmediği söylenebilir.

Tablo 7.3

	Satış Fiyatları			
	2008	2009		
	Eki.-Ara.	Oca.-Mar.	Nis.-Haz.	Tem.-Eyl.
Arttı	%11	%17	%14	%12
Değişmedi	%45	%47	%59	%69
Azaldı	%44	%36	%27	%19
Endeks	100	108	112	115

Kaynak: İktisadi Yönelim ve Beklenti Anketi.

2.b. Tahsilat Oranları: İşletmelerin tahsilat oranlarındaki değişimle ilgili sorulara verilen cevaplardan tahsilatlarda yaşanan olumsuz durumun devam etmekte olduğu ancak azalmakta olduğu yönündedir. Ekim - Aralık 2008 döneminden bu yana tahsilat oranlarında azalma olduğunu bildiren işletme sayısında düşüş devam ederken, tahsilatlarında artış olduğunu belirtenlerin oranındaysa ciddi bir değişim gözlemlenmemiştir. Özetle tahsilat oranlarında da kötüleşme olmadığı gibi iyileşme olduğu da söylenemez.

Tablo 7.4

	Tahsilat Oranları			
	2008	2009		
	Eki.-Ara.	Oca.-Mar.	Nis.-Haz.	Tem.-Eyl.
Arttı	%7	%9	%12	%11
Değişmedi	%21	%20	%40	%46
Azaldı	%72	%71	%48	%43
Endeks	100	101	121	124

Kaynak: İktisadi Yönelim ve Beklenti Anketi.

2.c. Ödeme ve Süreçleri: Finansman alanındaki bir diğer alt grup işletmelerin ödeme ve ödenme vadeleri ile ilgilidir. İktisadi Yönelim ve Beklenti Anketinde işletmelere hem yaptıkları satışlarla ilgili ödenebilme vade süreleri, hem de kendi alımlarında karşılaştıkları ödeme süreleri sorulmaktadır. Sonuçlar göstermektedir ki işletmelerin müşterilerine uyguladıkları satış vadelerinin uzaması yavaşlamış ancak vadelerin kısaltmaya henüz başlamadığı yönündedir.

İşletmelerin alımlarından doğan ödeme vadeleri ile ilgili sorulan soruya karşılık elde edilen cevaplardan, işletmelerin ödeme vadelerinin de uzamasının yavaşladığı yönünde olmuştur. Ödemelerle ilgili vadelere çok önemli bir değişim olmadığı ve yatay bir seyir izlediği söylenebilir.

2.d. Karşılıksız Çek Senet Kullanımı: Ekonomik bozulmayı işaret eden bir diğer önemli göstergede piyasada karşılaşılan karşılıksız çek ve senetlerle ilgili oranlardır. Temmuz - Eylül 2009 döneminde işletmelerin karşılaştıkları karşılıksız çek ve senet oranlarında çok az da olsa bir artışın olduğu görülmüştür. Ankete katılan işletmelerin Yüzde 54'ü karşılıksız çek ve senet sayılarında bir önceki çeyreğe göre artış olduğunu ifade ederken azaldığını belirten işletme oranı ise geçen çeyrekte olduğu gibi yüzde 10 seviyesinde kalmıştır. Karşılıksız çek senet endeks değeri geçen çeyrekte yaptığı kısmi düzeltmeden gerileyerek Ocak-Mart dönemi seviyesine gerilemiştir.

Tablo 7.5

	Karşılıksız Çek ve Senet Sayısı			
	2008	2009		
	Eki.-Ara.	Oca.-Mar.	Nis.-Haz.	Tem.-Eyl.
Arttı	67%	53%	49%	54%
Değişmedi	31%	37%	41%	36%
Azaldı	2%	10%	10%	10%
Endeks	100	117	120	116

Kaynak: İktisadi Yönelim ve Beklenti Anketi.

2.e. Kredi Talebi: İşletmelere finansmanlarına yönelik sorulan sorulardan bir tanesi de yeni kredi kullanımına yöneliktir. Ankete katılan işletmeler arasında **yeni kredi kullanım ihtiyacı** belirten işletme sayısında geçtiğimiz döneme göre önemli bir değişiklik olmadığı görülmektedir. Bu koşullar altında önümüzdeki çeyrekte kredi talebinde önemli bir değişimin olmayacağı anlaşılmaktadır.

Tablo 7.6

	Yeni Kredi Kullanmayı Düşünen İşletme Oranı (%)			
	2008	2009		
	Eki.-Ara.	Oca.-Mar.	Nis.-Haz.	Tem.-Eyl.
(%)	47	29	37	34

Kaynak: İktisadi Yönelim ve Beklenti Anketi.

İşletmelerin kredi kullanım amaçlarının bu dönemde daha çok ithalat amacıyla kullanıldığı, işletme sermayesi ihtiyacına yönelik kredi miktarında azalma ve yatırım amacıyla kredi talebindeyse değişim olmadığı tespit edilmiştir.

2.f. Kredi Vadeleri: Finansmanla ilgili olarak işletmelere kullandıkları kredi vadeleri ile ilgili sorulan sorular sonucunda ağırlıklı olarak vadesiz limitli kredi türünün en yoğun talep edilen kredi türü olduğu, bunu takiben 2 yıldan uzun vadeli kredi tercihinin arttığı tespit edilmiştir. En yaygın kredi kullanım türü olan vadesiz limitli kredi hesabı (overdraft) kullanımında işletmelerin büyük bir bölümü limitlerinde değişiklik düşünmediğini belirtirken limit artırma düşüncesinde olanların oranı da hemen hemen geçen dönemle aynı seviyelerde kalmıştır.

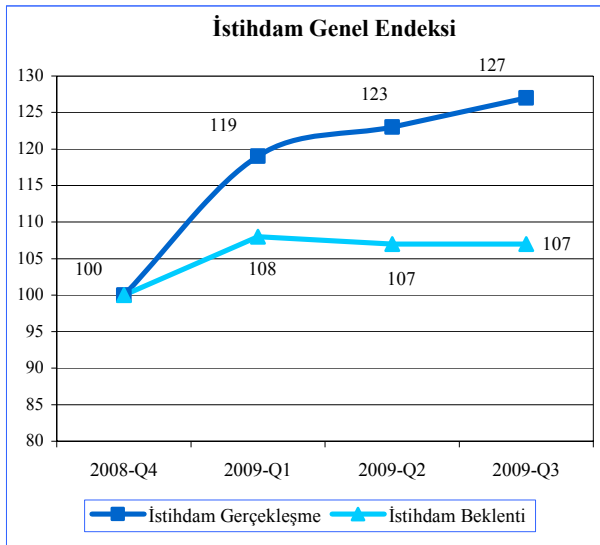
Tablo 7.7

	Vadesiz Limitli Kredi Limit değişikliği			
	2009	Oca.-Mar.	Nis.-Haz.	Tem.-Eyl.
Arttı	%21	%28	%26	
Değişmedi	%64	%61	%67	
Azaldı	%15	%11	%7	

Kaynak: İktisadi Yönelim ve Beklenti Anketi.

3. İstihdam: Ankette yer alan üçüncü bölüm ise istihdamla ilgili sorulardan oluşmaktadır. Bu bölümde hem işletmelerin yarattıkları yeni istihdamlar, hem de ilgili dönemdeki işten çıkarmalar yanında, işletmelerin çalışanlarına ödedikleri ücret değişimlerine yönelik sorular sorulmaktadır. Farklı soruların bileşiminden oluşan genel istihdam endeksi Ekim - Aralık 2008 dönemini baz kabul edildiğinde Ocak-Mart 2009 döneminde 118, Nisan - Haziran 2009 döneminde 123 ve Temmuz - Eylül 2009 dönemindeyse 127 olarak hesaplanmıştır. Genel İstihdam Endeksi'nin artıyor olması bu alandaki gerilemenin durduğunu ve daha olumlu bir duruma geçtiğini gösteriyor olmasına rağmen çok fazla yeni istihdam yaratıldığı söylenemez. Özellikle istihdamla ilgili beklenti endeksinin oldukça yatay bir seviyede seyrediyor olması kısa vadede ciddi bir iyileşmenin beklenmediğini ifade etmektedir.

Grafik 7.4

Kaynak: İktisadi Yönelim ve Beklenti Anketi.

3a İstihdam: İşletmelere istihdamla ilgili geçtiğimiz dönem içerisinde (Temmuz - Eylül 2009) işyerinde çalışan sayısının ne yönde değiştiği sorulmuştur. Gelen cevaplardan işletmelerin çalışan sayıları ile ilgili önemli kısmi bir iyileşme yaşandığı, Aralık 2008'den bu yana işten çıkarılan sayısında azalmanın bu dönemde de devam ettiği, yeni istihdam yaratan

işletme oranında da aynı dönem içinde çok az da olsa artışın devam ettiği görülmüştür. Bir sonraki döneme yönelik beklentileri ölçmek adına sorulan gelecek döneme ait istihdam ve işten çıkarma beklentisi sorusuna gelen cevaplar ise istihdamın kısa dönemde artması beklenmezken, işten çıkarmaların azalması beklenmektedir.

Tablo 7.8

	Çalışan Sayısı			
	2008	2009		
	Eki.-Ara.	Oca.-Mar.	Nis.-Haz.	Tem.-Eyl.
Arttı	4%	11%	16%	19%
Değişmedi	51%	52%	50%	53%
Azaldı	45%	37%	34%	28%
Endeks	100	110	114	120

Kaynak: İktisadi Yönelim ve Beklenti Anketi.

3.a. Ücretler: İstihdam konusunda işletmelere yöneltilen bir diğer soru da çalışanlara ödenen ortalama ücret seviyesi olmuştur. İşletmelerin çalışanlarına ödedikleri ortalama ücretin Temmuz - Eylül 2009 döneminde çok kısıtlı düzeyde de olsa artış gösterdiği görülmüştür. Çalışan ücretlerine artış yapan işletme oranı her dönem az da olsa artmaktadır. Bir sonraki dönemde de (Ekim - Aralık 2009) ücretlere artış yapmayı öngören sayısında da az da olsa belirli bir orasal artış görülmektedir.

Tablo 7.9

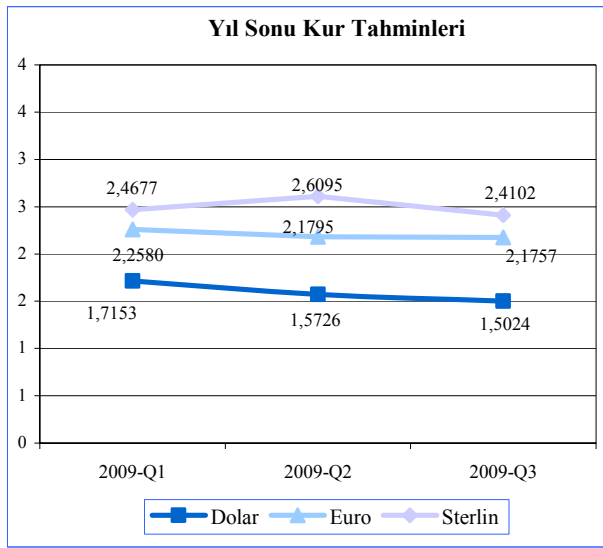
	Ödenen Ortalama Ücretler			
	2008	2009		
	Eki.-Ara.	Oca.-Mar.	Nis.-Haz.	Tem.-Eyl.
Arttı	18%	17%	25%	30%
Değişmedi	81%	82%	75%	70%
Azaldı	1%	1%	0%	0%
Endeks	100	99	104	106

Kaynak: İktisadi Yönelim ve Beklenti Anketi.

4. Makroekonomik Beklentiler: Anketin son bölümünde ekonominin geneline yönelik makroekonomik beklentileri ölçmeye yönelik sorular bulunmaktadır. Ankete katılan işletme temsilcilerine döviz kurları, enflasyon ve faaliyette buldukları sektörün performansı ile ilgili beklentileri sorulmaktadır.

4.a. Kur Tahminleri: Temmuz - Eylül 2009 döneminde işletme yöneticilerinin 2009 yılı sonu kur tahminlerinden ağırlıklı ortalama yöntemi ile elde edilen kur tahmin sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir. Tabloya göre Temmuz - Eylül 2009 döneminde Amerikan Doları ve Sterlin için yıl sonu kur değerinde bir önceki döneme göre bir gerileme söz konusuysen Euro içinse beklenti bir önceki dönem seviyesinde (2,17) kalmıştır.

Grafik 7.5

Kaynak: İktisadi Yönelim ve Beklenti Anketi.

Makroekonomik beklentilerle ilgili sorulan bir diğer soru da 2009 sonu enflasyon beklentisi olmuştur. Alınan cevaplardan ağırlıklı ortalama yoluyla türetilen 2009 yılı enflasyon beklentisi Ocak - Mart 2009 döneminde yüzde 13,3 olarak tahmin edilirken, Nisan - Haziran 2009 dönemindeki yıl sonu enflasyon tahmini yüzde 10,6 olarak yapılırken, Temmuz - Eylül 2009 döneminde yüzde 3,93 olarak tahmin edilmiştir. Elde edilen aylık enflasyon tahminlerine göre

işletmelerin enflasyon beklentilerini gerilemekte olduğu görülmektedir. Yukarıdaki bölümlerde işletmelerin satış fiyat beklentileri ile ilgili sorulardaki cevaplardan da enflasyon beklentisinin oldukça gerilediği teyid edilmektedir.

Tablo 7.10

2009 Yıl Sonu Enflasyon Beklentisi			
2009	Oca.-Mar.	Nis.-Haz.	Tem.-Eyl.
Tahminler	13,3%	10,6%	3,93%

Kaynak: İktisadi Yönelim ve Beklenti Anketi.

Son olarak her işletme temsilcilerine faaliyet gösterdikleri iş koluna ait beklentileri sorularak, genel bir değerlendirme yapmaları istenmiştir. Burada kendi iş kollarındaki iş hacmi artış beklentisi olup olmadığı yönündeki beklenti ölçülmeye çalışılmıştır. Sonuçlara bakıldığı zaman ağırlıklı olarak işletmelerin kendi iş kollarındaki iş hacmindeki düşüşün yavaşlamasının beklendiği ancak önemli bir iş hacmi artışının beklenmediği anlaşılmaktadır. Durağan bir beklentinin sektörel düzeyde hakim olduğu görülmektedir.

Tablo 7.11

	Bulduğunuz İş Kolundaki İş Hacmi			
	2008	2009		
	Eyl.-Ara.	Oca.-Mar.	Nis.-Haz.	Tem.-Eyl.
Artacak	14%	40%	35%	33%
Aynı Kalacak	27%	34%	35%	39%
Azalacak	59%	26%	30%	28%
Skor	1,55	1,83	2,07	1,86

Kaynak: İktisadi Yönelim ve Beklenti Anketi.

Ekonomik Kararlar

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası				
Konu	Tebliğ, Genelge ve Resmi Gazete'de Yayımlanan Yönetim Kurulu Kararları		Resmi Gazete	
	Tarih	Numara	Tarih	Numara
KKTC Merkez Bankası Yönetim Kurulu'nun, 41/2001 Sayılı KKTC Merkez Bankası Yasası'nın 11(1). maddesi uyarınca; KKTC Merkez Bankası nezdindeki özel ve tüzel kişiler ile bankaların faize tabi Türk Parası ve yabancı para mevduat hesaplarına, uygulanan faiz oranı değişiklik kararı.	17.07.2009	729	03.08.2009	133
KKTC Merkez Bankası Yönetim Kurulu'nun, 41/2001 Sayılı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası Yasası'nın 11 (1) ve 23 (3). maddesi uyarınca, yasal karşılık faiz oranı değişiklik kararı.	17.07.2009	730	03.08.2009	133
KKTC Merkez Bankası Yönetim Kurulu'nun, 41/2001 Sayılı KKTC Merkez Bankası Yasası'nın 11(1). maddesi uyarınca; KKTC Merkez Bankası nezdindeki özel ve tüzel kişiler ile bankaların faize tabi Türk Parası ve yabancı para mevduat hesaplarına, uygulanan faiz oranı değişiklik kararı.	19.08.2009	734	03.09.2009	152
Sigortaya Tabi Olacak Tasarruf Mevduatı Sigorta Primleri ve Tahsil Zamanı ile Yatırma Usul ve Esasları Tebliği	04.09.2009	736	10.09.2009	155
KKTC Merkez Bankası Yönetim Kurulu'nun, 41/2001 Sayılı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası Yasası'nın 11 (1) ve 23 (3). maddesi uyarınca, yasal karşılık faiz oranı değişiklik kararı.	19.08.2009	735	15.09.2009	157
KKTC Merkez Bankası Yönetim Kurulu'nun, 41/2001 Sayılı KKTC Merkez Bankası Yasası'nın 11(1). maddesi uyarınca; KKTC Merkez Bankası nezdindeki özel ve tüzel kişiler ile bankaların faize tabi Türk Parası ve yabancı para mevduat hesaplarına, uygulanan faiz oranı değişiklik kararı.	19.09.2009	738	06.10.2009	170

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti - Meclis

Konu	Yasa/Yasa Tasarısı		Resmi Gazete	
	Tarih	Numara	Tarih	Numara
Yasalar				
Sosyal Sigorta Gecikme Zammı Oranlarının Yeniden Düzenlenmesine İlişkin Yasa.	05.10.2009	48	20.10.2009	179
İhtiyat Sandığı Fonu Kapsamında Yerli İstihdamın Desteklenmesine Yönelik Pirim Uygulaması Hakkında Yasa.	05.10.2009	49	20.10.2009	179
Gecikmiş Sosyal Sigorta Prim Borçları ve Gecikme Zamlarının Ödeme Planı ile ilgili kuralların Düzenlenmesine ilişkin Yasa.	05.10.2009	50	20.10.2009	179
Kıbrıs Türk Sosyal Sigortalar Yasası'nın 8. maddesinin 4. fıkrasında düzenlenmiş olan Aylık ve Gelirlerin Yükseltilmesinin Yeniden Düzenlenmesi Hakkında Yasa.	05.10.2009	51	20.10.2009	179
Faiz farkı Fonu Uyarınca, Fondan Yapılacak Faiz İadesi Uygulama Alanlarını Yeniden Düzenlenmesine İlişkin Yasa.	05.10.2009	53	20.10.2009	179
Kamu Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Yasa'nın 44. maddesinde düzenlenen Gecikme Zamlarının ve 46. maddesinde düzenlenen Kamu Alacaklarında Devletin Önceliğinin Yeniden Düzenlenmesi Hakkında Yasa.	05.10.2009	54	20.10.2009	179
Kooperatif Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu Uygulamalarına İlişkin Yasa.	05.10.2009	55	20.10.2009	179
Sosyal Güvenlik Primlerine Uygulanan Gecikme Zammı Oranlarının Yeniden Düzenlenmesine İlişkin Yasa.	05.10.2009	56	20.10.2009	179
Sosyal Güvenlik Yasası'nın 110. maddesinde düzenlenmiş olan Aylık ve Gelirinin Yükseltilmesinin Yeniden Düzenlenmesi Hakkında Yasa.	05.10.2009	57	20.10.2009	179
Gelir Vergisi Yasası'nın 31. maddesi ile düzenlenen Taşınmaz Mal Satış Kazançları Üzerinden Kesilen Vergi Stopajının Yeniden Düzenlenmesi Hakkında Yasa.	05.10.2009	58	20.10.2009	179
Güvenlik Kamu Görevlileri Yasası'nın 28. maddesinin 1. fıkrasında düzenlenmiş olan Hayat Pahalılığı Ödeneği Hakkının Yeniden Düzenlenmesi Hakkında Yasa.	05.10.2009	59	20.10.2009	179
Atatürk Öğretmen Akademisi Kuruluş Yasası'nın 36. maddesinde düzenlenmiş olan Hayat Pahalılığı Ödeneği Hakkının Yeniden Düzenlenmesi Hakkında Yasa.	05.10.2009	60	20.10.2009	179
Kamu Sağlık Çalışanları Yasa'nın 23. maddesinin (1)'inci fıkrasında düzenlenmiş olan Hayat Pahalılığı Ödeneği Hakkının Yeniden Düzenlenmesi Hakkında Yasa.	05.10.2009	61	20.10.2009	179
Kamu Görevlileri Yasası'nın 25. maddesinde düzenlenmiş olan Hayat Pahalılığı Ödeneği Hakkının Yeniden Düzenlenmesi Hakkında Yasa.	05.10.2009	62	20.10.2009	179
Öğretmenler Yasası'nın 53. maddesinin 1. fıkrasında düzenlenmiş olan Hayat Pahalılığı Ödeneği Hakkının Yeniden Düzenlenmesi Hakkında Yasa.	05.10.2009	63	20.10.2009	179

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti – Meclis

Konu	Yasa/Yasa Tasarısı		Resmi Gazete	
	Tarih	Numara	Tarih	Numara

Yasalar

Polis Örgütü (Kuruluş, Görev ve Yetkileri) Yasası'nın 40. maddesinin 1. fıkrasında düzenlenmiş olan Hayat Pahalılığı Ödeneği Hakkının Yeniden Düzenlenmesi Hakkında Yasa.

05.10.2009

64

20.10.2009

179

Sivil Savunma Teşkilatı Personel Yasası'nın 24. maddesinde düzenlenmiş olan Hayat Pahalılığı Ödeneği Hakkının Yeniden Düzenlenmesi Hakkında Yasa.

05.10.2009

65

20.10.2009

179

Emeklilik Yasası'nın 31. maddesinde düzenlenmiş olan Hayat Pahalılığı Ödeneği Hakkının Yeniden Düzenlenmesi Hakkında Yasa.

05.10.2009

66

20.10.2009

179

Vakıflar Örgütü ve Din İşleri Dairesi (Kuruluş, Görev ve Çalışma Esasları) Yasası'nın 51. maddesinde düzenlenmiş olan Hayat Pahalılığı Ödeneği Hakkının Yeniden Düzenlenmesi Hakkında Yasa.

05.10.2009

67

20.10.2009

179

Yasa Tasarıları

Serbest Bölgeler Yasa Tasarısı

Poliçeler (Değişiklik) Yasa Tasarısı

Uluslararası İşletme Şirketleri (Değişiklik) Yasa Tasarısı

Gelir Vergisi (Değişiklik) Yasa Tasarısı

(Sayfa düzeni gereği boş bırakılmıştır.)

İstatistik Tabloları

Tablo No		Sayfa
1	KKTC Merkez Bankası Seçilmiş Bilanço Kalemleri	58
2	KKTC Merkez Bankası Likit Varlıkları	59
3	KKTC Merkez Bankası'nca Bankacılık Sektörüne Kullandırılan Krediler	60
4	KKTC Merkez Bankası Nezdindeki Mevduat	61
5	KKTC Merkez Bankası Döviz Kurları	62
6	Çapraz Kurlar - Yabancı Para / USD	63
7	KKTC Merkez Bankası'nca Türk Lirası ve Döviz Mevduatına Uygulanan Faiz Oranları	64
8	KKTC Merkez Bankası'nca Türk Lirası ve Döviz Mevduat Yasal Karşılıklara Uygulanan Faiz Oranları	65
9	Karşılıksız Çekler	66
10	Bankacılık Sektörü Aktif / Pasif Özetleri	67
11	Brüt Krediler Toplam - Sektörlere Göre	68
12	Brüt Krediler TP - Sektörlere Göre	69
13	Brüt Krediler YP - Sektörlere Göre	70
14	Mevduat (Toplam) - Vade Gruplarına Göre	71
15	Mevduat (TP) - Vade Gruplarına Göre	71
16	Mevduat (YP) - Vade Gruplarına Göre	72
17	Mevduat (Toplam) - Türlerine Göre	72
18	Mevduat (TP) - Türlerine Göre	73
19	Mevduat (YP) - Türlerine Göre	74
20	Bankalar Yasası Altında Faaliyet Gösteren Lisanslı Bankalar	75
21	Temel Ekonomik Ve Sosyal Göstergeler	76
22	Gayri Safi Hasılda Sektörel Gelişmeler (Cari Fiyatlarla TL)	77
23	Ekonominin Genel Dengesi (Cari Fiyatlarla TL)	78
24	Sektörel Katma Değerlerin Reel Büyüme Hızları (%)	78
25	Kaynaklar - Harcamalar Dengesi (Cari Fiyatlarla TL)	79
26	Yatırım Tasarruf Dengesi (Cari Fiyatlarla TL)	79
27	Sabit Sermaye Yatırımlarının Sektörel Dağılımı (Cari Fiyatlarla TL)	80
28	Kamu Kesimi Genel Dengesi (Cari Fiyatlarla TL)	80
29	Özel Kesim Genel Dengesi (Cari Fiyatlarla TL)	81
30	Devlet Bütçe Dengesi (Cari Fiyatlarla TL)	81
31	Devlet Bütçe Dengesi (GSMH Yüzdesi)	82
32	Ödemeler Dengesi (Milyon ABD \$)	82
33	Tüketici Fiyatları Endeksi Değişim Oranları (%)	83
34	KKTC ve TC Enflasyon Oranları (Tüfe Bazlı)	84
35	Tüketici Fiyatları Endeksi-Ana Harcama Gruplarının Önceki Döneme Göre Değişime Etkileri	84
36	Dış Ticaret Verileri	85
37	Asgari Ücret Gelişmeleri	86
38	Akaryakıt Satışı (Ton)	87
39	Çalışan Nüfusun Sektörel Dağılımı	87
40	Hanehalkı İşgücü Anketine Göre İstihdam	88

Tablo: 1									
KKTC Merkez Bankası Seçilmiş Bilanço Kalemleri (TL)									
Tarih	Likit Varlıklar	Krediler	Diğer Aktifler	Aktif Toplamı	Özkaynaklar	Mevduatlar	Yasal Karşılıklar	Diğer Pasifler	Pasif Toplamı
31 Ara. 2003	515.536.424	242.654.656	26.626.771	784.817.851	63.344.617	407.330.232	310.803.388	3.339.614	784.817.851
31 Ara. 2004	673.968.044	199.521.631	28.026.127	901.515.802	84.590.618	477.329.785	326.342.094	13.253.305	901.515.802
31 Ara. 2005	803.882.854	212.667.432	47.708.851	1.064.259.137	117.714.899	571.917.179	367.845.086	6.781.973	1.064.259.137
31 Mar. 2006	793.454.188	174.996.667	44.781.831	1.013.232.686	81.880.517	525.142.553	402.492.965	3.716.651	1.013.232.686
30 Haz. 2006	956.660.299	180.107.081	12.056.344	1.148.823.724	82.946.661	588.430.519	470.256.029	7.190.515	1.148.823.724
30 Eyl. 2006	964.836.348	166.357.937	3.991.155	1.135.185.440	100.072.607	592.509.836	435.647.284	6.955.713	1.135.185.440
31 Ara. 2006	968.876.694	173.500.874	57.087.426	1.199.464.994	109.682.971	632.201.357	450.940.773	6.639.893	1.199.464.994
31 Mar. 2007	1.106.737.492	160.135.614	23.963.138	1.290.836.244	92.698.878	705.101.758	480.006.229	13.029.379	1.290.836.244
30 Haz. 2007	1.170.592.826	156.940.215	2.262.694	1.329.795.735	93.887.867	730.069.183	471.809.227	34.029.458	1.329.795.735
30 Eyl. 2007	1.188.408.616	150.818.990	1.595.634	1.340.823.240	95.197.181	711.854.757	467.935.778	65.835.524	1.340.823.240
31 Ara. 2007	1.194.497.005	153.648.989	57.056.280	1.405.202.274	129.850.517	817.805.707	450.369.687	7.176.363	1.405.202.274
31 Mar. 2008	1.282.246.607	140.256.645	43.241.145	1.465.744.397	106.084.237	841.868.237	487.187.496	30.604.427	1.465.744.397
30 Haz. 2008	1.300.676.488	137.520.358	30.218.942	1.468.415.788	107.750.995	813.305.075	494.535.750	52.823.968	1.468.415.788
30 Eyl. 2008	1.282.530.142	105.289.335	62.810.899	1.450.630.376	108.762.390	766.779.304	497.875.397	77.213.285	1.450.630.376
31 Ara. 2008	1.494.724.842	106.808.365	157.415.311	1.758.948.518	150.171.626	1.029.898.521	518.657.847	60.220.524	1.758.948.518
31 Mar. 2009	1.490.226.308	152.767.250	54.015.758	1.697.009.316	126.748.391	993.998.278	490.254.160	86.008.487	1.697.009.316
30 Haz. 2009	1.529.634.301	137.571.126	60.547.645	1.727.753.072	127.627.406	965.821.610	507.526.438	126.777.618	1.727.753.072
30 Eyl. 2009	1.571.464.773	119.288.779	72.368.998	1.763.122.550	128.539.877	952.927.448	506.903.513	174.751.712	1.763.122.550

Kaynak: KKTOMB

Tablo: 2		KKTC Merkez Bankası Likit Varlıkları (TL)					
Tarih	Nakit Değerler	Altın Deposu	Bankalar Nezdindeki Mevduat (TP)	Bankalar Nezdindeki Mevduat (YP)	Yurtdışı Bankalar	MDC	Toplam
31 Ara 2003	31.302.697	491.163	30.110.122	132.796.160	18.376.985	302.459.297	515.536.424
31 Ara 2004	44.112.868	503.981	48.272.612	161.234.001	83.253.301	336.591.281	673.968.044
31 Ara 2005	43.860.979	582.261	58.081.780	295.487.013	36.191.676	369.679.145	803.882.854
31 Mar 2006	53.451.483	582.261	29.947.540	291.797.128	34.919.277	382.756.499	793.454.188
30 Haz 2006	68.226.839	582.261	139.658.488	334.539.404	47.790.853	365.862.454	956.660.299
30 Eyl 2006	44.333.524	582.261	71.393.289	430.081.568	36.949.386	381.496.356	964.836.384
31 Ara 2006	59.646.815	753.894	77.824.092	393.344.892	65.816.671	373.733.570	971.119.934
31 Mar 2007	54.158.180	753.894	279.668.388	306.569.873	106.288.557	359.298.600	1.106.737.492
30 Haz 2007	46.147.303	753.894	261.543.596	381.857.949	104.666.099	375.623.985	1.170.592.826
30 Eyl 2007	38.971.424	753.894	171.321.354	456.498.011	68.191.858	452.672.075	1.188.408.616
31 Ara 2007	62.272.561	818.402	147.415.535	407.177.942	74.294.292	502.518.273	1.194.497.005
31 Mar.2008	49.692.127	818.402	163.908.586	409.460.240	124.147.560	534.219.692	1.282.246.607
30 Haz.2008	38.950.938	818.402	86.979.379	458.719.297	99.839.166	615.369.306	1.300.676.488
30 Eyl.2008	30.999.943	818.402	70.075.080	495.082.605	57.719.559	627.834.553	1.282.530.142
31 Ara.2008	45.235.398	1.102.232	197.242.226	584.543.453	36.015.660	630.585.873	1.494.724.842
31 Mar.2009	41.253.227	1.102.232	332.627.571	530.370.417	3.765.687	581.107.174	1.490.226.308
30 Haz.2009	43.011.879	1.102.232	428.710.343	555.479.912	14.957.825	486.372.110	1.525.634.301
30 Eyl.2009	45.836.472	1.102.232	585.856.115	584.959.903	17.957.401	335.752.650	1.571.464.773

Kaynak: KKTOMB

Tablo: 3									
KKTC Merkez Bankası'nca Bankacılık Sektörüne Kullandırılan Krediler (TL)									
Tarih	Tarım	Ticari	Sanayi	İhracat	Küçük Esnaf	Turizm	Eğitim	Eximbank İhracat	Toplam
31 Ara 2003	10.187.132		405.987		569.973		160.521		11.323.613
31 Ara 2004			173.587	335.525	97.259		467.051		1.073.422
31 Ara 2005			3.114.127		39.450		467.100		3.620.677
31 Mar 2006			2.362.431	408.505	10.843		474.326		3.256.105
30 Haz 2006			2.731.082	494.861			574.589		3.800.532
30 Eyl 2006			4.049.130						4.049.130
31 Ara 2006			3.357.939				3.534.795		6.892.734
31 Mar 2007			3.160.195				3.538.728		6.698.923
30 Haz 2007			2.501.258				3.261.500		5.762.758
30 Eyl 2007			2.279.516				3.013.985		5.293.501
31 Ara 2007			1.890.548				2.972.378		4.862.926
31 Mar 2008			1.574.710				3.191.250		4.765.960
30 Haz.2008			851.160				3.023.750		3.874.910
30 Eyl 2008			595.692				3.127.083		3.722.775
31 Ara 2008			436.943				3.896.969		4.333.912
31 Mar. 2009			3.024.120				4.220.000		7.244.120
30 Haz. 2009		1.677.527	3.497.163				3.863.397		9.038.087
30 Eyl 2009		466.648	4.416.690				7.520.845		12.404.183

Not: Rakamlara faiz gelir reeskontları dahil edilmiştir.

Kaynak: KKTOMB

Tarih	KKTC Merkez Bankası Nezdindeki Mevduat (TL)								Toplam
	Kamu Mevduatı		Bankalar				Diğer		
			A-Serbest		B-Zorunlu Karşılıklar				
	TP	YP	TP	YP	TP	YP	TP	YP	
31 Ara 2003	5.610.409	57.352.145	157.848.309	175.930.837	127.904.483	182.898.905	1.411.702	9.176.830	718.133.620
31 Ara 2004	7.387.126	72.349.516	159.054.556	224.815.180	134.672.580	191.669.514	12.991.937	731.470	803.671.879
31 Ara 2005	11.437.380	97.627.177	221.320.267	221.856.901	171.662.483	196.182.603	18.990.773	684.681	939.762.265
31 Mar 2006	13.671.340	97.765.269	178.703.974	233.489.635	201.724.897	200.768.068	795.800	716.535	927.635.518
30 Haz 2006	13.139.141	72.725.112	210.423.520	290.703.374	221.865.929	248.390.100	522.668	916.704	1.058.686.548
30 Eyl 2006	11.038.313	46.630.391	224.357.136	309.210.751	204.848.869	230.798.415	529.918	743.327	1.028.157.120
31 Ara 2006	6.306.130	58.836.345	271.132.222	289.649.744	208.696.624	242.244.131	5.582.742	694.175	1.083.142.113
31 Mar 2007	1.522.118	34.748.497	422.115.712	245.738.035	229.129.876	250.876.353	176.244	801.152	1.185.107.987
30 Haz 2007	1.862.563	49.149.221	386.279.170	291.860.784	229.263.974	242.545.253	207.507	709.938	1.201.878.410
30 Eyl 2007	5.561.657	54.904.190	330.854.293	314.542.087	235.271.599	232.664.179	5.287.611	704.919	1.179.790.535
31 Ara 2007	14.203.717	32.569.574	425.903.591	343.996.121	239.975.463	210.394.224	542.262	590.442	1.268.175.394
31 Mar 2008	12.533.727	44.457.446	440.235.263	343.550.475	253.796.881	233.390.615	555.477	535.849	1.329.055.733
30 Haz 2008	32.788.967	19.870.247	404.298.288	355.258.061	272.622.653	221.913.097	567.890	521.622	1.307.840.825
30 Eyl.2008	6.279.591	35.178.630	407.638.950	316.664.994	277.364.050	220.511.347	529.277	487.862	1.264.654.701
31 Ara.2008	26.884.020	116.441.846	563.399.378	322.013.947	300.839.064	217.818.783	512.521	646.809	1.548.556.368
31 Mar.2009	35.902.683	18.179.795	599.797.649	339.120.108	281.252.635	209.001.525	515.521	482.522	1.484.252.438
30 Haz.2009	20.662.007	9.044.368	571.758.526	357.075.096	293.736.408	213.790.030	3.949.510	3.332.103	1.473.348.048
30 Eyl.2009	45.524.084	1.360.569	500.184.219	403.763.487	304.655.068	202.248.445	477.931	1.617.158	1.459.830.961

Kaynak: KKTCCMB

Tablo: 5		KKTC Merkez Bankası							
		Döviz Kurları							
		TP / YP							
Yıllar	Aylar	USD		GBP		EURO		KL	
		Alış	Satış	Alış	Satış	Alış	Satış	Alış	Satış
2000		671.093	675.004	992.884	999.073	612.994	621.544	1.001.500	1.021.530
2001		1.439.567	1.446.510	2.081.497	2.092.377	1.268.115	1.274.231	2.105.000	2.210.250
2002		1.634.501	1.642.384	2.618.888	2.632.577	1.703.477	1.711.693	2.800.000	2.940.000
2003		1.395.835	1.402.567	2.476.610	2.489.556	1.745.072	1.753.489	2.880.000	3.024.000
2004		1.342.100	1.348.600	2.576.500	2.590.000	1.826.800	1.835.600	3.046.800	3.199.140
2005		1,3418	1,3483	2,3121	2,3242	1,5875	1,5952	2,6934	2,8281
2006		1,4056	1,4124	2,7569	2,7713	1,8515	1,8604	3,1067	3,262
2007		1,4221	1,4290	2,7941	2,8087	1,8432	1,8521	2,8256	2,9669
2008		1,5123	1,5196	2,1924	2,2039	2,1408	2,1511		
2009	1	1,6345	1,6424	2,3346	2,3468	2,1027	2,1128		
	2	1,6874	1,6955	2,3932	2,4057	2,1360	2,1463		
	3	1,6880	1,6961	2,3899	2,4024	2,2258	2,2365		
	4	1,5968	1,6045	2,3531	2,3654	2,1113	2,1215		
	5	1,5345	1,5419	2,4693	2,4822	2,1555	2,1659		
	6	1,5301	1,5375	2,5272	2,5404	2,1469	2,1573		
	7	1,4770	1,4841	2,4344	2,4471	2,0778	2,0878		
	8	1,4900	1,4972	2,4310	2,4437	2,1380	2,1483		
	9	1,4820	1,4891	2,3549	2,3672	2,1603	2,1707		

Not: Kurlar ay sonu itibarıyla verilmiştir.

Kaynak: KKTCMB

Tablo: 6	Çapraz Kurlar			
	Yabancı Para / USD			
Yıllar	Aylar	£	€	KL
1998		1,6724	1,1753	1,9914
1999		1,6161	1,0037	1,7084
2000		1,4801	0,9208	1,5134
2001		1,4465	0,8809	1,5280
2002		1,6029	1,0422	1,7901
2003		1,7750	1,2502	2,1560
2004		1,9205	1,3611	2,3722
2005		1,7238	1,1831	2,0975
2006		1,9621	1,3172	2,3095
2007		1,9979	1,4683	2,5351
2008		1,4503	1,4156	
2009	1	1,4289	1,2864	
	2	1,4189	1,2659	
	3	1,4164	1,3186	
	4	1,4742	1,3222	
	5	1,6098	1,4047	
	6	1,6523	1,4031	
	6	1,6523	1,4031	
	7	1,6489	1,4068	
	8	1,6322	1,4349	
	9	1,5897	1,4577	

Not: Aysonu çarpaz kurlarıdır.

Kaynak: KKTCMB

Tablo: 7	KKTC Merkez Bankası'nca Türk Lirası ve Döviz Mevduatına Uygulanan Faiz Oranları								
	Yürürlük Tarihi	Para Cinsi				Yönetim Kurulu Kararı		Resmi Gazete	
		TL	\$	€	£	Tarihi	Sayı	Tarihi	Sayı
		Vadesiz	Vadesiz	Vadesiz	Vadesiz				
01.04.2005		1,50	1,25	3,25	13.09.2004	532	17.09.2004	133	
03.06.2005	14,00	1,75			23.12.2004	537	27.12.2004	197	
17.10.2005	13,50				11.01.2005	540	18.01.2005	11	
01.11.2005		2,25			10.03.2005	547	18.03.2005	38	
14.12.2005	13,25				29.03.2005	549	31.03.2005	47	
01.02.2006		2,25	1,50	2,25	02.06.2005	553	16.06.2005	94	
01.06.2006	13,00	3,75	1,75	3,25	14.10.2005	566	24.10.2005	183	
12.06.2006	14,50				27.10.2005	567	08.11.2005	193	
03.07.2006	16,75				13.12.2005	573	20.12.2005	220	
31.07.2006	17,00				31.01.2006	577	10.02.2006	27	
20.09.2007	16,75				26.05.2006	584	01.06.2006	98	
26.10.2007	16,25	3,50	2,25	4,25	09.06.2006	586	15.06.2006	104	
22.11.2007	15,75	3,50	2,25	4,25	29.06.2006	587	14.07.2006	119	
14.12.2007	15,25	3,50	2,25	4,25	28.07.2006	590	31.07.2006	128	
18.01.2008	15,00	3,00	2,25	4,25	20.09.2007	613	08.10.2007	182	
05.02.2008	15,00	3,00	2,25	4,25	26.10.2007	618	06.11.2007	197	
29.02.2008	14,75	2,10	2,25	4,00	22.11.2007	621	04.12.2007	214	
25.03.2008	14,75	1,50	2,25	4,00	14.12.2007	626	19.12.2007	224	
22.05.2008	15,25	1,25	2,25	3,75	18.01.2008	631	24.01.2008	17	
26.06.2008	15,75	1,25	2,25	3,75	05.02.2008	635	19.02.2008	32	
30.07.2008	16,25	1,25	2,25	3,75	29.02.2008	640	13.03.2008	50	
17.10.2008	16,25	0,75	2,00	3,25	16.10.2008	673	22.10.2008	187	
14.11.2008	16,25	0,25	1,75	2,25	13.11.2008	675	26.11.2008	207	
28.11.2008	15,75	0,25	1,75	2,25	27.11.2008	680	16.12.2008	217	
22.12.2008	14,50	0,05	1,25	1,00	19.12.2008	683	25.12.2008	223	
19.01.2009	12,06	0,05	1,25	0,75	16.01.2009	691	23.01.2009	18	
20.02.2009	11,25	0,05	1,25	0,50	20.02.2009	698	04.03.2009	47	
20.03.2009	10,25	0,05	1,25	0,50	20.03.2009	708	27.03.2009	58	
17.04.2009	9,50	0,05	1,00	0,50	17.04.2009	712	27.04.2009	78	
08.05.2009	9,50	0,05	0,75	0,50	08.05.2009	718	18.05.2009	85	
15.05.2009	9,00	0,05	0,75	0,50	15.05.2009	720	28.05.2009	92	
17.06.2009	8,50	0,05	0,75	0,50	17.06.2009	725	22.06.2009	107	
17.07.2009	8,00	0,05	0,75	0,50	17.07.2009	729	03.08.2009	133	
19.08.2009	7,50	0,05	0,75	0,50	19.08.2009	734	03.09.2009	152	
18.09.2009	7,00	0,05	0,75	0,50	18.09.2009	738	06.10.2009	170	

Not: Vadesiz Türk Lirası ve vadesiz döviz mevduatına uygulanan faiz oranları 3 ay, 6 ay ve 1 yıl vadeli mevduat için de geçerlidir.

Kaynak: KKTOMB

Yürürlük Tarihi	KKTC Merkez Bankası'nca Türk Lirası ve Döviz Mevduat Yasal Karşılıklara Uygulanan Faiz Oranları								
	Para Cinsi					Yönetim Kurulu Karar Tarihi	Sayı No	Resmi Gazete Tarihi	Sayı No
	TL	\$	€	£	KL				
16.05.2000	12,00	3,00	3,00	5,00	0,00	28.04.2000	447	16.05.2000	57
16.05.2000	12,00	3,00	3,00	5,00	0,00	28.04.2000	448	16.05.2000	57
28.11.2001	12,00	1,00	1,00	2,50	0,00	05.10.2001	460	28.11.2001	124
07.05.2002	12,00	0,50	0,50	1,50	0,00	30.04.2002	474	07.05.2002	50
12.12.2002	12,00	0,35	0,50	1,25	0,00	29.11.2002	483	12.12.2002	121
09.07.2003	12,00	0,25	0,50	1,25	0,00	02.07.2003	498	09.07.2003	79
01.09.2004	12,00	0,50	0,50	1,75	0,00	25.08.2004	531	01.09.2004	127
01.04.2005	10,00	0,75	0,50	1,75	0,00	29.03.2005	549	31.03.2005	47
01.11.2005	10,00	1,25	0,75	2,00	0,00	27.10.2005	567	08.11.2005	197
01.02.2006	10,00	2,00	1,00	2,00	0,00	31.01.2006	577	10.02.2006	27
03.07.2006	12,00	2,00	1,00	2,00	0,00	29.06.2006	587	14.07.2006	119
26.10.2007	11,75	2,00	1,00	2,00	0,00	26.10.2007	620	06.11.2007	197
22.11.2007	11,25	2,00	1,00	2,00	0,00	22.11.2007	622	04.12.2007	214
14.12.2007	10,75	2,00	1,00	2,00	0,00	14.12.2007	627	19.12.2007	224
18.01.2008	10,50	1,50	1,00	2,00	0,00	18.01.2008	632	24.01.2008	17
05.02.2008	10,50	1,00	1,00	2,00	0,00	05.02.2008	636	19.02.2008	32
29.02.2008	10,25	1,00	1,00	2,00	0,00	29.02.2008	638	13.03.2008	50
25.03.2008	10,25	0,50	1,00	2,00	0,00	25.03.2008	647	03.04.2008	59
22.05.2008	10,75	0,50	1,00	2,00	0,00	22.05.2008	653	16.06.2008	113
22.05.2008	10,75	0,50	1,00	2,00	0,00	22.05.2008	653	16.06.2008	113
30.07.2008	11,00	0,50	1,00	2,00	0,00	30.07.2008	665	15.08.2008	153
17.10.2008	11,00	0,25	1,00	1,75	0,00	16.10.2008	674	22.10.2008	187
14.11.2008	11,00	0,10	1,00	1,25	0,00	13.11.2008	675	26.11.2008	207
28.11.2008	10,75	0,10	1,00	1,25	0,00	27.11.2008	680	16.12.2008	217
22.12.2008	9,75	0,00	0,75	0,50	0,00	19.12.2008	683	25.12.2008	223
19.01.2009	8,00	0,00	0,75	0,25	0,00	16.01.2009	692	23.01.2009	18
20.02.2009	6,50	0,00	0,75	0,25	0,00	20.02.2009	699	04.03.2009	47
08.05.2009	6,5	0,00	0,50	0,25	0,00	08.05.2009	719	18.05.2009	85
17.07.2009	6,00	0,00	0,50	0,25	0,00	17.07.2009	730	03.08.2009	133
19.08.2009	5,50	0,00	0,50	0,25	0,00	19.08.2009	735	15.09.2009	157

Kaynak: KKTCMB

Tablo: 9		Karşılıksız Çekler	
Resmi Gazete		Çek Kullanmaktan Men Edilenler	
Tarih	Numara	Şahıs Adedi	
07.01.2009	02	87	
12.01.2009	06	79	
19.01.2009	11	76	
23.01.2009	18	60	
02.02.2009	24	75	
10.02.2009	30	107	
16.02.2009	34	85	
19.02.2009	40	98	
03.03.2009	46	99	
10.03.2009	49	93	
13.03.2009	52	94	
25.03.2009	57	78	
31.03.2009	60	84	
08.04.2009	64	76	
14.04.2009	67	87	
20.04.2009	72	88	
27.04.2009	78	74	
04.05.2009	80	87	
11.05.2009	83	84	
18.05.2009	85	50	
29.05.2009	93	68	
01.06.2009	94	59	
10.06.2009	100	69	
19.06.2009	106	58	
22.06.2009	106	73	
29.06.2009	111	69	
06.07.2009	116	83	
15.07.2009	122	67	
22.07.2009	124	69	
05.08.2009	135	64	
10.08.2009	138	71	
28.08.2009	150	186	
03.09.2009	152	65	
07.09.2009	153	51	
17.09.2009	159	49	
24.09.2009	161	66	
Toplam		2.828	

Kaynak: KKTCMB

Tablo:10											
Bankacılık Sektörü Aktif / Pasif Özleleri (TL)											
Tarih	Likit Aktifler	Menkul Değerler Cüzdanı	Mevduat Munzam Karşılıkları	Brüt Krediler	Ayrılan Karşılıklar	Diğer	Aktif Toplam	Mevduat	Diğer	Özkaynak	Pasif Toplam
31 Mar. 06	1.889.430.976	179.114.693	403.605.906	1.708.784.907	-72.378.428	388.858.173	4.497.416.227	3.810.605.021	417.307.832	269.503.374	4.497.416.227
30 Haz. 06	2.176.589.149	219.036.817	467.763.048	1.992.481.936	-82.122.464	417.206.051	5.190.954.537	4.455.947.936	418.724.028	316.282.574	5.190.954.537
30 Eyl. 06	2.171.941.973	229.082.162	435.994.635	2.015.049.136	-86.427.659	548.125.993	5.313.766.240	4.528.317.056	455.290.556	330.158.628	5.313.766.240
31 Ara. 06	2.410.564.328	181.675.595	450.480.523	2.321.298.754	-107.673.500	319.399.211	5.575.744.912	4.681.269.785	555.596.373	338.878.754	5.575.744.912
31 Mar. 07	2.180.837.877	208.809.104	478.245.360	2.325.318.647	-109.569.743	441.998.453	5.525.639.698	4.782.999.294	368.130.994	374.509.411	5.525.639.698
30 Haz. 07	2.187.209.608	312.299.655	469.222.026	2.420.288.469	-110.935.160	655.051.239	5.933.135.836	4.935.267.345	457.734.263	540.134.228	5.933.135.836
30 Eyl. 07	2.036.516.327	314.900.396	466.674.205	2.460.748.073	-112.123.588	793.587.509	5.960.302.923	4.890.932.922	509.484.744	559.885.257	5.960.302.923
31 Ara. 07	2.192.535.106	256.423.383	449.634.020	2.734.718.246	-139.797.604	450.648.165	5.944.161.316	4.937.348.215	439.204.779	567.608.322	5.944.161.316
31 Mar. 08	2.263.288.416	299.767.279	491.182.670	3.014.714.936	-145.999.539	567.234.736	6.490.188.498	5.433.715.512	476.698.735	579.774.251	6.490.188.498
30 Haz. 08	2.126.555.640	372.382.274	497.260.756	3.035.096.102	-147.426.105	741.265.990	6.625.134.657	5.429.014.312	586.991.904	609.128.441	6.625.134.657
30 Eyl. 08	1.951.527.676	421.296.127	497.636.616	3.050.463.075	-150.231.964	832.484.765	6.603.176.295	5.319.235.454	654.762.547	629.178.294	6.603.176.295
31 Ara. 08	2.159.456.406	400.626.193	519.976.892	3.431.095.820	-172.869.880	432.036.733	6.770.322.164	5.563.202.312	550.467.921	656.651.931	6.770.322.164
31 Mar. 09	2.276.452.765	531.835.293	489.051.433	3.518.371.486	-189.755.704	544.379.013	7.170.334.286	6.046.223.728	692.057.504	432.053.054	7.170.334.286
30 Haz. 09	2.339.718.502	571.881.118	507.337.424	3.649.578.638	-199.686.877	665.194.449	7.534.023.254	6.252.140.464	517.785.393	764.097.397	7.534.023.254
30 Eyl. 09	2.313.280.977	602.911.921	506.878.164	3.650.308.074	-205.846.833	762.532.302	7.630.064.605	6.280.677.593	557.450.048	791.936.964	7.630.064.605

Kaynak: KTCMB

Brüt Krediler (Toplam) - Sektörlere Göre (TL)													
Tarih	Kamu Kurum ve Kuruluşları	Tarım	Madencilik Ve Taş Ocakçılığı	Sanayi	Nakliye ve Ulaşım	Ticaret	İhracat	Turizm	Bina ve İnşaat	Küçük Esnaf ve Zanaatkar	Şahsi ve Mesleki Borçlar ve Diğer	İskonto Senetleri	Toplam
31 Mar. 2006	550.230.926	9.777.519	127.011	6.532.187	42.106.462	417.553.788	914.348	3.327.679	59.096.373	48.915.776	570.202.838	0	1.708.784.907
30 Haz. 2006	577.578.936	13.679.956	1.079.446	5.380.306	12.310.822	514.616.904	1.597.349	5.375.185	85.413.736	36.401.940	739.047.356	0	1.992.481.936
30 Eyl. 2006	578.266.125	12.656.577	188.443	6.193.499	10.349.405	486.055.487	1.228.440	16.642.680	87.773.690	64.625.509	751.069.281	0	2.015.049.136
31 Ara. 2006	774.505.522	12.237.015	97.269	4.578.970	8.999.513	475.237.461	3.918.302	15.925.745	107.001.070	52.203.900	866.593.986	0	2.321.298.754
31 Mar. 2007	761.710.329	11.313.895	133.082	4.534.875	7.795.296	498.489.684	1.539.834	17.215.578	99.164.939	50.519.975	872.901.160	0	2.325.318.647
30 Haz. 2007	774.777.713	13.444.753	198.925	2.854.070	6.661.351	554.101.869	1.189.640	17.513.167	109.257.022	10.381.970	929.907.989	0	2.420.288.469
30 Eyl. 2007	730.484.840	13.019.292	171.931	1.840.768	5.473.632	551.216.092	1.175.820	17.375.237	123.886.927	9.312.387	1.006.791.147	0	2.460.748.073
31 Ara. 2007	889.522.412	12.361.509	214.999	7.245.280	13.738.420	552.482.376	1.195.948	19.450.948	118.170.144	8.962.862	1.111.373.348	0	2.734.718.246
31 Mar. 2008	944.286.658	13.734.181	45.138	8.169.239	31.331.586	716.482.622	2.294.825	20.732.030	131.958.518	7.614.869	1.138.065.270	0	3.014.714.936
30 Haz. 2008	917.113.768	14.282.443	21.317	8.925.608	14.385.057	608.547.997.29	1.611.366	19.463.618	136.905.749	6.957.565	1.339.768.847	0	3.067.983.337
30 Eyl. 2008	875.733.961	11.879.254	54.386	8.207.353	15.131.457	630.504.985	5.055.621	15.581.659	113.051.235	6.028.632	1.404.123.685	0	3.085.352.229
31 Ara.2008	1.134.577.882	15.030.045	31.019	9.338.727	16.482.729	571.926.608	1.529.394	16.219.693	112.794.326	5.802.941	1.547.362.452	0	3.431.095.820
31 Mar.2009	1.152.338.362	17.428.682	40.132	28.543.091	16.881.606	587.318.917	1.807.140	17.342.031	112.338.185	5.802.778	1.578.530.562	0	3.518.371.486
30 Haz.2009	1.181.553.709	16.108.809	12.608	33.348.274	16.640.013	600.385.414	2.324.641	5.262.928	116.174.544	11.586.797	1.667.180.901	0	3.649.578.638
30 Eyl. 2009	1.188.586.595	14.189.463	18.652	24.185.660	15.341.534	578.188.690	2.487.852	4.832.935	128.498.711	10.930.680	1.683.047.302	0	3.650.308.074

Kaynak: KKTCCMB

Brüt Krediler (TP) - Sektörlere Göre												
Tablo:12	Kamu Kurum ve Kuruluşları	Tarım	Madencilik Ve Taş Ocakçılığı	Sanayi	Nakliye ve Ulaşım	Ticaret	İhracat	Turizm	Bina ve İnşaat	Küçük Esnaf ve Zanaatkar	Şahsi ve Mesleki Borçlar ve Diğer	Toplam
31 Mar. 2006	424.061.833	2.524.192	111.495	3.003.449	13.159.845	174.012.513	134.114	448.434	12.460.464	32.172.712	269.532.789	931.621.839
30 Haz. 2006	438.990.407	2.596.799	121.181	3.075.611	1.819.072	198.478.915	53.761	803.553	24.272.465	12.493.870	348.395.878	1.031.101.512
30 Eyl. 2006	445.833.214	2.123.222	131.087	3.121.601	1.398.880	191.916.063	110.952	5.680.945	22.993.768	37.515.270	360.493.803	1.071.318.805
31 Ara. 2006	660.414.170	2.622.498	4.313	2.197.543	1.273.143	192.672.977	117.235	6.397.473	23.957.973	12.474.257	456.374.596	1.358.506.177
31 Mar. 2007	651.168.217	2.518.020	6.270	2.263.200	1.445.421	202.388.338	118.795	6.389.426	18.659.621	11.186.696	474.207.450	1.370.351.454
30 Haz. 2007	674.700.388	2.381.269	33.074	1.339.132	1.329.431	228.359.463	124.168	6.354.658	20.601.247	10.059.423	490.190.286	1.435.472.539
30 Eyl. 2007	620.065.633	2.174.401	29.661	849.820	1.011.489	233.019.329	123.185	6.432.527	34.097.257	9.021.237	552.733.261	1.459.557.801
31 Ara. 2007	778.081.987	3.456.242	55.882	2.137.329	1.571.101	223.673.018	123.904	8.790.664	38.187.945	8.567.375	629.627.101	1.694.272.548
31 Mar. 2008	824.668.948	4.164.561	4.532	2.390.845	1.028.597	299.783.113	749.106	8.779.603	41.386.428	7.498.246	603.359.972	1.793.813.951
30 Haz. 2008	812.258.026	4.617.849	1.178	3.861.758	994.508	229.696.573	126.925	8.396.970	46.330.867	6.534.698	760.185.337	1.873.004.689
30 Eyl. 2008	769.736.041	3.898.822	3.356	3.275.327	1.299.069	248.827.217	17.543	7.163.198	45.377.540	5.661.577	836.247.835	1.921.507.525
31 Ara. 2008	1.001.717.424	5.878.606	4.785	3.391.807	1.203.725	198.235.317	17.543	7.166.246	39.391.814	5.493.763	902.151.336	2.164.652.365
31 Mar. 2009	1.009.470.207	7.655.950	3.271	3.530.346	1.137.931	188.689.613	93.365	7.355.365	40.457.705	5.481.021	907.070.945	2.170.945.719
30 Haz. 2009	1.053.111.097	7.647.424	4.631	2.186.532	1.094.779	203.157.099	17.589	1.009.009	46.042.380	11.310.442	960.986.975	2.286.567.957
30 Eyl. 2009	1.065.839.139	6.276.941	4.949	2.029.470	1.040.580	199.375.393	90.035	1.101.879	56.661.484	10.728.822	1.011.456.020	2.354.604.712

Kaynak: KKTOMB

Tablo:13												
Brüt Krediler (YP) - Sektörlere Göre (TL)												
Tarih	Kamu Kurum ve Kuruluşları	Tarım	Madencilik Ve Taş Ocakçılığı	Sanayi	Nakliye ve Ulaşım	Ticaret	İhracat	Turizm	Bina ve İnşaat	Küçük Esnaf ve Zanaatkar	Şahsi ve Mesleki Borçlar ve Diğer	Toplam
31 Mar. 2006	126.169.093	7.253.327	15.516	3.528.738	28.946.617	243.541.276	780.234	2.879.245	46.635.909	16.743.065	300.670.050	777.163.068
30 Haz. 2006	138.588.528	11.083.156	958.265	2.304.695	10.491.750	316.137.989	1.543.588	4.571.632	61.141.271	23.908.070	390.651.478	961.380.424
30 Eyl. 2006	132.432.911	10.533.356	57.356	3.071.899	8.950.525	294.139.423	1.117.487	10.961.735	64.779.922	27.110.239	390.575.478	943.730.331
31 Ara. 2006	114.091.352	9.614.517	92.956	2.381.427	7.726.370	282.564.484	3.801.068	9.528.272	83.043.097	39.729.643	410.219.391	962.792.577
31 Mar. 2007	110.542.112	8.795.875	126.812	2.271.675	6.349.874	296.101.347	1.421.039	10.826.152	80.505.318	39.333.279	398.693.710	954.967.193
30 Haz. 2007	100.077.326	11.063.484	165.851	1.514.938	5.331.919	325.742.407	1.065.472	11.158.508	88.655.774	322.547	439.717.703	984.815.930
30 Eyl. 2007	110.419.207	10.844.890	142.270	990.947	4.462.144	318.196.763	1.052.635	10.942.710	89.789.670	291.150	454.057.887	1.001.190.272
31 Ara. 2007	111.440.425	8.905.266	159.117	5.107.951	12.167.319	328.809.358	1.072.044	10.660.284	79.982.199	395.487	481.746.247	1.040.445.697
31 Mar. 2008	119.617.710	9.569.619	40.606	5.778.394	30.302.989	416.699.510	1.545.719	11.952.427	90.572.090	116.623	534.705.298	1.220.900.985
30 Haz. 2008	104.855.742	9.664.594	20.139	5.063.850	13.390.550	378.851.425	1.484.441	11.066.649	90.574.882	422.867	579.583.510	1.194.978.647
30 Eyl.2008	105.997.920	7.980.433	51.030	4.932.025	13.832.388	381.677.768	5.038.078	8.418.462	67.673.696	367.055	567.875.851	1.163.844.704
31 Ara. 2008	132.860.459	9.151.439	26.234	5.946.921	15.279.003	373.691.291	1.511.851	9.053.446	73.402.512	309.178	645.211.121	1.266.443.455
31 Mar. 2009	142.868.154	9.772.731	36.861	25.012.745	15.743.675	398.629.304	1.713.775	9.986.666	71.880.480	321.757	671.459.619	1.347.425.767
30 Haz. 2009	128.442.612	8.461.385	7.977	31.161.742	14.545.234	397.228.315	2.307.052	4.253.919	70.132.164	276.355	706.193.926	1.363.010.681
30 Eyl.2009	122.747.456	7.912.523	13.703	22.156.190	14.300.954	378.813.297	2.397.817	3.731.056	71.837.226	201.858	671.591.282	1.295.703.362

Kaynak: KKTOMB

<i>Tablo:14</i>	Mevduat (Toplam) - Vade Gruplarına Göre (TL)					
Tarih	Vadesiz	1 Ay Vadeli	3 Ay Vadeli	6 Ay Vadeli	1 Yıl Vadeli	Toplam
31 Mar. 2006	555.731.058	2.328.468.462	304.250.292	118.813.656	503.341.554	3.810.605.021
30 Haz. 2006	632.339.790	2.749.061.326	351.519.772	120.317.134	602.709.914	4.455.947.936
30 Eyl. 2006	658.104.923	2.875.283.890	264.050.175	120.808.462	610.069.606	4.528.317.056
31 Ara. 2006	667.387.839	2.987.000.181	269.800.397	119.748.932	637.332.436	4.681.269.785
31 Mar. 2007	646.569.016	3.098.177.485	299.880.755	107.835.843	630.536.195	4.782.999.294
30 Haz. 2007	679.624.887	3.231.282.543	296.479.007	113.218.209	614.662.698	4.935.267.345
30 Eyl. 2007	673.727.598	3.342.121.699	297.147.184	108.433.543	469.502.898	4.890.932.922
31 Ara. 2007	686.675.875	3.423.145.924	292.800.408	91.008.542	443.717.466	4.937.348.215
31 Mar. 2008	683.640.936	3.877.928.119	297.350.324	97.939.817	476.856.316	5.433.715.512
30 Haz. 2008	664.895.014	3.921.366.278	282.997.535	114.376.637	445.378.848	5.429.014.312
30 Eyl. 2008	641.477.521	3.888.850.347	273.817.977	101.357.541	413.732.068	5.319.235.454
31 Ara. 2008	643.700.657	4.093.169.327	280.260.078	97.449.972	448.622.277	5.563.202.312
31 Mar. 2009	705.946.934	4.189.891.353	495.040.471	125.375.115	529.969.854	6.046.223.728
30 Haz. 2009	750.085.631	4.480.358.060	356.189.820	134.775.587	530.731.366	6.252.140.464
30 Eyl. 2009	796.459.053	4.451.871.007	371.524.104	146.150.070	514.673.359	6.280.677.593

Kaynak: KKTCMB

<i>Tablo:15</i>	Mevduat (TP) - Vade Gruplarına Göre					
Tarih	Vadesiz	1 Ay Vadeli	3 Ay Vadeli	6 Ay Vadeli	1 Yıl Vadeli	Toplam
31 Mar. 2006	229.055.869	1.350.785.179	174.084.663	53.020.449	182.989.408	1.989.935.568
30 Haz. 2006	255.650.801	1.548.483.915	188.047.131	36.268.667	205.384.243	2.233.834.757
30 Eyl. 2006	245.879.494	1.598.684.379	116.318.532	25.967.465	212.431.768	2.199.281.637
31 Ara. 2006	280.974.568	1.649.756.442	110.748.728	21.829.830	238.399.904	2.301.709.471
31 Mar. 2007	251.626.710	1.780.034.453	128.531.618	18.884.379	207.446.841	2.386.524.001
30 Haz. 2007	294.331.846	1.903.729.678	119.086.038	21.391.539	197.139.969	2.535.679.071
30 Eyl. 2007	272.830.803	2.044.430.435	117.034.449	22.979.058	85.080.451	2.542.355.195
31 Ara. 2007	332.637.592	2.119.471.958	119.491.290	16.602.866	79.081.538	2.667.285.244
31 Mar. 2008	314.060.595	2.359.622.705	119.246.358	12.600.564	58.311.506	2.863.841.728
30 Haz. 2008	312.154.454	2.513.835.113	106.171.388	13.437.511	58.253.421	3.003.851.887
30.Eyl. 2008	299.417.122	2.479.148.948	104.656.196	17.616.191	61.200.236	2.962.038.693
31 Ara. 2008	294.839.803	2.675.950.270	129.994.321	18.596.002	64.441.486	3.183.821.880
31 Mar. 2009	345.994.089	2.678.754.235	329.984.230	39.560.721	113.866.066	3.508.159.341
30 Haz. 2009	366.897.744	2.972.219.081	178.734.548	45.642.129	109.602.600	3.673.096.102
30.Eyl. 2009	397.882.783	2.997.889.463	187.513.936	60.108.693	113.536.617	3.756.931.492

Kaynak: KKTCMB

<i>Tablo:16</i>	Mevduat (YP) - Vade Gruplarına Göre (TL)					
Tarih	Vadesiz	1 Ay Vadeli	3 Ay Vadeli	6 Ay Vadeli	1 Yıl Vadeli	Toplam
31 Mar. 2006	326.675.189	977.683.283	130.165.629	65.793.206	320.352.145	1.820.669.453
30 Haz. 2006	376.688.989	1.200.577.410	163.472.641	84.048.467	397.325.671	2.222.113.178
30 Eyl. 2006	412.225.429	1.276.599.512	147.731.643	94.840.997	397.637.838	2.329.035.419
31 Ara. 2006	386.413.271	1.337.243.739	159.051.669	97.919.103	398.932.533	2.379.560.313
31 Mar. 2007	394.942.306	1.318.143.032	171.349.137	88.951.464	423.089.354	2.396.475.293
30 Haz. 2007	385.293.041	1.327.552.866	177.392.969	91.826.670	417.522.729	2.399.588.275
30 Eyl. 2007	400.896.795	1.297.691.264	180.112.735	85.454.485	384.422.447	2.348.577.727
31 Ara. 2007	354.038.282	1.303.673.966	173.309.118	74.405.676	364.635.929	2.270.062.971
31 Mar. 2008	369.580.342	1.518.305.414	178.103.966	85.339.252	418.544.810	2.569.873.784
30 Haz. 2008	352.740.560	1.407.531.165	176.826.146	100.939.127	387.125.427	2.425.162.425
30 Eyl. 2008	342.060.398	1.409.701.399	169.161.781	83.741.350	352.531.833	2.357.196.761
31 Ara. 2008	348.860.855	1.417.219.057	150.265.757	78.853.971	384.180.792	2.379.380.431
31 Mar. 2009	359.952.846	1.511.137.118	165.056.241	85.814.394	416.103.788	2.538.064.387
30 Haz. 2009	383.187.887	1.508.138.979	177.455.272	89.133.458	421.128.766	2.579.044.362
30 Eyl. 2009	398.576.270	1.453.981.543	184.010.168	86.041.378	401.136.742	2.523.746.101

Kaynak: KKTCMB

<i>Tablo:17</i>	Mevduat (Toplam) - Türlerine Göre (TL)					
Tarih	Resmi	Ticari	Tasarruf	Diğer	Bankalar	Toplam
31 Mar. 2006	346.419.234	256.089.020	2.946.782.133	213.278.332	48.036.301	3.810.605.021
30 Haz. 2006	408.677.093	306.570.636	3.434.522.235	243.940.817	62.237.156	4.455.947.936
30 Eyl. 2006	508.697.346	857.672.630	2.918.210.167	203.728.488	40.008.425	4.528.317.056
31 Ara. 2006	480.631.897	352.324.127	3.580.359.050	218.023.963	49.930.748	4.681.269.785
31 Mar. 2007	482.798.076	334.455.049	3.706.065.934	218.126.019	41.554.216	4.782.999.294
30 Haz. 2007	556.187.739	352.030.579	3.761.674.376	214.974.353	50.400.299	4.935.267.345
30 Eyl. 2007	491.358.408	299.017.883	3.808.933.621	217.372.577	74.250.432	4.890.932.922
31 Ara. 2007	456.189.536	357.054.423	3.808.509.959	230.559.678	85.034.619	4.937.348.215
31 Mar. 2008	485.582.410	373.513.823	4.153.682.878	268.494.261	152.442.140	5.433.715.512
30 Haz. 2008	506.600.250	350.011.683	4.236.504.637	253.357.936	82.539.806	5.429.014.312
30 Eyl. 2008	503.028.653	336.360.997	4.160.721.561	257.367.439	61.756.804	5.319.235.454
31 Ara. 2008	572.893.308	321.244.884	4.367.086.030	252.241.487	49.736.603	5.563.202.312
31 Mar. 2009	561.811.383	374.186.111	4.689.319.257	359.485.968	61.421.009	6.046.223.728
30 Haz. 2009	582.214.622	370.315.712	4.902.479.188	341.644.966	55.485.976	6.252.140.464
30 Eyl. 2009	592.726.722	385.402.798	4.871.864.181	359.672.024	71.011.868	6.280.677.593

Kaynak: KKTCMB

Tablo:18	Mevduat (TP) - Türlerine Göre					
Tarih	Resmi	Ticari	Tasarruf	Diğer	Bankalar	Toplam
31 Ara. 2005	266.897.177	126.799.293	1.193.382.452	209.972.304	24.469.975	1.821.521.201
31 Mar. 2006	282.477.976	130.235.486	1.385.697.297	170.447.408	21.077.401	1.989.935.568
30 Haz. 2006	327.645.832	144.833.398	1.544.082.503	186.737.494	30.535.530	2.233.834.757
30 Eyl. 2006	339.262.236	294.463.754	1.398.775.389	153.908.964	12.871.294	2.199.281.637
31 Ara. 2006	356.374.053	148.083.059	1.624.732.416	161.919.643	10.600.300	2.301.709.471
31 Mar. 2007	377.927.916	131.019.910	1.712.087.785	154.297.817	11.190.574	2.386.524.001
30 Haz. 2007	455.658.060	141.570.076	1.767.520.783	150.760.470	20.169.681	2.535.679.071
30 Eyl. 2007	391.233.269	138.979.761	1.830.586.502	149.480.362	32.075.302	2.542.355.195
31 Ara. 2007	366.764.730	154.522.579	1.933.649.219	171.701.331	40.647.385	2.667.285.243
31 Mar. 2008	385.595.735	169.951.573	2.073.773.287	181.505.793	53.015.340	2.863.841.728
30 Haz. 2008	400.718.684	163.795.104	2.207.812.620	190.618.453	40.907.023	3.003.851.885
30 Eyl. 2008	407.899.328	152.688.702	2.186.231.111	190.520.583	24.698.969	2.962.038.693
31 Ara. 2008	438.594.044	160.117.486	2.365.574.990	194.608.689	24.926.672	3.183.821.880
31 Mar. 2009	471.301.823	180.108.773	2.597.137.871	227.639.234	31.971.640	3.508.159.341
30 Haz. 2009	492.945.427	177.826.906	2.740.226.125	237.199.672	24.897.972	3.673.096.102
30 Eyl. 2009	504.408.612	181.004.444	2.780.855.846	247.474.921	43.187.669	3.756.931.492

Kaynak: KKTCMB

<i>Tablo:19</i>	Mevduat (YP) - Türlerine Göre (TL)					
Tarih	Resmi	Ticari	Tasarruf	Diğer	Bankalar	Toplam
31 Ara. 2005	63.921.275	124.225.255	1.540.553.388	42.442.585	40.076.222	1.811.218.726
31 Mar. 2006	63.941.258	125.853.534	1.561.084.836	42.830.924	26.958.900	1.820.669.453
30 Haz. 2006	81.031.261	161.737.238	1.890.439.732	57.203.322	31.701.626	2.222.113.178
30 Eyl. 2006	169.435.110	563.208.876	1.519.434.777	49.819.525	27.137.131	2.329.035.419
31 Ara. 2006	124.257.844	204.241.068	1.955.626.634	56.104.320	39.330.448	2.379.560.313
31 Mar. 2007	104.870.160	203.435.139	1.993.978.149	63.828.202	30.363.642	2.396.475.293
30 Haz. 2007	100.529.678	210.460.503	1.994.153.593	64.213.882	30.230.618	2.399.588.275
30 Eyl. 2007	100.125.139	160.038.122	1.978.347.119	67.892.215	42.175.131	2.348.577.727
31 Ara. 2007	89.424.806	202.531.844	1.874.860.741	58.858.346	44.387.234	2.270.062.971
31 Mar. 2008	99.986.675	203.562.249	2.079.909.591	86.988.468	99.426.801	2.569.873.784
30 Haz. 2008	105.881.566	186.216.579	2.028.692.017	62.739.483	41.632.782	2.425.162.427
30 Eyl. 2008	95.129.325	183.672.295	1.974.490.450	66.846.855	37.057.836	2.357.196.761
31 Ara. 2008	134.299.264	161.127.398	2.001.511.040	57.632.798	24.809.931	2.379.380.431
31 Mar. 2009	90.509.561	194.077.337	2.092.181.368	131.846.734	29.449.368	2.538.064.387
30 Haz. 2009	89.269.195	192.488.806	2.162.253.063	104.445.294	30.588.004	2.579.044.362
30 Eyl. 2009	88.318.111	204.398.354	2.091.008.334	112.192.103	27.824.199	2.523.746.101

Kaynak: KKTCMB

<i>Tablo:20</i>	Bankalar Yasası Altında Faaliyet Gösteren Lisanslı Bankalar
1	KIBRIS VAKIFLAR BANKASI LTD.
2	AKFİNANS BANK LTD.
3	CREDİTWEST BANK LTD.
4	ARTAM BANK LTD.
5	ASBANK LTD.
6	CONTİNENTAL BANK LTD.
7	DENİZ BANK LTD.
8	KIBRIS İKTİSAT BANKASI LTD.
9	KIBRIS TÜRK KOOPERATİF MERKEZ BANKASI LTD.
10	LİMASOL TÜRK KOOPERATİF BANKASI LTD.
11	ŞEKERBANK (KIBRIS) LTD.
12	TÜRK BANKASI LTD.
13	UNİVERSAL BANK LTD.
14	VİYA BANK LTD.
15	YAKINDOĞU BANK LTD.
16	YEŞİLADA BANK LTD.
17	KIBRIS FAİSAL İSLAM BANKASI LTD.
18	HSBC BANK A.Ş.
19	T.GARANTİ BANKASI A.Ş.
20	T.HALK BANKASI A.Ş.
21	T.İŞ BANKASI A.Ş.
22	T.C. ZİRAAT BANKASI A.Ş.
23	ING BANK A.Ş.
24	TÜRK EKONOMİ BANKASI A.Ş.

Kaynak: KKTCMB

Tablo:21	Temel Ekonomik ve Sosyal Göstergeler											
	1985	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008 ^T
GSMH (Cari Fiyatlarla TL)	126.874,2	1.547.793,0	35.178.971,7	651.380.055,0	1.070.424.473,0	1.418.703.263,6	1.907.070.964,0	2.520.806.747,4	3.143.699.611,6	4.101.387.190,5	4.671.255.885,9	5.157.412.657,8
GSMH (1977 Fiyatlarıyla TL)	5.080,4	6.977,4	7.457,8	9.037,9	8.545,9	9.133,1	10.177,1	11.739,6	13.327,0	15.090,7	15.310,8	15.024,4
GSMH (Milyon \$)	240,2	591,0	755,7	1.039,9	908,8	941,4	1.283,7	1.765,2	2.327,8	2.845,2	3.598,8	3.657,7
Reel Büyüme Hızı (%)	7,5	5,7	2,6	-0,6	-5,4	6,9	11,4	15,4	13,5	13,2	1,5	-1,9
Fert Başına GSMH (Cari Fiyatlarla TL) 4	791.544,0	9.026.664,0	193.969.948,0	3.118.351.900,0	5.068.513.682,0	6.645.260.285,0	8.837.624.376,0	11.559.833.937,0	14.271,0	17.063,0	19.165,0	18.275,0
Fert Başına GSMH (\$)	1.498,0	3.447,0	4.167,0	4.978,0	4.303,0	4.409,0	5.949,0	8.095,0	10.567,0	11.837,0	14.765,0	15.984,0
Enflasyon Oranı (%)	43,0	69,4	72,2	53,2	76,8	24,5	12,6	11,6	2,7	19,2	9,4	14,5 ^G
Bütçe Açığı (Milyon \$)1	23,7	31,9	83,7	136,7	146,1	225,1	176,9	104,2	185,3	287,3	221,2	n.a
Banka Mevduatları (Milyon \$) 2	88,2	277,6	499,8	802,7	805,4	1.153,5	1.785,9	2.355,8	2.707,4	3.330,4	4.239,2	n.a
Döviz Rezervi (Milyon \$)	61,3	183,7	417,8	631,9	722,6	941,6	1.222,6	1.544,6	1.597,6	2.030,9	2.072,1	n.a
İhracat (Milyon \$)	46,3	65,5	67,3	50,4	34,6	45,4	50,8	62,0	68,1	68,1	83,7	85,2
İthalat (Milyon \$)	143,0	381,5	366,1	424,9	272,0	309,6	477,8	853,1	1.255,5	1.376,2	1.539,2	1.534,4
Dış Ticaret Dengesi (Milyon \$)	-96,7	-316,0	-298,8	-374,5	-237,4	-264,2	-427,0	-791,1	-1.187,4	-1.308,1	-1.455,5	-1.449,2
İhracat / İthalat (%)	32,4	17,2	18,4	11,9	12,7	14,7	10,6	7,3	5,4	4,9	5,4	5,6
Gelen Turist Sayısı	125.075,0	300.810,0	385.759,0	432.953,0	365.097,0	425.556,0	469.867,0	599.012,0	652.779,0	715.749,0	791.036	n.a
Türkiye	103.791,0	243.269,0	298.026,0	347.712,0	277.739,0	316.193,0	340.083,0	434.744,0	488.023,0	572.633,0	634.580	n.a
Diğer	21.284,0	57.541,0	87.733,0	85.241,0	87.358,0	109.363,0	129.784,0	164.268,0	164.756,0	143.116,0	156.456	n.a
Net Turizm Geliri (Milyon \$)	47,3	224,8	218,9	198,3	93,7	114,1	178,8	288,3	328,8	303,2	381,0	n.a
İstihdam 3	61.499,0	71.525,0	76.454,0	89.327,0	90.366,0	93.114,0	98.860,0	86.914,0	85.583,0	91.815,0	89.787	n.a
İşsiz Sayısı 3	1.405,0	849,0	752,0	1.166,0	1.500,0	1.535,0	1.375,0	9.678,0	7.665,0	9.552,0	9.361	n.a
İşsizlik Oranı (%) 3	2,2	1,2	1,0	1,3	1,6	1,6	1,4	10,0	8,2	9,4	9,4	n.a
Nüfus	160.287,0	171.469,0	181.363,0	208.886,0	211.191,0	213.491,0	215.790,0	218.066,0	220.289,0	257.513,0	268.011,0	n.a
Yıllık Nüfus Artışı (%)	1,5	1,3	1,2	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,0	16,9	4,1	n.a
Nüfus Yoğunluğu	49,4	52,9	55,9	64,4	65,1	65,9	66,6	67,3	68,0	79,4	82,7	n.a
Sağlık Giderleri / GSMH (%)	2,2	2,3	2,7	3,0	2,3	2,8	3,3	3,0	2,0	3,4	3,9	n.a
Sağlık Giderleri / Bütçe (%)	6,1	6,8	6,9	5,9	5,6	5,0	6,1	6,0	6,0	7,2	8,6	n.a
Yıllık Ort. 1 ABD\$=TL	528,3	2.619,0	46.554,5	626.397,7	1.177.869,6	1.507.052,0	1.485.591,9	1.428.057,9	1,3505	1,4415	1,2980	1,41

1) Dış yardımlar dahil değildir.

2) Türk lirası mevduatları ile döviz mevduatları (Tevdiatları) içermektedir.

3) Yaratılan katma değere göre hesaplanan istihdam ve kayıtlı ortalama işsiz sayıları ifade edilmektedir. İlk kez yapılan Ekim 2004 Hanehalkı İşgücü Anketine göre istihdam 74,511, işsiz sayısı 7,709, işsizlik oranı ise % 9,4 olarak tespit edilmiştir.

(T) Gerçekleşme Tahmini

(G) Gerçekleşme

(n.a.) Not available (Bilgi mevcut değildir.)

Kaynak: DPÖ

<i>Tablo:22</i>	Gayri Safi Hasılda Sektörel Gelişmeler (Cari Fiyatlarla TL)										
Sektörler	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009 ^T
1. Tarım	3.530.103,8	44.740.397,7	78.627.217,0	125.668.938,8	176.365.031,8	222.993.161,4	214.199.034,4	249.446.249,5	288.151.830,1	259.154.100,9	328.074.313,8
2. Sanayi	4.520.394,6	68.385.932,1	121.736.377,0	157.576.560,4	191.426.017,9	231.046.611,0	281.023.837,1	377.504.439,0	430.808.660,4	542.766.477,2	513.173.082,0
3. İnşaat	1.291.235,6	28.934.272,9	38.923.294,0	62.012.967,1	93.301.912,1	106.808.649,0	164.910.647,6	314.785.285,7	364.429.418,0	362.216.034,6	332.555.697,9
4. Ticaret-Turizm	6.454.946,9	104.703.253,7	165.151.924,5	215.553.627,8	300.879.734,5	391.227.279,3	541.407.692,0	617.508.618,1	630.286.930,1	721.709.047,4	658.123.543,8
5. Ulaştırma-Haberleşme	3.006.231,4	84.621.650,4	133.453.268,5	185.264.817,9	221.109.706,3	257.580.209,2	328.773.502,2	437.242.766,0	533.409.559,0	614.527.377,1	631.111.611,8
6. Mali Müesseseler	3.879.119,3	41.620.313,4	92.762.971,3	89.952.347,0	115.256.266,8	187.245.581,7	195.523.141,4	259.316.015,9	309.354.672,4	357.835.272,5	388.225.290,2
7. Konut Sahipliği	634.713,2	15.787.564,6	28.508.816,3	41.431.859,9	50.851.059,5	61.591.937,3	70.261.205,2	117.722.525,7	144.191.222,9	175.938.464,6	203.177.710,6
8. Serbest Meslek ve Hizmetler	1.884.287,4	52.134.500,2	133.995.824,5	138.860.124,0	152.767.569,2	225.376.845,3	307.873.501,9	441.919.623,1	493.519.363,3	525.208.660,7	554.786.099,4
9. Kamu Hizmetleri	7.155.640,7	155.998.145,8	199.156.534,7	277.867.134,2	404.604.239,3	510.392.550,4	628.119.921,8	808.000.153,1	1.003.489.892,8	1.103.967.143,1	1.166.295.896,3
10. İthalat Vergileri	2.360.943,6	53.038.365,4	76.836.146,0	113.513.407,6	170.842.157,1	262.481.261,1	338.288.483,0	364.654.029,4	406.650.516,8	416.585.101,4	376.923.073,0
11. GSYİH	34.717.616,5	649.964.396,2	1.069.152.373,8	1.407.701.784,7	1.877.403.694,5	2.456.744.085,7	3.070.380.966,6	3.988.099.705,5	4.604.292.065,9	5.079.907.679,4	5.152.446.318,8
12. Net Dış Alem Faktör Gelirleri	461.355,2	1.415.658,8	1.272.099,2	11.001.478,9	29.667.269,5	64.062.661,7	73.318.645,0	113.287.485,0	66.963.820,0	63.465.472,0 ^T	n.a
GSMH	35.178.971,7	651.380.055,0	1.070.424.473,0	1.418.703.263,6	1.907.070.964,0	2.520.806.747,4	3.143.699.611,6	4.101.387.190,5	4.671.255.885,9	5.157.412.657,8^T	n.a
Fert Başına GSMH (\$)	4.167	4.978	4.303	4.409	5.949	8.095	10.567	11.837	14.765	15.984^T	n.a
Nüfus	181.363	208.886	211.191	213.491	215.790	218.066	220.289	257.513	268.011	n.a	n.a

Fert başına GSMH'daki ani düşüş 1996 Genel Nüfus Sayımı sonucuna göre değişen nüfus bazından kaynaklanmıştır.

(T) Gerçekleşme Tahmini

(n.a.) Not available (Bilgi mevcut değildir.)

Kaynak: DPÖ

Tablo:23	Ekonominin Genel Dengesi (Cari Fiyatlarla TL)										
	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008 ^H
1. Toplam Kaynaklar	1.590.612,2	35.751.592,2	671.925.898,6	1.090.566.043,0	1.398.132.003,8	1.878.250.481,9	2.540.942.363,1	3.516.842.761,6	4.394.876.590,5	4.996.275.085,9	5.090.543.457,0
2. Toplam Yatırımlar	260.301,0	4.826.688,7	112.472.551,5	157.286.379,1	224.436.826,2	329.272.466,6	509.834.737,3	686.011.306,8	1.018.044.241,0	1.089.189.810,9	1.162.683.916,1
3. Toplam Tüketim	1.330.311,2	30.924.903,5	559.453.347,1	933.279.663,9	1.173.695.177,6	1.548.978.015,3	2.031.107.625,8	2.830.831.454,8	3.376.832.349,5	3.907.085.275,0	3.927.859.540,9
4. Kamu Harcanabilir Geliri	405.931,0	4.966.148,4	131.222.483,7	130.312.005,8	108.227.350,2	324.355.696,0	428.522.480,2	561.687.554,2	755.998.286,5	904.709.892,4	1.052.730.316,0
5. Özel Harcanabilir Gelir	1.141.862,0	30.212.823,3	520.157.571,3	940.112.467,2	1.310.475.913,4	1.582.715.268,0	2.092.284.267,2	2.582.012.057,4	3.345.388.904,0	3.766.545.993,5	3.802.319.141,0
Özel Tasarruf Oranı (%)	14,2	24,4	26,9	25,6	35,1	32,4	31,5	19,4	28,6	29,0	29,2
6. Toplam Yurtiçi Tasarruflar	217.481,8	4.254.068,2	91.926.707,9	137.144.809,1	245.008.086,0	358.092.948,7	489.699.121,6	312.868.156,8	724.554.841,0	764.170.610,9	927.189.916,1

(H) Hedef

Kaynak: DPÖ

Tablo:24	Sektörel Katma Değerlerin Reel Büyüme Hızları (%)															
	Sektörler	1990	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
1. Tarım	-9,8	2,4	8,9	-31,0	5,9	29,2	-13,2	16,1	18,9	7,3	8,5	2,8	-3,2	0,4	-18,2	8,8
2. Sanayi	3,8	5,1	-1,9	3,6	1,2	2,4	4,0	-6,5	5,0	7,7	10,6	6,4	20,0	-0,9	-10,3	-6,5
3. İnşaat	1,0	-21,5	3,1	23,7	7,3	2,0	18,7	-20,4	15,9	30,8	5,3	18,9	68,1	4,2	-8,0	-21,0
4. Ticaret-Turizm	10,5	10,7	-10,6	5,9	10,1	7,4	-5,4	-15,5	13,9	12,5	25,5	20,8	9,5	-2,7	-2,1	-16,2
5. Ulaştırma-Haberleşme	5,0	6,6	5,5	9,4	4,0	7,0	6,7	-0,5	3,7	4,2	8,8	14,2	-0,7	-3,6	2,2	4,3
6. Mali Müesseseler	7,8	13,2	3,5	13,8	8,8	8,4	-6,8	-18,0	-10,1	6,7	-0,3	4,2	8,9	6,3	9,6	1,9
7. Konut Sahipliği	2,1	1,9	1,6	2,8	2,8	2,5	2,2	3,1	2,0	2,4	2,4	3,4	20,1	4,6	2,7	3,7
8. Serbest Meslek ve Hizmetler	10,0	2,1	84,8	26,5	3,6	15,5	-10,7	14,3	0,9	5,7	26,0	19,1	12,5	6,6	4,3	1,9
9. Kamu Hizmetleri	4,1	-2,2	2,6	0,6	3,5	2,3	3,1	-1,5	-0,5	4,1	5,2	6,8	2,4	8,2	1,2	-1,1
10. İthalat Vergileri	57,5	19,9	4,9	15,9	5,1	6,7	3,4	-19,6	6,7	36,9	46,8	29,7	-0,6	12,3	-0,8	-10,3
11. GSYİH	6,4	3,0	3,8	4,3	5,2	7,5	..	-5,4	6,2	10,6	14,2	13,8	12,7	2,8	-2,9	-6,1
12. Net Dış Alem Faktör Gelirleri	-52,2	-21,3	-63,5	-36,1	269,3	-8,8	-74,4	-48,2	594,1	123,5	88,5	7,4	34,1	-47,3	-15,8 ^T	n.a
GSMH	5,7	2,6	2,9	4,1	6,0	7,4	-0,6	-5,4	6,9	11,4	15,4	13,5	13,2	1,5	-1,9^T	n.a

(T) Gerçekleşme Tahmini

(n.a.) Not available (Bilgi mevcut değildir.)

Kaynak: DPÖ

Tablo:25	Kaynaklar - Harcamalar Dengesi (Cari Fiyatlarla TL)										
	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008 ^H
1. Toplam Kaynaklar	1.590.612,2	35.751.592,2	671.925.898,6	1.090.566.043,0	1.398.132.003,8	1.878.250.481,9	2.540.942.363,1	3.516.842.761,6	4.394.876.590,5	4.996.275.085,9	5.090.543.457,0
2. Toplam Yatırımlar	260.301,0	4.826.688,7	112.472.551,5	157.286.379,1	224.436.826,2	329.272.466,6	509.834.737,3	686.011.306,8	1.018.044.241,0	1.089.189.810,9	1.162.683.916,1
3. Toplam Tüketim	1.330.311,2	30.924.903,5	559.453.347,1	933.279.663,9	1.173.695.177,6	1.548.978.015,3	2.031.107.625,8	2.830.831.454,8	3.376.832.349,5	3.907.085.275,0	3.927.859.540,9
4. Toplam Yurtiçi Tasarruflar	217.481,8	4.254.068,2	91.926.707,9	137.144.809,1	245.008.086,0	358.092.948,7	489.699.121,6	312.868.156,8	724.554.841,0	764.170.610,9	927.189.916,1

(H) Hedef

Kaynak: DPÖ

Tablo:26	Yatırım Tasarruf Dengesi (Cari Fiyatlarla TL)										
	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008 ^H
1. Toplam Yatırımlar	260.301,0	4.826.688,7	112.472.551,5	157.286.379,1	224.436.826,2	329.272.466,6	509.834.737,3	686.011.306,8	1.018.044.241,0	1.089.189.810,9	1.162.683.916,1
1.1. Sabit sermaye Yat.	236.220,0	4.247.018,7	102.823.019,5	140.749.578,3	199.231.606,8	306.203.356,7	466.600.661,0	645.460.056,4	966.659.314,9	1.064.282.208,1	1.099.457.239,4
1.2. Stok Değişimleri	24.081,0	579.670,0	9.649.532,0	16.536.800,8	25.205.219,4	23.069.109,9	43.234.076,3	40.551.250,4	51.384.926,1	24.907.602,8	63.226.676,7
2. Toplam Tasarruflar	260.301,0	4.826.688,7	112.472.551,5	157.286.379,1	224.436.826,2	329.272.466,6	509.834.737,3	686.011.306,8	1.018.044.241,0	1.089.189.810,9	1.162.683.916,1
2.1. Yurtiçi Tas.	217.481,8	4.254.068,2	91.926.707,9	137.144.809,1	245.008.086,0	358.092.948,7	489.699.121,6	312.868.156,8	724.554.841,0	764.170.610,9	927.189.916,1
2.2. Dış Tas.	42.819,2	572.620,5	20.545.843,6	20.141.570,0	-20.571.259,8	-28.820.482,1	20.135.615,7	373.143.150,0	293.489.400,0	325.019.200,0	235.494.000,0

(H) Hedef

Kaynak: DPÖ

Tablo:27	Sabit Sermaye Yatırımlarının Sektörel Dağılımı (Cari Fiyatlarla TL)										
	Sektörler	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
1. Tarım	16.266,1	291.465,0	6.287.369,1	11.273.995,9	15.876.418,2	19.505.376,0	25.067.329,5	30.288.995,7	37.031.696,5	25.096.397,8	35.802.089,5
2. Sanayi	29.880,2	424.680,0	13.592.581,5	15.288.051,7	22.529.433,0	40.640.073,2	70.693.090,7	84.573.998,0	154.480.514,6	188.370.607,1	212.591.883,6
3. İnşaat	7.281,6	86.069,4	2.065.985,6	2.544.432,3	4.327.423,0	8.909.608,5	21.259.857	43.258.675,4	34.687.310,1	20.913.624,0	34.005.047,0
4. Ticaret-Turizm	1.7135,1	426.138,0	8.500.384,0	11.290.015,6	19.239.532,6	35.370.682,2	55.650.643,9	68.847.433,3	90.649.789,0	101.226.532,6	136.038.364,5
5. Ulaştırma-Haberleşme	65.352,6	842.923,0	15.590.051,2	14.193.791,5	29.705.307,4	44.707.365,5	63.636.784,3	86.087.316,9	125.687.146,5	71.995.694,2	141.641.196,8
6. Mali Müesseseler	315,9	46.561,4	980.516,9	1.193.000,5	1.371.729,5	1.953.076,3	7.523.937	9.103.826,6	10.069.587,4	11.418.664,9	14.969.556,3
7. Konut Sahipliği	76.299,5	1.649.636,0	26.985.759,6	58.768.951,8	66.347.993,9	91.113.091,2	121.390.563,7	204.215.564,9	353.405.768,1	466.969.956,7	262.213.147,0
8. Serbest Meslek ve Hizmetler	7.118,4	121.667,0	6.896.702,1	5.518.412,4	7.999.201,9	12.718.481,6	22.014.944,9	25.959.956,5	49.092.282,6	88.371.762,0	124.282.823,8
9. Kamu Hizmetleri	16.570,6	357.879,0	21.923.669,5	20.678.926,6	31.834.567,3	51.285.602,2	79.363.510,0	93.124.289,1	37.031.696,5	89.918.968,8	192.885.992,8
Toplam	236.220,0	4.247.019,0	102.823.019,5	140.749.578,3	199.231.606,8	306.203.356,7	466.600.661,0	645.460.056,4	966.659.314,9	1.064.282.208,1	1.154.430.101,3

(H) Hedef

Kaynak: DPÖ

Tablo:28	Kamu Kesimi Genel Dengesi (Cari Fiyatlarla TL)										
	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008 ^H
1. Kamu Gelirleri	573.648,1	10.753.633,8	242.932.294,8	396.701.251,1	525.661.550,6	772.834.745,1	1.023.173.117,8	1.253.787.499,2	1.524.019.743,1	1.739.498.572,7	2.051.312.013,1
2. Transferler	167.717,1	5.787.485,4	137.670.634,1	264.734.268,3	450.263.752,6	494.826.495,5	594.650.637,6	692.099.945,0	768.021.456,6	834.788.680,2	945.945.181,3
3. Kamu Harcanabilir Geliri	405.931,0	4.966.148,4	105.261.660,7	131.966.982,8	75.397.798,0	278.008.249,6	428.522.480,2	561.687.554,2	755.998.286,5	904.709.892,4	1.105.366.831,8
4. Kamu Cari Giderleri	350.359,4	8.078.733,9	178.984.668,9	233.532.591,0	322.959.794,0	478.793.537,1	597.959.676,7	749.134.768,6	988.884.634,8	1.231.306.843,6	1.299.285.542,8
5. Kamu Tasarrufu	55.571,6	-3.112.585,5	-73.723.008,2	-101.565.608,2	-247.561.996,0	-200.785.287,5	-169.437.196,5	-187.447.214,4	-232.886.348,3	-326.596.951,2	-193.918.711,0
6. Kamu Yatırımı	102.328,4	1.275.418,4	44.290.236,6	47.900.944,5	78.583.801,2	106.416.004,5	147.760.223,3	181.099.777,0	315.787.586,7	255.504.843,5	318.597.446,0
7. Kamu Finansman Gereği	46.756,8	4.388.003,9	118.013.244,8	149.466.552,7	326.145.797,2	307.201.292,0	317.197.419,8	368.546.991,4	548.673.935,0	582.101.794,7	512.516.157,0

(H) Hedef

Kaynak: DPÖ

Tablo:29	Özel Kesim Genel Dengesi (Cari Fiyatlarla TL)										
	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008 ^H
1. Özel Harcanabilir Gelir	1.141.862,0	30.212.823,3	546.118.394,3	938.457.490,2	1.343.305.465,6	1.629.062.714,4	2.092.284.267,2	2.582.012.057,4	3.345.388.904,0	3.766.545.993,5	3.992.435.098,1
2. Özel Tüketim	979.951,8	22.846.169,6	380.468.678,2	699.747.072,9	850.735.383,6	1.070.184.478,2	1.433.147.949,1	2.081.696.686,2	2.387.947.714,7	2.675.778.431,4	2.824.966.975,1
3. Özel Tasarruf	161.910,2	7.366.653,7	165.649.716,1	238.710.417,3	492.570.082,0	558.878.236,2	596.374.573,6	455.420.457,7	910.466.341,8	1.091.215.252,8	1.167.468.122,9
4. Özel Yatırım	157.972,6	3.551.270,3	68.182.314,9	109.385.434,6	145.853.025,0	222.856.462,1	362.074.514,0	504.911.529,8	702.256.654,3	817.392.364,0	902.220.666,0
5. Kamu Kesimine İkaz	3.937,6	3.815.383,4	97.467.401,2	129.324.982,7	346.717.057,0	336.021.774,1	297.061.804,1	-4.596.158,6	255.184.535,0	257.082.594,7	265.247.457,0

(H) Hedef

Kaynak: DPÖ

Tablo:30	Devlet Bütçe Dengesi (Cari Fiyatlarla TL)										
	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008 ^H
I. Bütçe Gelirleri	441.214,0	9.758.343,6	246.610.362,1	320.490.269,9	462.215.751,1	764.430.180,2	1.113.058.470,5	1.249.910.179,1	1.509.540.794,2	1.912.021.359,7	1.975.636.496,6
1. Yerel Gelirler	390.329,1	8.463.386,0	182.290.670,1	261.902.473,9	349.495.497,3	600.616.770,8	937.103.669,8	1.042.305.418,6	1.215.615.338,9	1.628.462.492,5	1.639.636.496,6
2. Dış Yardımlar	50.884,9	1.294.957,6	64.319.692,0	58.587.796,0	112.720.253,8	163.813.409,4	175.954.800,7	207.604.760,5	293.925.455,2	283.558.867,2	336.000.000,0
II. Bütçe Giderleri	524.749,0	13.655.393,2	332.228.068,4	492.609.666,7	801.470.483,8	1.027.199.638,9	1.261.834.304,7	1.500.220.978,1	1.923.710.074,6	2.125.063.562,9	2.355.058.716,7
1. Cari Giderler	247.636,2	6.263.359,4	129.126.690,9	162.283.573,5	220.646.137,4	334.498.045,2	436.157.692,2	571.203.866,0	742.526.703,9	932.560.258,6	962.434.946,9
2. Transferler	182.573,9	5.794.161,5	142.693.624,5	261.048.321,4	455.145.454,4	506.948.350,6	617.197.819,0	700.234.763,2	784.546.989,9	844.881.606,6	950.795.304,9
3. Savunma	20.140,0	747.500,0	24.275.000,0	34.870.000,0	54.000.000,0	68.918.000,0	78.000.000,0	80.145.649,0	118.843.456,0	120.047.875,5	136.000.000,0
4. Yatırımlar	74.398,9	850.372,3	36.132.753,0	34.407.771,8	71.678.892,0	116.835.243,1	130.478.793,4	148.636.700,0	277.792.924,8	227.573.822,2	305.828.464,9
III. Finansman Dengesi	-83.535,0	-3.897.049,6	-85.617.706,3	-172.119.396,8	-339.254.732,7	-262.769.458,7	-148.775.834,2	-250.310.799,0	-414.169.280,4	-287.087.316,2	-379.422.220,1
GSMH	1.547.793,0	35.178.971,7	651.380.055,0	1.070.424.473,0	1.418.703.263,6	1.907.070.964,0	2.250.806.747,4	3.143.699.611,6	4.101.387.190,5	4.671.255.885,9	5.157.412.657,8

(H) Hedef

Kaynak: DPÖ

Tablo:31	Devlet Bütçe Dengesi (GSMH Yüzdesi)																		
	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008 ^H
I. Bütçe Gelirleri	28,5	28,0	25,5	28,6	32,4	27,7	34,2	37,5	35,0	35,4	37,9	29,9	32,6	40,1	44,7	39,8	36,8	40,9	40,7
1. Yerel Gelirleri	25,2	23,0	21,7	24,3	28,6	24,1	24,4	29,2	26,9	27,8	28,0	24,5	24,6	31,5	37,7	33,2	29,6	34,9	33,8
2. Dış Yardımlar ve Krediler	3,3	5,0	3,7	4,3	3,8	3,7	9,8	8,3	8,1	7,6	9,9	5,5	8,0	8,6	7,1	6,6	7,2	6,1	6,9
II. Bütçe Giderleri	33,9	39,2	33,9	36,1	37,8	38,8	38,3	42,6	45,3	47,2	51,0	46,0	56,5	53,9	50,7	47,7	46,9	45,5	48,5
1. Cari Giderler	16,0	17,6	16,2	16,7	18,3	17,8	16,8	17,3	16,9	18,7	19,8	15,2	15,6	17,5	17,5	18,2	18,1	20,0	19,8
2. Transferler	11,8	14,6	12,3	13,0	13,9	16,5	15,5	16,5	17,6	18,2	21,9	24,4	32,1	26,6	24,8	22,3	19,1	18,1	19,6
3. Savunma	1,3	2,1	2,1	1,8	1,9	2,1	2,0	3,7	4,7	5,5	3,7	3,3	3,8	3,6	3,1	2,5	2,9	2,6	2,8
4. Yatırımlar	4,8	4,9	3,3	4,5	3,7	2,4	4,1	5,2	6,1	4,8	5,5	3,2	5,1	6,1	5,2	4,7	6,8	4,9	6,3
III. Bütçe Dengesi	-5,4	-11,2	-8,5	-7,5	-5,3	-11,1	-4,1	-5,1	-10,3	-11,8	-13,1	-16,1	-23,9	-13,7	-6,0	-7,9	-10,1	-4,6	-7,8

(H) Hedef

Kaynak: DPÖ

Tablo:32	Ödemeler Dengesi (Milyon ABD \$)															
	1990	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008 ^H	
1.Cari İşlemler																
2. Sermaye Hareketleri																
3. Rezerv Hareketleri (-Artış,+Azalış)	-6,5	-66,1	-95,9	0,9	-112,3	-32,1	22,5	-90,7	-219	-281	-322	-53	-433,3	-41,2	-138,9	
4. Net Hata ve Noksan	-2,3	1,9	-1,5	-14,8	21	-9,7	-36,4	-35,2	-11,4	36,1	81,4	46,1	246,0	-43,4	--	
Ortalama ABD \$ Kuru (1\$=TL)	2.618,98	46.554,51	82.150,5	154.893,3	262.384,34	422.312,6	626.397,67	1.177.869,6	1.507.052	1.485.591,9	1.428.057,9	1,3505	1,4415	1,2980	1,41	

Not: (I) 16 Temmuz 1997 tarih ve 38/97 sayılı yeni Para ve Kambiyo Yasası ile resmi döviz işlemlerinin durdurulmasına bağlı olarak Bedelsiz Dışalım kalemi 1997 yılından itibaren kaldırılmıştır

(H) Hedef

Kaynak: DPÖ

Aylar	Tüketici Fiyatları Endeksi Değişim Oranları (%)																			
	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Ocak	6,4	3,3	7,4	4,9	4,8	9,5	6,7	5,2	4,6	4,9	4,3	2,6	1,8	3,4	0,7	-0,9	1,0	1,3	1,6	-0,1
Şubat	16,9	6,4	18,3	12,1	14,4	17,0	13,7	14,0	13,1	9,5	10,7	5,9	3,9	6,0	0,3	-0,9	0,7	2,0	2,2	0,1
Mart	20,8	10,7	22,3	17,9	39,6	25,9	18,6	24,2	19,0	15,5	16,6	13,3	6,2	7,9	1,8	-0,9	2,5	3,5	3,8	1,1
Nisan	25,0	15,2	25,6	20,5	66,8	27,4	22,9	29,1	24,4	18,9	19,8	30,7	7,3	9,8	2,4	0,5	4,2	4,2	6,3	1,2
Mayıs	28,3	18,0	28,1	22,4	109,4	29,6	30,6	32,8	29,2	21,0	21,0	34,5	7,3	12,9	4,6	-0,2	6,4	4,3	7,9	2,5
Haziran	32,2	23,8	30,5	25,3	116,4	31,6	36,6	34,3	32,8	23,8	25,3	39,2	8,2	9,0	4,2	-0,4	8,5	3,4	9,8	3,2
Temmuz	35,4	26,8	34,6	31,5	126,6	40,7	48,1	39,7	36,7	26,3	32,2	43,3	11,4	6,9	4,2	-0,2	10,2	3,6	11,5	0,8
Ağustos	51,0	29,2	39,1	37,8	149,3	50,6	60,8	50,8	43,9	34,1	38,9	50,8	15,2	7,1	6,5	0,5	12,6	5,9	11,3	2,6
Eylül	58,2	34,9	44,2	40,5	166,1	60,1	67,0	56,6	53,0	42,9	42,9	59,7	16,9	9,1	8,4	2,0	15,9	7,7	14,3	3,3
Ekim	62,0	39,1	50,1	44,0	179,1	63,8	73,5	64,5	56,1	47,5	46,4	69,1	20,7	10,9	10,3	2,5	18,6	9,3	15,6	4,9
Kasım	65,6	42,5	55,9	50,9	192,9	67,2	79,9	73,6	61,1	50,2	49,2	71,9	21,9	11,7	10,9	2,3	19,0	9,0	16,4	6,0
Aralık	69,4	46,3	63,4	61,2	215,0	72,2	87,5	81,7	66,5	55,3	53,2	76,8	24,5	12,6	11,6	2,7	19,2	9,4	14,5	

Kaynak: DPÖ

Tablo:34		KKTC ve TC Enflasyon Oranları (Tüfe Bazlı)			
Yıllar	KKTC	TC	Yıllar	KKTC	TC
1984	70,7	49,7	1997	81,7	99,1
1985	43,0	44,2	1998	66,5	69,7
1986	48,1	30,7	1999	55,3	68,8
1987	43,0	55,1	2000	53,2	39,0
1988	62,6	77,1	2001	76,8	68,5
1989	51,8	64,3	2002	24,5	29,8
1990	69,4	60,4	2003	12,6	18,4
1991	46,3	71,1	2004	11,6	9,3
1992	63,4	66,0	2005	2,7	7,7
1993	61,2	71,1	2006	19,2	9,7
1994	215,0	125,5	2007	9,4	8,4
1995	72,2	76,1	2008	14,5	10,06
1996	87,5	79,8			

Kaynak: DPÖ, TCMB

Tablo:35		Tüketici Fiyatları Endeksi (1998-1999=100 Temel Yılı)							
		Ana Harcama Gruplarının Önceki Döneme Göre Değişime Etkileri							
Ana Gruplar		2008				2009			
		Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
1. Gıda ve Alkolsüz İçecekler		2,0	0,6	2,2	-3,3	0,6	1,0	0,0	
2. Alkollü İçecekler ve Tütün		0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
3. Giyim ve Ayakkabı		-0,1	1,0	-0,3	0,3	-1,1	1,4	-0,7	
4. Konut, Su, Elektrik, Gaz ve Diğer Yakıtlar		0,8	1,0	1,1	-0,2	-0,1	0,0	0,1	
5. Mobilya, Ev Aletleri ve Ev Bakım Hizmetleri		0,3	0,4	0,0	0,3	0,3	-0,1	-0,1	
6. Sağlık		0,0	0,0	0,1	0,0	0,4	0,1	0,2	
7. Ulaştırma		0,2	1,4	0,0	-0,6	0,5	0,0	0,3	
8. Haberleşme		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,1	0,0	
9. Eğlence ve Kültür		-0,1	0,1	0,2	0,7	0,0	-0,1	0,0	
10. Eğitim		0,1	0,1	0,6	0,0	0,0	0,0	0,1	
11. Lokanta ve Oteller		0,3	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	
12. Çeşitli Mal ve Hizmetler		0,3	0,8	0,1	0,0	0,3	-0,1	0,2	
Genel		3,8	5,6	4,1	0,3	1,0	2,1	0,1	

Kaynak: DPÖ

Tablo:36

Dış Ticaret Verileri

İthalat

Yıllar	TL					ABD \$				
	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam
2007	449.824.830	504.160.486	508.028.299	535.694.881	1.997.708.496	319.138.673	376.248.537	394.431.904	449.371.775	1.539.190.888
2008	462.842.271	591.752.385	522.843.615	447.907.340	2.025.345.611	384.640.210	468.097.779	432.280.819	290.702.094	1.575.720.902
2009	405.174.734	514.101.940	431.147.943	-	1.350.424.617	244.792.824	327.082.434	287.563.911	-	859.439.169

TC. ve 3. Ülkelerden İthalat (ABD \$)

Yıllar	TC					3. Ülkeler				
	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam
2007	228.921.828	267.959.771	259.539.161	288.544.710	1.044.965.470	90.216.844	108.288.765	134.892.746	160.827.063	494.225.418
2008	256.972.058	325.759.342	284.730.252	191.353.816	1.058.815.468	127.667.760	142.293.890	145.911.500	92.466.252	508.339.402
2009	161.496.941	212.925.941	206.607.367	-	581.030.249	83.295.883	114.156.493	80.956.544	-	278.408.920

TC. ve 3. Ülkelerin Toplam İthalat İçindeki Payları (%)

Yıllar	TC					3. Ülkeler				
	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam
2007	71,7	71,2	65,8	64,2	67,9	28,3	28,8	34,2	35,8	32,1
2008	66,8	69,6	66,1	67,4	67,6	33,2	30,4	33,9	32,6	32,4
2009	66,0	65,1	71,8	-	67,6	34,0	34,9	28,2	-	32,4

Dış Ticaret Verileri

İhracat

Yıllar	TL					ABD \$				
	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam
2007	41.291.600	28.893.664	17.979.422	16.594.690	104.759.376	29.493.028	21.563.962	14.005.439	13.982.800	79.045.229
2008	27.645.374	36.355.083	16.695.812	13.787.176	94.483.445	22.996.975	28.689.184	13.840.210	8.980.702	74.507.071
2009	27.656.327	37.221.102	17.469.999	-	82.347.428	16.716.452	23.719.786	11.697.695	-	52.133.933

TC. ve 3. Ülkelerden İhracat (ABD \$)

Yıllar	TC					3. Ülkeler				
	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam
2007	14.706.850	15.570.219	8.645.570	9.984.804	48.907.443	14.786.180	5.993.744	5.359.867	3.997.995	30.137.786
2008	12.799.067	15.861.091	8.732.685	4.387.943	41.780.786	10.197.909	12.828.093	5.107.525	4.591.835	32.725.362
2009	8.672.343	14.103.733	6.786.978	-	29.563.054	8.044.109	9.616.053	4.910.717	-	22.570.879

TC. ve 3. Ülkelerin Toplam İhracat İçindeki Payları (%)

Yıllar	TC					3. Ülkeler				
	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam
2007	49,9	72,2	61,7	71,4	61,9	50,1	27,8	38,3	28,6	38,1
2008	55,7	55,3	63,1	48,9	56,1	44,3	44,7	36,9	51,1	43,9
2009	51,9	59,5	58,0	-	56,7	48,1	40,5	42,0	-	43,3

Kaynak: Ticaret Dairesi

Tablo:37		
Asgari Ücret Gelişmeleri		
Yıllar	Asgari Ücret (TL)	Uygulama Tarihi
1977	1.820	6 Mayıs 1977
1978	2.780	30 Ağustos 1978
1979	4.333	18 Temmuz 1979
1980	8.660	04 Nisan 1980
1981	13.000	19 Haziran 1981
1982	22.000	10 Haziran 1982
1983	24.270	8 Temmuz 1983
1984	30.300	21 Şubat 1984
1985	46.000	1 Ocak 1985
1986	75.000	1 Ocak 1986
1987	90.000	1 Ocak 1987
1988	121.000	1 Ocak 1988
1989	205.001	1 Ocak 1989
1990	340.500	1 Ocak 1990
1991	520.000	1 Ocak 1991
1992	806.000	1 Ocak 1992
1993	1.373.000	1 Ocak 1993
1994	3.000.000	1 Ocak 1994
	5.000.000	1 Ağustos 1994
1995	9.420.000	1 Ocak 1995
	11.590.000	1 Eylül 1995
1996	14.800.000	1 Ocak 1996
1997	23.000.000	1 Ocak 1997
	33.800.000	1 Eylül 1997
1998	50.250.000	1 Ocak 1998
	67.000.000	1 Eylül 1998
1999	85.000.000	1 Ocak 1999
	103.000.000	1 Haziran 1999
2000	137.000.000	1 Ocak 2000
	160.000.000	1 Temmuz 2000
2001	200.000.000	1 Ocak 2001
	240.000.000	1 Ağustos 2001
2002	320.000.000	1 Ocak 2002
	380.000.000	1 Ekim 2002
2003	440.000.000	1 Ocak 2003
	500.000.000	1 Ağustos 2003
2004	550.000.000	1 Mart 2004
	627.000.000	1 Temmuz 2004
2005	720 (YTL)	1 Haziran 2005
2006	780 (YTL)	1 Ocak 2006
	860 (YTL)	1 Ağustos 2006
2007	950 (YTL)	1 Şubat 2007
2008	1.060 (YTL)	1 Ocak 2008
	1.190 (YTL)	1 Eylül 2008
2009	1.237	1 Ekim 2009

Kaynak: DPÖ

Tablo:38	Akaryakıt Satışı (Ton)																	
	Ürünler	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
1. Benzin (Super+Kurşunsuz)	34.796	34.131	36.467	41.116	42.122	43.490	44.499	49.338	51.742	51.995	48.492	45.385	44.214	46.537	51.187	55.714	59.877	67.049
2. Gazyağı	967	1.274	1.756	1.604	1.541	1.372	1.153	1.166	1.162	1.136	1.600	778	789	861	946	814	1.025	1.717
3. Motorin (Avro dizel dahil)	48.223	46.017	53.903	51.741	50.792	54.737	55.642	62.392	75.868	92.478	81.460	78.536	84.247	94.032	118.224	155.573	148.023	130.225
4. Fuel-Oil (1)	2.489	2.075	2.359	2.034	3.065	2.654	2.000	1.393	1.802	66	-	-	-	-	-	-	-	-
5. Jet A-1	6.726	5.427	8.299	12.339	12.131	13.658	15.749	12.995	7.958	13.445	16.788	13.266	11.598	11.291	12.371	15.196	21.409	23.923
6. LPG	3.054	3.219	7.154	8.529	8.913	10.553	11.293	13.060	13.618	14.405	15.196	12.989	12.843	13.716	16.475	16.541	17.784	19.064
7. Madeni Yağ	559	641	516	426	440	204	271	324	488	476	286	370	562	693	916	1.068	1.269	895
Toplam	96.814	92.784	110.454	117.789	119.004	126.668	130.607	140.668	152.638	174.001	163.822	151.324	154.253	167.130	200.119	244.906	249.387	242.873

(1) Elektrik Kurumu'nun ihtiyacı için 2004 yılında 138,050 mton ve 2005 yılında 176,964 mton olarak ithal edilen miktar belirtilmemiştir

Kaynak: K.T.Petrolleri Ltd. Şti., Altınbaş Petrol Ltd. Şti., DPÖ

Tablo:39	Çalışan Nüfusun Sektörel Dağılımı																			
	Sektörler	1985	%	1990	%	1995	%	2000	%	2001	%	2002	%	2003	%	2004	%	2005	%	2006 ^T
1. Tarım	20.595	33,5	19.094	26,7	17.383	22,8	15.236	17,1	14.931	16,5	14.632	15,7	14.339	14,5	13.765	13,1	13.077	12,0	12.423	11,0
2. Sanayi	6.213	10,1	8.034	11,3	8.348	10,9	8.715	9,6	8.715	9,6	8.891	9,5	9.234	9,3	9.593	9,1	9.848	9,0	10.157	9,0
3. İnşaat	4.454	7,2	7.451	10,4	9.584	12,5	14.104	15,8	14.104	15,6	15.786	17,0	19.433	19,7	20.205	19,3	21.160	19,4	23.022	20,3
4. Ticaret-Turizm (1)	5.586	9,1	6.942	9,7	8.367	10,9	9.630	10,8	9.630	10,7	10.520	11,3	11.088	11,2	12.505	11,9	13.474	12,3	13.683	12,3
5. Ulaştırma-Haberleşme	4.004	6,6	5.728	8,0	6.510	8,5	8.104	9,1	8.104	9,0	8.310	8,9	8.550	8,7	9.067	8,7	9.952	9,1	10.280	9,1
6. Mali Müesseseler	1.531	2,5	1.968	2,8	2.397	3,1	2.397	2,7	2.397	2,7	2.397	2,6	2.509	2,5	2.509	2,4	2.583	2,4	2.635	2,3
7. Serbest Meslek ve Hiz. (2)	4.641	7,5	6.329	8,8	7.276	9,6	13.057	14,6	14.401	15,9	14.494	15,6	15.089	15,3	17.914	17,1	18.735	17,2	20.019	17,7
8. Kamu Hizmetleri (3)	14.475	23,5	15.979	22,3	16.589	21,7	18.084	20,2	18.084	20,0	18.084	19,4	18.618	18,8	19.315	18,4	20.261	18,6	21.180	18,7
Toplam İstihdam	61.499	100	71.525	100	76.454	100	89.327	100	90.366	100	93.114	100	98.860	100	104.873	100	109.090	100	113.399	100

(1) Ticaret ve Turizm ayrımı 1983 yılından itibaren yapılmaya başlanmıştır.

(2) Serbest Meslek ve Hizmetler 1983 yılından önce kamu hizmetleri içerisinde gösterilmiştir.

(3) KİT ve Belediyeler dahildir.

(T) Gerçekleşme tahmini.

Kaynak:DPÖ

Sektörler	Hane Halkı İşgücü Anketine Göre İstihdam							
	2004	%	2005	%	2006	%	2007	%
1. Tarım, Ormancılık, Avcılık ve Balıkçılık	7.278	8,4	4.681	5,5	4.378	4,8	3.170	3,5
2. Madencilik ve Taşocakçılığı	114	0,1	144	0,2	113	0,1	115	0,1
3. İmalat Sanayi	9.490	10,9	8.440	9,9	8.006	8,7	7.679	8,5
4. Elektrik, Gaz, Su	607	0,7	641	0,7	644	0,7	1.103	1,2
5. İnşaat ve Bayındırlık İşleri	8.079	9,3	8.375	9,8	9.590	10,4	9.664	10,8
6. Toptan ve Perakende Ticaret	14.130	16,3	14.563	17,0	16.757	18,3	17.340	19,3
7. Lokanta ve Oteller	5.039	5,8	4.942	5,8	5.755	6,3	5.493	6,1
8. Ulaştırma, Haberleşme ve Depolama	5.289	6,1	5.378	6,3	5.250	5,7	5.017	5,6
9. Mali Aracı Kuruluşlar	3.403	3,9	3.044	3,5	3.541	3,9	3.142	3,5
10. Gayrimenkul Kiralama	3.595	4,1	4.261	5,0	3.319	3,6	4.120	4,6
11. Kamu Yönetimi	13.309	15,3	14.346	16,8	14.969	16,3	14.344	16,0
12. Eğitim Hizmetleri	8.576	9,9	9.120	10,6	9.743	10,6	9.479	10,6
13. Sağlık İşleri	2.545	2,9	2.470	2,9	2.931	3,2	3.013	3,4
14. Diğer Toplumsal Hizmetler	5.460	6,3	5.178	6,0	6.821	7,4	6.108	6,8
Toplam	86.914	100	85.583	100	91.815	100	89.787	100

Kaynak: DPÖ

Notlar

Para Arzı

En geniş anlamıyla ‘para arzı’; bir ekonomide belirli bir anda dolanımda bulunan ve para olarak kullanılan araçların toplamını ifade etmektedir. Ülkeden ülkeye veya zaman içerisinde farklılık gösterse de ‘para arzı’ likidite derecelerine göre M1 (Dar Para Arzı), M2 (Ara Para Arzı) ve M3 (Geniş Para Arzı) şeklinde tanımlanmakta ve aşağıdaki şekilde hesaplanmaktadır.

$$M1 = \text{Dolaşımdaki Para} + \text{Bankalardaki Vadesiz Mevduat} + \text{KKTCMB'deki Mevduat}$$

$$M2 = M1 + \text{Bankalardaki Vadeli Mevduat}$$

$$M3 = M2 + \text{Bankalardaki Resmi Mevduat} + \text{KKTCMB'deki Diğer Mevduat}$$

Mevduat

Yazılı veya sözlü olarak veya herhangi bir şekilde halka duyurulmak suretiyle faiz veya her ne ad altında olursa olsun bir ivaz karşılığında istendiğinde veya belli bir vadede iade edilmek üzere para alınması mevduat kabulü sayılır. Ancak bono ve tahvil piyasalarını düzenleyen mevzuat kuralları saklıdır. Kabul edilen para karşılığında mevduat hesap cüzdanı yerine, adi veya ticari senetler, makbuz veya sertifika verilmesi durumu değiştirmez.

Kredi

Belirli miktardaki satın alma gücünün (nakit), belirli bir süre için ve geri verilmek üzere bir bedel (faiz) karşılığı gerçek ya da tüzel kişilere verilmesidir.

39/2001 sayılı ‘KKTC Bankalar Yasası’ uygulamasında; bir bankanın vereceği nakdi krediler ile teminat mektupları, kefaletler, aval, ciro ve kabuller gibi gayri nakdi krediler, satın alacağı tahvil ve benzeri sermaye piyasası araçları, tevdiatta bulunmak suretiyle ya da herhangi bir şekil ve surette vereceği ödünçler, varlıkların vadeli satışından doğan alacaklar, vadesi geçmiş nakdi krediler ve gayri nakdi kredilerin nakdi tahvil olan bedelleri, vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri ile benzeri diğer sözleşmeler ve ortaklık payları izlendikleri hesaba bakılmaksızın kredi sayılır.

Banka

Şirketler Yasası ve 39/2001 sayılı ‘KKTC Bankalar Yasası’ altında kurulan bankalar ile yabancı bankaların Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde açılan şubelerini anlatır. Halen KKTC’de faaliyet gösteren toplam 24 tane mevduat bankası bulunmaktadır.

Bankacılık Sektörü

Yukarıda tanımlanan bankalardan oluşan sektörü ifade etmektedir. Tanıma uygun 24 bankanın haricindeki her türlü finansal kuruluş sektörün dışında tutulmuştur.

Bankacılık Sektörü Parasal Verileri

Sektöre ait parasal büyüklükler bankaların KKTC Merkez Bankası'na göndermiş oldukları geçici bilançolardan derlenmiştir. Söz konusu bilançolar her takvim ayının son günü itibarıyla hazırlanmakta ve bankaların o gün itibarıyla bilanço durumlarını göstermektedir. Ancak, Merkez Bankası yapacağı incelemeler neticesinde, bu bilançoların bazı kalemlerinde düzeltmeler talep edebileceğinden dolayı bu bilançolar 'geçici' olarak kabul edilmektedir.

Dönüşüm Metodu

Bülten'de yabancı para miktarının Türk Lirası karşılıkları hesaplanırken Bankamızın gösterge niteliğinde belirlediği günlük döviz kurları kullanılmaktadır. Söz konusu dönüştürme, ilgili yabancı para birimine ait 'döviz alış kuru' kullanılmak suretiyle yapılmaktadır.

Bültenin Kapsadığı Dönem

Bülten'de bankacılıkla ilgili veriler Haziran 2009 - Eylül 2009 dönemini kapsamakta ve veri grubu da genellikle aylık ve üç aylık bazda düzenlenmiştir. Bankacılık sektörü ile ilgili söz konusu aylık veriler aynı zamanda Bankamızın resmi internet sitesinde (www.kktcmerkezbankasi.org) yayınlanmaktadır.

Bültenle İlgili Diğer Hususlar

Yukarıda da belirtildiği gibi, bankacılık verileri geçici bilançolardan derlendiğinden dolayı, Bankamız bu mali verilerin doğruluğunu garanti etmemekte ve tamamen bilgi amaçlı yayınlanan bu verilerle ilgili hiçbir sorumluluk kabul etmemektedir. Ayrıca Bankamız, söz konusu verilerde önceden haber vermeden kısmen veya tamamen değişiklik/düzeltilme yapma hakkını saklı tutmaktadır. Bu nedenle, Bülten'de yer alan dönemsel bir bilgi, önceki veya sonraki bültenlerde çeşitli sebeplerle meydana gelecek güncellemeler sonucunda değişikliğe uğrayabilir.

Bu Bülten, Araştırma ve Fon Yönetimi Müdürlüğü tarafından hazırlanmış olup, KKTC Merkez Bankası Yönetim Kurulu onayı ile yayımlanmıştır.